

ศึกษาอิทธิพลความเชื่อเกี่ยวกับจารึกหลาบเงิน พระนางวิสุทธิตี
**THE STUDY OF THE INFLUENCE AND BELIEF ABOUT SHEET
SILVER INSCRIPTION OF PHRA NANG WISUDDHIDEVI**

พระจักรี ปณณาสิริ (พรมปัญญา)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

ศึกษาอิทธิพลความเชื่อเกี่ยวกับจาริกหลาบเงิน พระนางวิสุทธิตีเหวี

พระจักรี ปณณาสิริ (พรมปัญญา)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

The Study of the Influence and Belief about Sheet Silver Inscription of Phra Nang Wisuddhidevi

Phra Chakkri Paññāsiri (Phrompanya)

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree of
Master of Arts
Buddhist Studies

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E. 2018

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

Choose an item.

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย เรื่อง
“ศึกษาอิทธิพลความเชื่อเกี่ยวกับจารีกหลาบเงิน พระนางวิสุทธิเทวี” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, ดร.)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

(รศ. ดร.ปรุทม์ บุญศรีตัน)

ประธานกรรมการ

(ผศ. ดร.สมหวัง แก้วสุฟอง)

กรรมการ

(ผศ. (พิเศษ) ดร.ปรกรณ์ มหากันธา)

กรรมการ

(พระมหาอินทร์วงศ์ อีสสรภาณี, ดร.)

กรรมการ

(ดร.ไพรินทร์ ณ วันนา)

กรรมการ

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ผศ. (พิเศษ) ดร.ปรกรณ์ มหากันธา
พระมหาอินทร์วงศ์ อีสสรภาณี, ดร.

ประธานกรรมการ

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระจักรี ปญฺญาสิริ)

ชื่อวิทยานิพนธ์ : ศึกษาอิทธิพลความเชื่อเกี่ยวกับจารีกหลาบเงิน พระนางวิสุทธีเทวี

ผู้วิจัย : พระจักรี ปณณาสิริ (พรมปัญญา)

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

- : ผศ. (พิเศษ) ดร.ปกรณ์ มหากันธา, ศศ.บ. (รัฐศาสตร์),
รป.ม. (การปกครองท้องถิ่น), พธ.ด. (พระพุทธศาสนา)
- : พระมหาอินทร์วงศ์ อิสสรภาณี, ดร., ป.ธ. ๔, พธ.บ. (ภาษาอังกฤษ),
ศษ.บ. (การสอนภาษาไทย), กศ.ม. (บริหารการศึกษา),
พธ.ด. (พระพุทธศาสนา)

วันสำเร็จการศึกษา : ๘ มีนาคม ๒๕๖๒

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ๓ ประการ คือ (๑) เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของจารีกหลาบเงิน พระนางวิสุทธีเทวี (๒) เพื่อศึกษาอิทธิพลความเชื่อเกี่ยวกับจารีกหลาบเงิน พระนางวิสุทธีเทวี ที่มีต่อชุมชนบ้านแปะ ตำบลบ้านแปะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ (๓) เพื่อวิเคราะห์คุณค่าอิทธิพลความเชื่อเกี่ยวกับจารีกหลาบเงิน พระนางวิสุทธีเทวี ที่มีต่อชุมชนบ้านแปะ ตำบลบ้านแปะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยทำการรวบรวมข้อมูล จากหนังสือ ตำรา เอกสารทางวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผลการศึกษาพบว่า พระนางวิสุทธีเทวี เป็นกษัตริย์ราชวงศ์มังรายองค์ที่ ๑๘ เป็นองค์สุดท้ายในราชวงศ์มังราย (พ.ศ. ๒๑๐๗ - ๒๑๒๑) เป็นยุคสมัยอาณาจักรล้านนาราชวงศ์มังรายล่มสลาย อยู่ภายใต้การปกครองของพม่า ในรัชสมัยพระนางได้ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา และได้สร้างวัดราชวิสุทธาราม (วัดบ้านแปะ ในปัจจุบัน) ในปี พ.ศ. ๒๑๑๐ พระนางวิสุทธีเทวี ได้โปรดให้แสนหลวงดาบเรื่อน หมื่นหลวงเซา และหมื่นต้องแถม สร้างจารีกหลาบเงิน พร้อมทั้งตราราชลัญจกร และตราสังฆราชลัญจกร ขึ้นเพื่อพระราชทานแก่ชาวบ้านแปะ เนื้อหาจารีกหลาบเงิน กล่าวถึงการกล่าวนาข้าววัด คือการให้ชาวบ้านแปะและชุมชนใกล้เคียง ให้ดูแลรักษาปฏิสังขรณ์ วัดราชวิสุทธาราม เงินภาษีที่เกิดจากที่เช่าที่นาพระราชทานให้นำมาบำรุงวัด และห้ามผู้มีอำนาจบ้านเมืองเข้ามารบกวนชาวบ้านแปะ ไม่ให้เกณฑ์แรงงานชาวบ้านแปะ ไปรับราชการ ให้ชาวบ้านแปะได้อยู่ดูแลรักษา วัดราชวิสุทธาราม

อิทธิพลความเชื่อเกี่ยวกับจารีกหลาบเงิน พระนางวิสุทธีเทวี ที่มีต่อชุมชนบ้านแปะ ตำบลบ้านแปะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ พบอิทธิพลความเชื่อดังนี้ ๑) อิทธิพลความเชื่อต่อจารีตประเพณี ๒) อิทธิพลความเชื่อต่อการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา ๓) อิทธิพลความเชื่อทางสังคม ๔) อิทธิพลความเชื่อต่อการสร้างความสัมพันธ์ทางชาติพันธุ์ภายในชุมชน

คุณค่าของจารีกพระนางวิสุทธีเทวี ที่มีต่อชุมชนบ้านแปะ ตำบลบ้านแปะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ มี ๕ ด้าน คือ ๑. คุณค่าด้านพิธีกรรม ทำให้เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของชุมชน เยียวยา

ปัญหาจากอำนาจเหนือธรรมชาติ อนุรักษ์จารีตวัฒนธรรมชุมชน ๒. คุณค่าด้านพระพุทธศาสนา ทำให้เกิดอุปายในการสร้างกุศลตามหลักพระพุทธศาสนา อนุรักษ์ศาสนสถาน จรรโลงพระพุทธศาสนา ๓. คุณค่าด้านขนบธรรมเนียมประเพณี สร้างความสัมพันธ์ในชุมชนให้แน่นแฟ้น ก่อให้เกิดธรรมเนียมปฏิบัติที่ดีงาม เกิดความหวงแหนและอนุรักษ์ประเพณี ๔. คุณค่าด้านจิตใจและสังคม เกิดสำนึกรักในรากเหง้าของตน เกิดกฎเกณฑ์ระเบียบทางสังคม ๕. คุณค่าด้านสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ ตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อม เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

Thesis Title : The Study of the Influence and Belief about Sheet Silver Inscription of Phra Nang Wisuddhidevi
Researcher : Phra Chakkri Paññāsiri (Phrompanya)
Degree : Master of Arts (Buddhist Studies)
Thesis Supervisory Committee
: Adj. Asst. Prof. Dr. Pakorn Mahakuntha,
B.A. (Political Science), M.A. (Local Government),
Ph.D. (Buddhist Studies)
: Phramaha Inthawong Issarabhāṇī, Dr., Pali IV,
B.A. (English), M.A. (Thai Teaching),
M.Ed. (Educational Administration),
Ph.D. (Buddhist Studies)
Date of Graduation : March 8, 2019

Abstract

The three objectives of this research as follows: (1) to study the history of sheet silver inscription of Phra Nang Wisuddhidevi, (2) to study the influence and belief about sheet silver inscription of Phra Nang Wisuddhidevi towards Ban Pae community, Ban Pae sub-district, Chom Thong district, Chiang Mai province, and (3) to analyze the value of influence and belief of Phra Nang Wisuddhidevi towards Ban Pae community, Ban Pae sub-district, Chom Thong district, Chiang Mai province. This study is qualitative research by collecting data from books, text books, academic papers related research both Thai and foreign languages and in-depth interviews with key informants.

The study found that Phra Nang Wisuddhidevi was a king of Mengrai dynasty of the 16th and last queen of Mengrai dynasty (2017-2121 BE) that was the era of Lanna kingdom and Mengrai dynasty collapsed under Burma's rule. In the reign of queen maintained Buddhism and built Wisuddhārām temple (Ban Pae Temple in the present). In 2110 BE, Phra Nang Wisuddhidevi gave Saen Luang Dap Duen, Muen Luang Chao and Muen Tong Taem built sheet silver inscription with Royal seal and Sangha seal for giving to Ban Pae community. The Content of sheet silver inscription mention Kallapanākhāwat that means to give the villagers of Ban Pae and neighboring communities maintained and restored Wisuddhārām. Tax money arising from the farmland rent that gave and brought to maintain the temple and prohibiting authorities of country disturbed Ban Pae people, not to bring labor of Ban Pae people to be an official, for giving Ban Pae people to live and maintain Wisuddhārām temple.

The influence and belief about sheet silver inscription of Phra Nang Wisuddhidevi towards Ban Pae community, Ban Pae sub-district, Chom Thong district, Chiang Mai province found that the influence and belief as follows 1) the influence and belief towards tradition, 2) the influence and belief towards maintaining Buddhism, 3) the social influence and belief, and 4) the influence and belief towards creating relationship in ethnicity within community.

The inscription value of Phra Nang Wisuddhidevi towards Ban Pae community, Ban Pae sub-district, Chom Thong district, Chiang Mai province there are five aspects, including 1. Ritual value is the mind refuge of community, remedy the problem from supernatural power and conservation of community culture. 2. Buddhism value is a trick of making merit according to Buddhism, the conservation of religious places and maintaining Buddhism. 3. Tradition value is creating relationship in community firmly that bring about to good practice and value highly and preserving tradition. 4. Mental and social value is to realize and love in their roots, causing social rules and regulations. 5. Environment value is to cause the sacred area, to realize the important of environment and causing natural resources conservation.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้ สำเร็จด้วยดีด้วยความเมตตาจิตของ ผศ. (พิเศษ) ดร.ปกรณ์ มหากันธา ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์, พระมหาอินทร์วงศ์ อัสสรภาณี, ดร. กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่เอาใจใส่ ตลอดจนการตรวจทานต้นฉบับ แก้ไข เพิ่มเติมในบางส่วน และปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณ เจ้าหน้าที่ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ลำพูนทุกท่าน ซึ่งได้กรุณาตรวจรูปแบบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ พร้อมกับแนะนำเพิ่มเติม ขอขอบคุณ เจ้าหน้าที่และบุคลากรห้องสมุด วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน ที่เอื้อเฟื้อวิทยานิพนธ์ หนังสือ ตำรา และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้อนุเคราะห์ด้วยดีมาตลอด ในการค้นคว้าข้อมูลอันเป็นประโยชน์

ขอขอบคุณ เพื่อนๆ นิสิตปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิตทุกคน ที่ได้ให้ขวัญและกำลังใจ อีกทั้งยังเป็นแรงบันดาลใจให้งานสำเร็จตามความประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้

ประการสุดท้ายนี้ ผู้วิจัย ขอน้อมอุทิศส่วนความดีของงานวิจัยนี้ แต่ผู้มีพระคุณทุกท่าน และขอบพระคุณ ผู้รู้ ปราชญ์ทางพระพุทธศาสนา นักวิจัย นักวิชาการทุกท่าน ผู้แต่ง ผู้เรียบเรียง ตำราวิชาการ ตลอดจนงานวิจัยที่ผู้ศึกษาวิจัย ได้นำมาอ้างอิงในครั้งนี้ จนกระทั่งทำให้งานวิจัยเล่มนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

พระจักรี ปัญญาสิริ
๘ มีนาคม ๒๕๖๒

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ คำถามวิจัย	๓
๑.๓ วัตถุประสงค์งานวิจัย	๓
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๓
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๔
๑.๖ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๕
๑.๗ วิธีดำเนินการวิจัย	๑๓
๑.๘ ประโยชน์ที่ได้รับจากงานวิจัย	๑๔
บทที่ ๒ ประวัติความเป็นมาของจารีกหลาบเงิน	๑๕
๒.๑ ความเป็นมาของอาณาจักรล้านนา สมัยราชวงศ์มังราย	๑๕
๒.๑.๑ สมัยสร้างอาณาจักรล้านนา (พ.ศ. ๑๘๓๙-๑๘๙๘)	๑๕
๒.๑.๒ สมัยอาณาจักรล้านนารุ่งเรือง (พ.ศ. ๑๘๙๘-๒๐๖๘)	๑๘
๒.๑.๓ สมัยอาณาจักรล้านนาล่มสลาย (พ.ศ. ๒๐๖๘-๒๑๒๑)	๒๑
๒.๒ ประวัติพระนางวิสุทธิเทวี	๒๓
๒.๒.๑ สถานภาพของพระนางวิสุทธิเทวี	๒๓
๒.๒.๒ ความสัมพันธ์กษัตริย์ราชวงศ์มังรายกับพระนางวิสุทธิเทวี	๒๔
๒.๒.๓ พระราชกรณียกิจของพระนางวิสุทธิเทวี	๒๔
๒.๒.๔ พระนางวิสุทธิเทวีวัยชรา	๒๕
๒.๓ ประวัติความเป็นมาของจารีกหลาบเงินของพระนางวิสุทธิเทวี	๒๕
๒.๓.๑ ความเป็นมาจารีกหลาบเงินของพระนางวิสุทธิเทวี	๒๕
๒.๓.๒ เนื้อหาจารีกหลาบเงินของพระนางวิสุทธิเทวี	๒๖
๒.๓.๓ ผลกระทบการไม่กระทำพิธีบวงสรวงปลีกรรมจารีกหลาบเงิน	๒๗

บทที่ ๓	อิทธิพลความเชื่อเกี่ยวกับจารึกหลาบเงิน พระนางวิสุทธิเทวี ที่มีต่อชุมชนบ้านแปะ ตำบลบ้านแปะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่	๒๙
๓.๑	สภาพทั่วไปของชุมชนบ้านแปะ	๒๙
๓.๑.๑	ความเป็นมาของชุมชนบ้านแปะ	๒๙
๓.๑.๒	การสร้างบ้านแปงเมืองของชุมชนบ้านแปะ	๓๑
๓.๑.๓	สภาพชุมชนบ้านแปะในปัจจุบัน	๓๑
๓.๑.๔	ความเป็นมาวัดบ้านแปะ (ราชวิสุทธิธาราม) วัดประจำชุมชนบ้านแปะ	๓๒
๓.๑.๕	ความเป็นมาของพิธีกรรมบวงสรวงจารึกหลาบเงิน	๓๔
๓.๑.๖	พิธีกรรมการบวงสรวงพลีกรรมจารึกหลาบเงินพระนางวิสุทธิเทวี	๓๕
๓.๑.๗	การเก็บรักษาจารึกหลาบเงิน	๓๖
๓.๒	อิทธิพลความเชื่อเกี่ยวกับจารึกหลาบเงิน ของพระนางวิสุทธิเทวี ที่มีต่อชุมชนบ้านแปะ ตำบลบ้านแปะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่	๓๗
๓.๒.๑	อิทธิพลความเชื่อจารึกหลาบเงินต่อจารีตประเพณี	๓๗
๓.๒.๒	อิทธิพลความเชื่อจารึกหลาบเงินต่อการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา	๓๘
๓.๒.๓	อิทธิพลความเชื่อจารึกหลาบเงินต่อชุมชน	๔๐
๓.๒.๔	อิทธิพลความเชื่อจารึกหลาบเงินต่อการสร้างความสัมพันธ์ทางชาติพันธุ์ภายในชุมชน	๔๐
บทที่ ๔	วิเคราะห์คุณค่าจารึกหลาบเงิน พระนางวิสุทธิเทวี ที่มีต่อชุมชนบ้านแปะ ตำบลบ้านแปะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่	๔๓
๔.๑	คุณค่าด้านพิธีกรรม	๔๓
๔.๒	คุณค่าด้านพระพุทธศาสนา	๔๕
๔.๓	คุณค่าด้านขนบธรรมเนียมประเพณี	๔๗
๔.๔	คุณค่าด้านจิตใจและสังคม	๔๘
๔.๕	คุณค่าด้านสิ่งแวดล้อม	๕๐
บทที่ ๕	สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	๕๓
๕.๑	สรุปผลการวิจัย	๕๓
๕.๒	ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย	๕๕
บรรณานุกรม		๕๖
ภาคผนวก		๕๙
	ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์	๖๐
	ภาคผนวก ข ภาพผู้ให้สัมภาษณ์	๖๔
ประวัติผู้วิจัย		๘๕

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อาณาจักรล้านนามีประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน นับเป็นอาณาจักรหนึ่งที่สำคัญ โดยมีหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการตั้งที่อยู่อาศัยของมนุษย์ตั้งแต่ก่อนประวัติศาสตร์ มีพื้นที่กว้างใหญ่จนได้ชื่อว่า “ล้านนา” ตั้งอยู่บริเวณภาคเหนือตอนบน มีสภาพภูมิศาสตร์เป็นเทือกเขาที่สลับซับซ้อน และมีพื้นที่ราบลุ่มระหว่างหุบเขามีแม่น้ำไหลผ่านมีที่ราบที่อุดมสมบูรณ์ ทำให้มีการตั้งบ้านแปงเมืองมีผู้คนอาศัยอยู่จนพัฒนามาเป็นยุคที่บ้านเมืองเจริญรุ่งเรืองมากที่สุดและเสื่อมลงไปตามบริบททางการเมืองจนถึงปัจจุบัน ในช่วงพุทธศตวรรษที่ ๑๙ พญามังรายได้รวมกลุ่มบ้านเมืองต่างๆตั้งเป็นอาณาจักรล้านนาขึ้นใน พ.ศ. ๑๘๓๙ โดยมีเชียงใหม่เป็นศูนย์กลางมีการปกครองโดยราชวงศ์มังราย สืบต่อกันมาจนถึงสิ้นราชวงศ์มังราย จากนั้นอาณาจักรล้านนาก็ตกอยู่ภายใต้การปกครองของพม่า พม่าได้ปกครองอาณาจักรล้านนา เป็นเวลา ๒๐๐ กว่าปี จากนั้นพระยาภาวดีได้รวมพลกับพระเจ้าตากสินมหาราชช่วยกันขับไล่พม่าออกไป ซึ่งนับจากนั้นเมืองเชียงใหม่ก็กลายเป็นหัวเมืองใหญ่ของสยามประเทศเป็นต้นมาจนถึงสมัยรัชกาลที่ ๕ ได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นแบบตะวันตก เป็นเหตุให้รัฐบาลกรุงเทพต้องเข้ามาดูแลหัวเมืองล้านนาเข้ากับส่วนกลาง ต่อมาเมืองเชียงใหม่กลายเป็นจังหวัดหนึ่งของประเทศไทย โดยจัดระบบระเบียบให้เป็นแบบเดียวกับกรุงเทพมหานคร^๑

เรื่องราวของอาณาจักรล้านนาที่มีความเป็นมาอย่างยาวนาน จะเป็นการศึกษาทางด้านโบราณคดี และทางประวัติศาสตร์จะพบหลักฐานหลายอย่างต่างๆที่เป็นประจักษ์พยานให้รู้ถึงความรุ่งเรืองของอาณาจักรล้านนา ไม่ว่าจะเป็นโบราณวัตถุ โบราณสถาน และที่ค้นพบเป็นจำนวนมากจะเป็นศิลาจารึก จารึก คัมภีร์ใบลาน และเอกสารโบราณ (ພັບສາ) ต่างๆ ซึ่งข้อมูลจากการศึกษาเอกสารทั้งหลายเหล่านี้ ก็จะทำให้เห็นวิถีการดำเนินชีวิต การเมืองการปกครองของชาวล้านนา และทำให้รู้ถึงความเจริญรุ่งเรืองทางพุทธศาสนา การค้นพบโบราณวัตถุ โบราณสถาน ศิลาจารึก จารึก คัมภีร์ใบลาน และเอกสารโบราณ (ພັບສາ) ส่วนมากจะพบอยู่ในวัดเก่าแก่และในชุมชนเก่าแก่ต่างๆ ทำให้เห็นได้ว่ากษัตริย์ล้านนาและชาวล้านนาในอดีตมีความศรัทธาในพระพุทธศาสนามาก ดังจะเห็น

^๑ วรรณา คำปานบุตร, อาณาจักรล้านนา, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://www.baanjommyut.com/library_2/extension-4/lanna_kingdom/index.html [๑๒ ตุลาคม ๒๕๖๐].

ตามวัดเก่าแก่ และชุมชนเก่าแก่ต่างๆ จะมีจารึกที่ทำให้รู้ว่าล้านนาในอดีตมีความเจริญรุ่งเรืองและศรัทธาในพระพุทธศาสนา

ดังพบจารึกหนึ่งที่ชุมชนบ้านแปะ ตำบลบ้านแปะ อำเภोजอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ในจารึกระบุว่า เป็นจารึกของพระนางวิสุทธิเทวี ซึ่งพระนางวิสุทธิเทวีทรงเป็นกษัตริย์องค์สุดท้ายของราชวงศ์มังราย และอยู่ในยุคคาบเกี่ยวกับยุคอาณาจักรล้านนาตกอยู่ภายใต้การปกครองของพม่า ทำให้พระนางต้องเดินทางเสด็จจากเชียงใหม่ไปเมืองหงสาวดีประเทศพม่าอยู่บ่อยครั้งโดยเส้นทางเสด็จของพระนางวิสุทธิเทวีจะเสด็จล่องตามแม่น้ำปิงมาทางทิศใต้ของเมืองเชียงใหม่ผ่านเมืองจอมทอง เมืองฮอด ออกแม่สะเรียงและขุนยวมเข้าสู่ประเทศพม่าไปเมืองหงสาวดี ระหว่างเส้นทางเสด็จของพระนางวิสุทธิเทวีจากเมืองเชียงใหม่ไปเมืองหงสาวดี จะมาพักกองทัพระหว่างการเสด็จของพระนาง บริเวณเชิงเขาเป็นที่อยู่ของชนเผ่าละว้าทุกคราเมื่อเสด็จไปหรือกลับจากเมืองหงสาวดี พระนางทรงให้สร้างพลับพลาที่ประทับแล้วก่อกำแพงด้วยหินมีลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัส ปัจจุบันชาวบ้านเรียกว่า “เวียงหิน” ณ บริเวณนั้น เมื่อพระนาง เสด็จไปมาอยู่บ่อยครั้งจึงได้สร้างวัดขึ้นมาหนึ่งวัดแล้วให้นามว่า วัดราชวิสุทธิธาราม (วัดบ้านแปะ ในปัจจุบัน) เมื่อปี พ.ศ. ๒๑๑๐ โดยพระนางได้ให้ชาวลัวะที่อาศัยบริเวณใกล้เคียงวัดนี้ ทุกคนได้อุปฐากวัดนี้ โดยให้อยู่เฝ้ารักษาดูแลวัดให้เจริญรุ่งเรืองมั่นคงสืบต่อไป และโปรดให้ข้าราชการบริพาร ให้จารึกจารึกอาชญาลงบนแผ่นเงินเรียกว่า “หลาเงิน” พร้อมกับดวงตราราชลัญจกร (ตราประจำพระเจ้าแผ่นดิน) และสังฆราชลัญจกร (ตราประจำพระสังฆราช) ให้เพื่อพระราชทานแก่ชาวลัวะ และไม่ให้ชาวลัวะได้เดือดร้อนในการงานของราชการ เพื่อให้อุปฐาก วัดราชวิสุทธิธาราม (วัดบ้านแปะ ในปัจจุบัน) ได้สมบูรณ์^๒

ปัจจุบัน จารึกหลาเงิน ดวงตราสัญลักษณ์ราชลัญจกร และตราสังฆราชลัญจกรถูกเก็บรักษาไว้ในหม้อดินเผา ทาด้วยยางรักและชาดชาวบ้านเรียกว่า “หม้อชาวลัวะ” แล้วปิดฝาด้วยขามสังคโลกใช้ขี้ผึ้งยาแนวขอบฝาครอบโดยรอบ เพื่อป้องกันความชื้นที่จะเข้าไปทำลาย จารึกของพระนางวิสุทธิเทวีและดวงตราครั้งข้างใน แล้วนำไปเก็บไว้ในถ้ำบนยอดดอยห่างจากหมู่บ้านประมาณ ๒ กิโลเมตร ถ้าที่เก็บจารึกหลาเงิน ดวงตราสัญลักษณ์ราชลัญจกร และตราสังฆราชลัญจกร ดังกล่าวเป็นถ้ำอยู่บนภูเขา ซึ่งคนที่จะนำขึ้นไปเก็บรักษาไว้ในถ้ำนั้นจะต้องเป็นคนเชื้อสายทายาทโดยตรงของชาวลัวะที่ได้รับพระราชทานมาจากพระนางวิสุทธิเทวี และขึ้นไปได้ไม่เกิน ๓ คน ทุก ๓ ปีทายาททั้ง ๓ คนจะขึ้นไปอัญเชิญจารึกตราหลวงหลาเงิน ตราสัญลักษณ์ราชลัญจกร และตราสังฆราชลัญจกร ลงมาจากถ้ำเพื่อเข้าพิธีบวงสรวงวิญญานบรรพบุรุษที่รักษาจารึกหลาเงิน ดวงตราสัญลักษณ์ราชลัญจกร และตราสังฆราชลัญจกร พิธีจะจัดบริเวณใกล้กับภูเขาแห่งถ้ำนั้น เพื่อความสงบและปกติสุขของคนในชุมชน ข้อปฏิบัติในการทำพิธีห้ามผู้หญิงและต้องจารึกตราหลวงหลาเงิน ดวงตราสัญลักษณ์ราชลัญจกร และตราสังฆราชลัญจกรโดยเด็ดขาด ส่วนเครื่องสักการะที่นำมาทำพิธีบวงสรวง

^๒ ประวิทย์ ตันตลานุกุล, *ตำนานวัดบ้านแปะ (วัดราชวิสุทธิธาราม)*, (เชียงใหม่: หจก. เชียงใหม่โรงพิมพ์แสงศิลป์, ๒๕๕๒), หน้า ๘.

เมื่อเสร็จพิธีแล้วให้ผู้ร่วมพิธีรับประทานในบริเวณทำพิธีโดยห้ามนำออกจากบริเวณนั้นและเมื่อพิธีเสร็จสิ้นแล้ว ให้ทายาททั้ง ๓ คน นำจารึกหลาบาเงิน ดวงตราสัญลักษณ์ลัญจกร และตราสังฆราชลัญจกร ใส่หม้อดินปิดปากให้เรียบร้อยแล้วนำขึ้นไปไว้ในถ้ำภายในวันนั้นก่อนพระอาทิตย์จะตกดิน^๓ หากครบกำหนดแล้วไม่ทำพิธีบวงสรวงตามที่เคยปฏิบัติมา จะเกิดภัยพิบัติต่างๆเกิดขึ้นในชุมชน ทำให้คนในชุมชนเดือดร้อน อยู่ไม่สงบสุขและเกิดเหตุการณ์ไม่คาดคิดเกิดขึ้นในชุมชนมากมาย จึงทำให้ผู้วิจัยเกิดความใคร่รู้ความเป็นมา ของอิทธิพลความเชื่อเกี่ยวกับจารึกหลาบาเงินของพระนางวิสุทธิเทวี ที่มีต่อชุมชนบ้านแปะ ตำบลบ้านแปะ อำเภोजอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

ดังนั้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาวิเคราะห์อิทธิพลความเชื่อเกี่ยวกับจารึกหลาบาเงิน พระนางวิสุทธิเทวีที่มีต่อชุมชนบ้านแปะ ตำบลบ้านแปะ อำเภोजอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ว่ามีอิทธิพลและความเชื่อทางด้านใดต่อชุมชน และแนวทางปฏิบัติต่อจารึกหลาบาเงินของพระนางวิสุทธิเทวี ตราสัญลักษณ์ราชลัญจกร และตราสังฆราชลัญจกรอย่างไรในอนาคต เพื่อจะได้นำผลวิจัยไปเป็นประโยชน์แก่การดำเนินงานบำรุงพระพุทธศาสนา เพื่อพัฒนาตนเอง และพัฒนาสังคมต่อไป

๑.๒ คำถามวิจัย

๑.๒.๑ ความเป็นมาของจารึกหลาบาเงิน พระนางวิสุทธิเทวีเป็นมาอย่างไร

๑.๒.๒ อิทธิพลความเชื่อเกี่ยวกับจารึกหลาบาเงิน ของพระนางวิสุทธิเทวี ที่มีต่อชุมชนบ้านแปะ ตำบลบ้านแปะ อำเภोजอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ในด้านใดบ้าง

๑.๒.๓ คุณค่าของจารึกหลาบาเงิน ของพระนางวิสุทธิเทวี ที่มีต่อชุมชนบ้านแปะ ตำบลบ้านแปะ อำเภोजอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นอย่างไร

๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๓.๑ เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของจารึกหลาบาเงินของพระนางวิสุทธิเทวี

๑.๓.๒ เพื่อศึกษาอิทธิพลความเชื่อเกี่ยวกับจารึกหลาบาเงิน ของพระนางวิสุทธิเทวี ที่มีต่อชุมชนบ้านแปะ ตำบลบ้านแปะ อำเภोजอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

๑.๓.๓ เพื่อวิเคราะห์คุณค่าจารึกหลาบาเงิน ของพระนางวิสุทธิเทวีที่มีต่อ ชุมชนบ้านแปะ ตำบลบ้านแปะ อำเภोजอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีวิจัยคุณภาพ (Qualitative Research) โดยทำการรวบรวมข้อมูลชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) จากจารึกหลาบาเงินของพระนางวิสุทธิเทวี

^๓ ประวิทย์ ตันตลานุกุล, ตำนานวัดบ้านแปะ (วัดราชวิสุทธิธาราม), หน้า ๑๒.

และรวบรวมข้อมูลชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources) จากหนังสือ ตำรา เอกสารทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยมีขอบเขตการทำวิจัยดังต่อไปนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านข้อมูล

ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารชั้นต้น (Primary Sources) คือ จารึกหลาบเงิน พระนางวิสุทธีเทวี และจากเอกสารชั้นรอง (Secondary Sources) ได้แก่ งานเขียนของนักวิชาการทางพระพุทธศาสนา และนักการศึกษา ข้อมูลจากฐานข้อมูลสำเร็จรูป (CD-ROM) เครือข่ายสารสนเทศ (Internet) สารานุกรม (Encyclopedia) คัมภีร์และตำราทางด้านพระพุทธศาสนารวมถึงเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้องและบทสัมภาษณ์เชิงลึก (Indept interview)

๑.๔.๒ ขอบเขตเนื้อหา

- ๑) ความเป็นมาของจารึกหลาบเงิน ของพระนางวิสุทธีเทวี
- ๒) อิทธิพลความเชื่อเกี่ยวกับจารึกหลาบเงิน ของพระนางวิสุทธีเทวี ที่มีต่อชุมชนบ้านแปะ ตำบลบ้านแปะ อำเภोजอมทอง จังหวัดเชียงใหม่
- ๓) คุณค่าจารึกหลาบเงิน ของพระนางวิสุทธีเทวี ที่มีต่อชุมชนบ้านแปะ ตำบลบ้านแปะ อำเภोजอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๕.๑ **อิทธิพล** หมายถึง กำลังที่ยังผลให้สำเร็จ หรือ อำนาจแฝงอยู่ในตัวบุคคลหรือ ของรัฐ ซึ่งสามารถบันดาลให้เป็นไปตามความประสงค์ สามารถบันดาลให้ผู้อื่นต้องคล้อยตาม หรือทำตาม สามารถบันดาลให้เป็นไปได้ ในงานวิจัยนี้ หมายถึง อิทธิพลของจารึกหลาบเงินของพระนางวิสุทธีเทวี ที่มีต่อชุมชนบ้านแปะ ตำบลบ้านแปะ อำเภोजอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

๑.๕.๒ **ความเชื่อ** หมายถึง การยอมรับว่าสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นความจริง หรือมีการดำรงอยู่จริง โดยอาศัยประสบการณ์ตรง การไตร่ตรอง หรือการอนุมาน ในงานวิจัยนี้ หมายถึง ความเชื่อของจารึกหลาบเงินของพระนางวิสุทธีเทวีที่มีต่อชุมชนบ้านแปะ ตำบลบ้านแปะ อำเภोजอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

๑.๕.๓ **จารึกหลาบเงิน** หมายถึง แผ่นเงินที่ทำเป็นแผ่นคล้ายใบลานใช้ในการจารึก ในงานวิจัยนี้ หมายถึง จารึกหลาบเงินของพระนางวิสุทธีเทวี ที่เก็บรักษาอยู่ที่ชุมชนบ้านแปะ ตำบลบ้านแปะ อำเภोजอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

๑.๕.๔ **พระนางวิสุทธีเทวี** หมายถึง กษัตริย์เมืองเชียงใหม่ ลำดับที่ ๑๘ แห่งราชวงศ์มังรายพระองค์สุดท้าย ครองราชโดยตกอยู่ภายใต้อำนาจการปกครองราชวงศ์ตองอู

๑.๖ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอิทธิพลความเชื่อ จารีตและพระนางวิสุทธิเทวี ดังต่อไปนี้

๑.๖.๑ เอกสาร

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ ให้ความหมายไว้ว่า “เชื่อ” หมายถึง เห็นตามด้วย มั่นใจ และไว้วางใจ^๔

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต) กล่าวไว้ใน พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม เรื่องความเชื่อในพระพุทธศาสนาไว้ว่า ต้องประกอบด้วยเหตุผล ความมั่นใจในความจริง ความเชื่อในการทำดี เป็นต้น ความเชื่อในทางพระพุทธศาสนามี ๔ ประการ

- ๑) กัมมสัทธา เชื่อเรื่องกรรมมีจริง
- ๒) วิปากสัทธา เชื่อเรื่องผลของกรรม
- ๓) กัมมัสสกตาสัทธา เชื่อว่าสัตว์มีกรรมเป็นของตน
- ๔) ตถาคตโพธิสัทธา เชื่อในพระปัญญาตรัสรู้ของพระตถาคต^๕

ธวัช ปุณโณทก ได้ให้ความหมาย ความเชื่อพื้นฐานอันสัมพันธ์กับชีวิตในสังคมอีสาน ไว้ว่า ความเชื่อ หมายถึง การยอมรับอันเกิดอยู่ในจิตสำนึกของมนุษย์ต่อพลังอำนาจเหนือธรรมชาติที่เป็นผลดีหรือผลร้ายต่อมนุษย์หรือสังคม แม้ว่าพลังอำนาจเหนือธรรมชาติเหล่านี้ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าเป็นความจริง แต่มนุษย์ในสังคมหนึ่งยอมรับและให้ความยำเกรง^๖

นันทา ขุนภักดี ได้วิเคราะห์ความเชื่อของชาวไทยในสวัสดิการรักษ าไว้ว่า ความเชื่อเกิดจากสภาพของบุคคลให้ความมั่นใจ เห็นคล้อยตามและพร้อมที่จะปฏิบัติตามสิ่งหนึ่งสิ่งใดแล้วนำไปถ่ายทอดให้บุคคลอื่นได้ทราบ เพื่อต้องการให้เกิดความมั่นใจเห็นคล้อยตามและปฏิบัติตามด้วยโดยไม่คำนึงถึงว่าความเชื่อนั้นๆ จะมีเหตุผลที่สามารถพิสูจน์ได้หรือไม่ก็ตาม และชี้ให้เห็นว่าความเชื่อของคนมีมูลมาจากความไม่รู้ เพราะความไม่รู้ทำให้เกิดความกลัว เมื่อมีความกลัวจึงคิดสร้างความเชื่อขึ้นมาเพื่อให้เป็นที่พึ่งพาทางใจ^๗

^๔ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๒๕), หน้า ๒๗๔.

^๕ พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สุภาพใจ, ๒๕๓๑), หน้า ๑๖๔.

^๖ ธวัช ปุณโณทก, ความเชื่อพื้นฐานอันสัมพันธ์กับวิถีชีวิตในสังคมอีสาน, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.silpathai.net/ความเชื่อในสังคมอีสาน/> [๑๑ ม.ค. ๒๕๖๒].

^๗ นันทา ขุนภักดี, การวิเคราะห์ความเชื่อของชาวไทยในสวัสดิการรักษ า, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๓๐), หน้า ๕.

บุปผา บุญทิพย์ ในหนังสือ คติชาวบ้าน ได้อธิบายความเชื่อ คือ ผลที่มนุษย์ค่อยๆ เรียนรู้และทำความเข้าใจโลกมาเป็นจำนวนหลายพันปีและเชื่อว่ามีอำนาจลึกลับที่จะทำให้มนุษย์ได้รับผลดีผลร้าย มนุษย์กลัวอำนาจของสิ่งลึกลับนั้น ต่อมาจึงได้มีพิธีต่างๆ ขึ้นเพื่อบูชาเช่นสงฆ์^๘

แสง จันทรงงาม ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับความเชื่อไว้ใน ศาสนศาสตร์ ไว้ว่า ความเชื่อเป็นนามธรรมเป็นกิจกรรมทางจิตที่ค่อนข้างสลับซับซ้อน ที่ยอมรับสิ่งใดสิ่งหนึ่งว่ามีอยู่หรือเป็นอยู่โดยมีหลักฐานพยานสนับสนุนอยู่บ้าง เมื่อมีความเชื่อต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งก็จะพยายามแสดงออกทางกายทางวาจา ต่อสิ่งนั้น ทำให้เป็นรูปธรรม จึงทำให้เกิดพิธีกรรมที่สำคัญขึ้น พิธีกรรมจะต้องมีบรรยากาศแห่งความศักดิ์สิทธิ์อยู่ด้วยถ้าไม่มีบรรยากาศแห่งความศักดิ์สิทธิ์ก็ไม่ใช่พิธีกรรม^๙

ทัศนีย์ ทานตวนิช กล่าวถึง การยอมรับนับถือว่าเป็นความจริง หรือมีอยู่จริง การยอมรับหรือการยึดมั่นนี้อาจมีหลักฐานเพียงพอที่จะพิสูจน์ได้ หรืออาจไม่มี หลักฐานที่จะพิสูจน์สิ่งนั้นให้เห็นจริงได้^{๑๐}

สมปราชญ์ อัมมะพันธ์ กล่าวถึง ระดับสภาพจิตใจของบุคคลที่มอบความไว้วางใจ ความเชื่อใจ หรือความเชื่อมั่นต่อบุคคล หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง^{๑๑}

จรัส พยัคฆราชศักดิ์ ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อไว้ พอสรุปได้ว่า มนุษย์จำเป็นต้องผูกพันอยู่กับความเชื่อโดยมีอาจหาความเชื่อได้ ชีวิตมนุษย์มีทั้งสิ่งที่มองเห็นได้ เข้าใจได้ และพิสูจน์ได้ ความเชื่อทำให้มนุษย์เกิดความมั่นใจทำให้เกิดความสบายใจ และความเชื่อทำให้มนุษย์บรรลุถึงความสำเร็จได้^{๑๒}

วิทย์ พิณคันเงิน ได้กล่าวถึง ความเชื่อของมนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม มนุษย์โดยทั่วไปต้องการความปลอดภัยทั้งทางร่างกาย และจิตใจ มาตั้งแต่ดึกดำบรรพ์ ความเชื่อต่าง ๆ นั้นมักได้รับคำบอกเล่าจากคนรุ่นก่อนว่ามีอำนาจลึกลับที่ จะช่วยคุ้มครอง^{๑๓}

^๘ บุปผา บุญทิพย์, **คติความเชื่อชาวบ้าน**, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ประชาชน จำกัด, ๒๕๓๒), หน้า ๒๐.

^๙ แสง จันทรงงาม, **ศาสนาศาสตร์**, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๔), หน้า ๙๖.

^{๑๐} ทัศนีย์ ทานตวนิช, **คติชาวบ้าน**, (ชลบุรี: ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน. ๒๕๒๓), หน้า ๔.

^{๑๑} สมปราชญ์ อัมมะพันธ์, **ประเพณีและพิธีกรรมในวรรณคดีไทย**, (กรุงเทพฯ: ม.ป.ท., ๒๕๓๖), หน้า ๗.

^{๑๒} จรัส พยัคฆราชศักดิ์, **เอกสารการสอนไทยคดีศึกษา ศาสนา และลัทธิในท้องถิ่น**, (กรุงเทพมหานคร: ปรีดาการพิมพ์, ม.ป.ป.), หน้า ๓๔.

^{๑๓} วิทย์ พิณคันเงิน, **ความเป็นมาของมนุษยชาติ**, (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๑๕), หน้า ๓๔๗ - ๓๐๒.

ผาสุก มุทธเมธา ได้กล่าวถึงอิทธิพล คติชาวบ้านกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต ไว้ว่า ความเชื่อมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของเรามาแต่โบราณ ในปัจจุบันการศึกษาเจริญขึ้น วิทยาศาสตร์แขนงต่างๆ ได้อธิบายให้เหตุผล ทำให้ความเชื่อบางอย่างเปลี่ยนแปลงและล้มเลิกไปแต่ความเชื่อบางอย่างก็ยังมีผลทางจิตใจของมนุษย์อยู่ตลอด สิ่งนั้นคือสิ่งที่วิทยาศาสตร์ตอบให้ไม่ได้ ยังลึกลับอยู่ เช่น ดวงชะตา ราศี ฤกษ์ปีศาจ เครื่องรางของขลัง โชคลาง เป็นต้น^{๑๔}

दनัย ไชยโยธา ได้กล่าวถึง ความเชื่อมีอิทธิพลต่อสังคม เป็นตัวกำหนดการแสดงออกทางพฤติกรรมของคนในสังคม โดยอาจสังเกตได้ว่าเมื่อบุคคลมีความเชื่ออย่างใดอย่างหนึ่ง ย่อมเป็นเหตุจูงใจให้เกิดการกระทำหรือพฤติกรรมที่ตอบสนองความเชื่อนั้นๆ และถ้าเปลี่ยนความเชื่อไปจากเดิมพฤติกรรมจะเปลี่ยนตามไปด้วย และพฤติกรรมเช่นนั้นอาจสะท้อนให้สังเกตเห็นได้ในลักษณะข้อห้ามและข้อปฏิบัติในการดำเนินชีวิตของคน^{๑๕}

อรศิริ ปาณินท์ และคณะ ได้ศึกษางานวิจัย เรื่อง เรือนพื้นถิ่นไทยพุทธภาคใต้ ได้กล่าวถึงความหมายของคติความเชื่อไว้ว่า คติความเชื่อ หมายถึงวิถีหรือทางแห่งการยอมรับอย่างเคารพของมนุษยชาติในสังคมหนึ่งๆ ที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งร่วมกันโดยยึดถือด้วยแนวความคิด กฎเกณฑ์ และข้อปฏิบัติภายใต้ความเชื่อมั่นและศรัทธาเดียวกัน ในสังคมไทยก็มีธรรมเนียมประเพณีเกี่ยวกับคติความเชื่อต่างๆ ที่เกี่ยวกับวิถีการดำรงชีวิตที่สืบทอดต่อกันมาอย่างมากมาย ทั้งในรูปข้อปฏิบัติ และข้อห้ามปฏิบัติต่างๆ^{๑๖}

จิราภรณ์ ภัทราภาณุภัทร ได้กล่าวไว้ในงานวิจัย สถานภาพการศึกษาเรื่องคติความเชื่อของไทย ได้ให้ความหมาย อิทธิพลความเชื่อ ไว้ว่า เมื่อคนเรามีความเชื่ออย่างหนึ่งย่อมเป็นเหตุจูงใจให้เกิดการกระทำตอบสนองความเชื่อนั้น ถ้าเปลี่ยนความเชื่อพฤติกรรมก็จะเปลี่ยนไปด้วย ความเชื่อของคนในสังคมใดสังคมหนึ่งจึงมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในสังคมนั้นๆ พฤติกรรมเหล่านั้นอาจสะท้อนให้เห็นได้ในรูปของข้อห้ามข้อนิยมในการดำเนินชีวิตของคนในสังคม^{๑๗}

กรมศิลปากร กล่าวไว้ในพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม) กับพระจักรพรรดิพงศ์ (จาต)ไว้ว่า มหาเทวีวิสุทธิ ได้ให้การยอมรับอำนาจของพม่าและ สนองนโยบาย

^{๑๔} ผาสุก มุทธเมธา, คติชาวบ้านกับการพัฒนาชีวิต, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๐), หน้า ๕๘.

^{๑๕} ดนัย ไชยโยธา, สังคมวัฒนธรรมและประเพณีไทย, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ โอ.เอส.พรินต์ติ้ง เฮาส์, ๒๕๓๘), หน้า ๗๑.

^{๑๖} อรศิริ ปาณินท์, เรือนพื้นถิ่นไทยพุทธภาคใต้, (กรุงเทพมหานคร: คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๘), หน้า ๙๕.

^{๑๗} จิราภรณ์ ภัทราภาณุภัทร, “สถานภาพการศึกษาเรื่องคติความเชื่อของไทย”, (กรุงเทพฯ: โครงการไทยศึกษา, ฝ่ายวิชาการ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๘), หน้า ๖.

การขยายอำนาจ จากล้านนา ไปสู่กรุงศรีอยุธยา และล้านช้างใช้ล้านนาเป็นที่มั่น และส่งกองทัพเข้าร่วมรบกับเชียงใหม่ในคราวเสียกรุงศรีอยุธยา พ.ศ. ๒๑๑๒ ในปีพ.ศ. ๒๑๑๗ เชียงใหม่ส่งกองทัพไปปราบล้านช้างเวียงจันทน์สองกองทัพ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงอำนาจที่มากของ พระเจ้าบุเรงนอง รวมไปถึงพระราโชบาย เพื่อประคับประคองบ้านเมืองให้อยู่รอด ตลอดรัชสมัยของพระนางวิสุทธิเทวี^{๑๘}

สร้อยดี อ่องสกุล กล่าวว่า พระนางวิสุทธิเทวี มีตำแหน่งเป็น มหาเทวีคือ เป็น "พระราชมารดาของกษัตริย์"ซึ่งถือว่ามีพระนางนั้นมีบทบาททางการเมืองสูงยิ่งโดยมีหลักฐานยืนยันฐานันดรศักดิ์ของพระนาม ดังนี้สมเด็จพระมหาเทวีเจ้า ผู้ทรงเป็นใหญ่(จารึกที่ฐานพระพุทธรูปวัดชัยพระเกียรติ),มหาอัครราชท้าวณาริ (โคลงมังทรารบเชียงใหม่), พระนางมหาเทวี (พงศาวดารเชียงใหม่ฉบับภาษาพม่า),สมเด็จพระมหาราชเทวีบรมพิตรพระเป็นเจ้าอยู่หัว (ตราหลวงหลาเงิน พ.ศ. ๒๑๑๐) และ มหาเทวี (ตำนานเมืองลำพูน)^{๑๙}

ฮันส์ เพนซ์และคณะ กล่าวว่า พ.ศ.๒๑๑๐ สมเด็จพระมหาเทวี พระเจ้าอยู่หัว(พระนางวิสุทธิเทวี พ.ศ.๒๑๐๗-๒๑๒๑) มีพระราชโองการให้ทำตราหลวงหลาเงินไว้แก่ชาวละว้า ๕ หมู่บ้าน ในป่า ๓ ป่า พระราชทานส่วยและภาษีนา ให้เป็นประโยชน์บำรุงวัด และไม่ให้ผู้มีอำนาจในท้องถิ่นรบกวนพวกเขา อย่าให้พวกเขาทำงานการเมือง^{๒๐}

สิงฆะ วรณวิสัย โคลงมังทรารบเชียงใหม่ถอดความเป็นภาษาไทย ได้กล่าวถึง พระนางวิสุทธิเทวีได้ถึงแก่พิราลัย เมื่อ พ.ศ. ๒๑๒๑กล่าวถึงมหาเทวีที่กิน ๑๔ ปีก็พิราลัย ดังความว่า"...ในปีรู้วงได้ ได้อารทนายราชภิเสก ๒ หน มหาเทวีรักษาเมืองเชียงใหม่ได้ ๑๔ ปี สรุคุดในปีเปิกยี..."พระนางได้รับการถวายเกียรติยศโดยสร้างปราสาทเป็นที่ตั้งพระศพตั้งบนหลังนกหัสติลิงค์ และใช้ช้างลากปราสาทศพ โดยเจาะกำแพงเมืองออกไปมาปนกิจที่วัดโลกโมฬี ถือกันว่าการทำศพครั้งนี้เป็นแบบอย่างการปลงศพเจ้านายเมืองเหนือสืบมา ดังปรากฏความว่า"นางวิสุทธิราชเทวีผู้ครองนครพิงค์เชียงใหม่ถึงแก่พิราลัยพระยาแสนหลวงแต่งการศพทำเป็นพิมานบุษบกตั้งบนหลังนกหัสตินทร์ขนาดใหญ่รองด้วยเลื้อนแม่สะตึงเชิญหีบพระศพขึ้นไว้ในบุษบกนั้น แล้วฉุดชักไปด้วยแรงคชสาร เจาะพังกำแพงเมืองไปถึงทุ่งวัดโลก ก็กระทำมาปนกิจถวายพระเพลิง ณ ที่นั้นเผาพร้อมทั้งรูปสัตว์และวิมานที่ทรงศพนันด้วยจึงเป็นธรรมเนียมลาวในการปลงศพเจ้าผู้ครองนครทำเช่นนี้สืบกันมา"^{๒๑}

^{๑๘} กรมศิลปากร, “พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม) กับพระจักรพรรดิพงศ์ (จาด)”, (พระนคร: สำนักพิมพ์คลังวิทยา, ๒๕๐๗), หน้า ๙๖.

^{๑๙} สร้อยดี อ่องสกุล, ประวัติศาสตร์ล้านนา, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์, ๒๕๕๒), หน้า ๒๗๕.

^{๒๐} ฮันส์ เพนซ์ และศรีเลา เกษพรหม และอภินิธิ เตชะศิริวรรณ, ประชุมจารึกล้านนา เล่ม ๑๒ จารึกเชียงใหม่ ภาค ๔, (เชียงใหม่: สารกสิการพิมพ์, ๒๕๕๐), หน้า ๑๔๙.

^{๒๑} สิงฆะ วรณวิสัย, โคลงเรื่อง มังทรารบเชียงใหม่ ถอดความเป็นภาษาไทยปัจจุบัน, (เชียงใหม่: สำนักพิมพ์ศูนย์หนังสือเชียงใหม่, ๒๕๒๒), หน้า ๑๐.

ประวัติ ตันตลานุกุล กล่าวไว้ในตำนานวัดบ้านแปะว่า เมื่อปี พ.ศ. ๒๑๑๐ โดยพระนางวิสุทธิเทวี ได้ให้ชาวลัวะที่อาศัยบริเวณใกล้เคียงวัดราชวิสุทธิธาราม(วัดบ้านแปะ ในปัจจุบัน) ทุกคนเป็นข้าทาสของวัดนี้ โดยให้อยู่เฝ้ารักษาดูแลวัดนี้เพื่อให้เจริญรุ่งเรืองมั่นคงสืบต่อไป และโปรดเกล้าให้ข้าราชการบริพาร ๓ คน ประกอบด้วย แสนหลวงดาบเงิน หมื่นต้องแถมขวา และหมื่นหัวเชิง สร้างจารึกหลายเงินพร้อมกับ ตราสัญลักษณ์ราชสัญลักษณ์ และส่งข้าราชการให้เพื่อพระราชทานแก่ชาวลัวะ และไม่ให้ชาวลัวะได้เดือดร้อนในการทำงานของราชการ เพื่อให้เป็นข้าทาสของวัดราชวิสุทธิธาราม (วัดบ้านแปะ ในปัจจุบัน) ได้สมบูรณ์^{๒๒}

จารึกวัดชัยพระเกียรติ พ.ศ.๒๑๐๘ กล่าวถึงพระนางวิสุทธิเทวีไว้ว่า เจ้าทัพไชยสังรามจำบ้าน ผู้เป็นข้าหลวง ปกครองเมืองเชียงใหม่ และสมเด็จพระมหาเทวีเจ้าสร้างพระพุทธรูปองค์นี้ หลังจากหล่อเสร็จแล้วทำพิธีเบิกพระนามว่า พระพุทธรูปเมืองรายเจ้า ดังความตอนหนึ่งว่า "...สมเด็จพระมหาธรรมราชาธิราชเจ้า เจ้าช้างเผือก (เจ้า) หอคำ ประเสริฐเลิศเหนือ ท้าวพระยาทั้งปวง ได้ทรงแต่งตั้ง เจ้าทัพไชย ชื่อ สังรามจำบ้าน ผู้เป็นข้าในพระองค์ และมีชัยชนะเนื่องๆ ให้รักษาพระพุทธรูปและประชาราษฎร์ ในนพบุรีศรีมหานครเมืองพริ้งค์เชียงใหม่ และมีความประสงค์ให้ (พระพุทธรูป) เจริญ จึงนำเรื่องการทำบุญ ทูลสมเด็จพระมหาเทวีเจ้า ผู้ทรงเป็นใหญ่ ในนพบุรี ให้ทรงทราบ แล้วทูลเชิญให้ทรงร่วมทำบุญ..." เจ้าฟ้าบดินทอนง (บุเรงนอง) ติเมืองเชียงใหม่ได้เมื่อ พ.ศ. ๒๑๐๑ เชียงใหม่ภายใต้ การปกครองของพม่า ในระยะแรก กษัตริย์พม่าไม่ได้เข้ามาปกครองโดยตรง แต่งตั้งให้พญาเมกุฎีครองเมืองตามเดิมในฐานะประเทศราช ในปี พ.ศ. ๒๑๐๓ ท้าวเมกุฎีเป็นขบถ เจ้าฟ้าบดินทอนงกลับมาตีเชียงใหม่อีกครั้งหนึ่ง แล้วส่งพญาเมกุฎีไปหงสาวดี เจ้าฟ้าบดินทอนงทรงแต่งตั้งพระนางวิสุทธิเทวี ครองเมืองแทนพญาเมกุฎี โดยมีกองทัพพม่าประจำเชียงใหม่มีแม่ทัพชื่อ สังรามจำบ้าน ทางด้านการศาสนา กษัตริย์พม่าแสดงตนเป็นองค์ศาสนูปถัมภก ทรงทำนุบำรุง พระศาสนาตามจารีตประเพณีเดิมอย่างเคร่งครัด และปกครองบ้านเมืองอย่างเป็นธรรม ในตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่กล่าวถึงกษัตริย์พม่าว่า เป็นเจ้าตนบุญองค์ประเสริฐ ส่วนในจารึกนี้กล่าวถึงพระเจ้าบุเรงนองว่า เป็นสมเด็จพระมหาธรรมราชา^{๒๓}

๑.๖.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พระประพันธ์ สุธงจิตโต (กวางลีสสาม) ได้ศึกษา “อิทธิพลความเชื่อเรื่องพระอุปคุตที่มีต่อพิธีกรรมชาวพุทธล้านนา” สรุปได้ว่า ความเชื่อเกิดจากความยอมรับว่ามีพลังอำนาจเหนือ

^{๒๒} ประวัติ ตันตลานุกุล, ตำนานวัดบ้านแปะ(วัดราชวิสุทธิธาราม), หน้า ๘.

^{๒๓} จารึกเมืองเชียงใหม่, จารึกวัดชัยพระเกียรติ พ.ศ.๒๑๐๘, [ออนไลน์], แหล่งอ้างอิง: http://www.sri.cmu.ac.th/~elanna/elanna47/public_html/lang/lang6_1.html [๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๐].

ธรรมชาติที่เป็นผลดีหรือผลร้ายต่อมนุษย์ แม้ว่าสิ่งนั้นไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าเป็นความจริงแต่เป็นสิ่งที่สังคมยอมรับ^{๒๔}

ชลอ บุญช่วย ได้ศึกษา “ความเชื่อที่ปรากฏในพิธีกรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนในอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา” ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับความเชื่อ ไว้ว่า ความเชื่อ หมายถึง การยอมรับที่แสดงถึงความจงรักภักดี ความศรัทธา และการยอมรับในอำนาจเร้นลับอื่นๆ^{๒๕}

สถาพร ศรีสังข์ ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับความเชื่อไว้ใน “การประสมประสานทางสังคม – วัฒนธรรมไทยพุทธและไทยมุสลิมที่ปรากฏในการเล่นล้อแห่งของอำเภอกันตัง” ไว้ว่า ความเชื่อ เป็นการยอมรับข้อเสนอย่างใดอย่างหนึ่งว่าเป็นจริง การยอมรับนี้อาจเกิดจากสติปัญญา เหตุผลหรือศรัทธา โดยไม่ต้องมีเหตุผลใดๆ รองรับก็ได้^{๒๖}

พระบุญช่วย โชติวิโส (อุ้ยวงศ์) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในความเชื่อและพิธีกรรมการบวชชีสู่ขวัญของชาวนวนนิวาส” พอที่จะสรุปความได้ว่า ความเชื่อแบ่งเป็น ๒ ประเภทคือ ๑) ความเชื่อทั่วไปหรือความเชื่อธรรมดา เช่น กรรม นรก สวรรค์ ความฝัน ๒) ความเชื่อที่แฝงไว้ด้วยความกลัว หรือ ความเชื่อทางไสยศาสตร์ ผลของความเชื่อความเชื่อนับเป็นพื้นฐานแห่งการนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ประโยชน์ของความเชื่อ ทำให้มีลักษณะต่างๆ ดังนี้ คือความเชื่อทำให้เกิดความมั่นใจ ความเชื่อทำให้เกิดพลัง ความเชื่อทำให้เกิดการสร้างสรรค์ ความเชื่อทำให้เกิดความสามัคคี ความเชื่อทำให้เกิดรูปธรรม ความเชื่อเป็นพื้นฐานให้เกิดปัญญา ความเชื่อทำให้การนับถือศาสนาเป็นไปอย่างมั่นคง ความเชื่อทำให้เกิดฤทธิ์ทางใจ ในทางตรงกันข้ามหากความเชื่อนั้นเป็นความมกมายไม่ใช้วิจารณ์ญาณ กล่าวคือ เชื่อตามคำบอกเล่าของบรรพบุรุษ โดยมิได้พิจารณาไตร่ตรองหาเหตุผล ก็ทำให้เกิดผลเสียแก่ชุมชน^{๒๗}

กรรณิการ์ วิมลเกษม ได้ศึกษา “ศักราช ศก ปี วัน เดือน ฤกษ์ และยามในจารึกล้านนา” พบว่า ตามธรรมเนียมการจารึกล้านนา มักจะขึ้นต้นจารึกด้วยการบอกศักราช วันเดือน ปี

^{๒๔} พระประพันธ์ สุทธจิตโต, “อิทธิพลความเชื่อเรื่องพระอุปคุตที่มีต่อพิธีกรรมชาวพุทธล้านนา”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘).

^{๒๕} ชลอ บุญช่วย, “ความเชื่อที่ปรากฏในพิธีกรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนในอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๓๒), หน้า ๑๗.

^{๒๖} สถาพร ศรีสังข์. “การประสมประสานทางสังคม-วัฒนธรรมไทยพุทธและมุสลิมที่ปรากฏในการเล่นล้อแห่งของอำเภอกันตัง”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๓๓) หน้า ๑๖.

^{๒๗} พระบุญช่วย โชติวิโส (อุ้ยวงศ์), “ศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในความเชื่อและพิธีกรรมการบวชชีสู่ขวัญของชาวนวนนิวาส”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๔๒.

ฤกษ์ ยาม โดยมากจะขึ้นต้นด้วยวงดวงของสิ่งก่อสร้างนั้นๆ แต่บางจารึกก็มีวงดวงมากกว่า ๑ ดวง ต่อจากวงดวงก็จะตามด้วยการบอกปี เดือน วัน เวลา ของจารึกซึ่งประกอบด้วยบอกศักราชส่วนใหญ่จะเป็นจุลศักราชตัวเลข ชื่อปีนักษัตร(ในจารึกเรียกปีขอม) ปีหนไทย(ปีแบบไทยโบราณ) ชื่อเดือน ชื่อวัน ช้างขึ้นข้างแรม ชื่อวันแบบสัปดาห์(ในจารึกเรียกว่าวันเม็ง) ชื่อวันแบบไทยโบราณ จากนั้นก็ตามด้วยชื่อฤกษ์ ยาม ดิถี(ดิถี) นาที ซึ่งถ้ามีการจารึกครบตามที่กล่าวมานี้ก็就会有ความยาวประมาณ ๓-๑๒ บรรทัดตามขนาดของลายมือและความกว้างของจารึก แต่โดยมากจารึกจะบอกแต่ศักราช ปี เดือน และวัน มิได้บอกครบถ้วนตามที่กล่าวไว้ข้างต้น^{๒๘}

ชญาตุ่ม จินดารักษ์ ได้ศึกษา “การเชื่อมโยงความในจารึกล้านนา” พบว่า ลักษณะการเชื่อมโยงความในภาษาระดับข้อความในจารึกล้านนา ข้อมูลที่นำมาศึกษา ได้แก่ คำอ่านจารึกล้านนาที่มีผู้ปริวรรตแล้ว จำนวน ๘๒ หลัก ผลการศึกษาพบกลไกการเชื่อมโยงความในจารึกล้านนามี ๕ ประเภท คือ การเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึง การเชื่อมโยงความโดยการละ การเชื่อมโยงความโดยการซ้ำ การเชื่อมโยงความโดยการใช้คำสัมพันธ์กัน และการเชื่อมโยงความโดยการใช้คำเชื่อม การเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึงมี ๔ ลักษณะ คือ การอ้างถึงนามวลี การอ้างถึงกริยาวลีการอ้างถึงประโยค และการอ้างถึงข้อความ การเชื่อมโยงความโดยการละมี ๓ ลักษณะ คือ การละกริยาวลีการละประโยค และการละข้อความ การเชื่อมโยงความโดยการซ้ำมี ๒ ลักษณะ คือ การซ้ำรูป และการซ้ำโครงสร้าง การเชื่อมโยงความโดยการใช้คำสัมพันธ์กันมี ๓ ลักษณะ คือ การใช้คำพ้องความหมาย การใช้คำแย้งความหมาย และการใช้คำลูกกลุ่มของคำจำกัดความเดียวกัน และการเชื่อมโยงความโดยการใช้คำเชื่อมเพื่อแสดงความสัมพันธ์ ๙ ประเภท ได้แก่ ความสัมพันธ์แบบคล้ายตามกัน ความสัมพันธ์แบบขัดแย้งความสัมพันธ์แบบแสดงลำดับเหตุการณ์ ความสัมพันธ์แบบแสดงเหตุ ความสัมพันธ์แบบแสดงผลความสัมพันธ์แบบแสดงวัตถุประสงค์ ความสัมพันธ์แบบขยายความ ความสัมพันธ์แบบแสดงเงื่อนไขความสัมพันธ์แบบต่างตอน และลักษณะการใช้คำเชื่อมมี การใช้คำเชื่อมครั้งเดียว และการใช้คำเชื่อมแบบต่อเนื่อง การเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึงมีอัตราความถี่การปรากฏมากที่สุด ส่วนการเชื่อมโยงความโดยการใช้คำเชื่อม พบ คำเชื่อมแสดงความสัมพันธ์แบบคล้ายตามกัน และแบบแสดงลำดับเหตุการณ์มีอัตราความถี่การปรากฏมากที่สุด^{๒๙}

ธนพร แดงขาว ได้ศึกษา “การศึกษาวิถีชีวิตและความเชื่อของชาวล้านนาจากจารึกล้านนา” พบว่า วิถีชีวิตและความเชื่อของชาวล้านนาที่ปรากฏในจารึกตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคนในสังคมล้านนา ปรากฏในจารึกเป็นวิถีชีวิตการทำบุญ ของคน ๒ สังคม คือ ๑) วิถีชีวิตของสังคมอาณาจักร คือ การบุญของขมรวาส เช่น กษัตริย์เมืองเชียงใหม่ พระราชมารดาเจ้าเมือง ขุนนาง

^{๒๘} วรรณิการ์ วัฒนเกษม, ศักราช ศก ปี วัน เดือน ฤกษ์ และยามในจารึกล้านนา, วารสารดำรงวิชาการ, ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑ (๒๕๔๕), : ๒๙๕.

^{๒๙} ชญาตุ่ม จินดารักษ์, “การเชื่อมโยงความในจารึกล้านนา”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจารึกภาษาไทย, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๖), หน้า ๓-๔.

และชาวบ้าน โดยกษัตริย์เมืองเชียงใหม่ พระราชมารดา มีสิทธิ์ในการถวายที่ดินให้แก่วัดต่างๆสำหรับเจ้าเมืองต่างๆ ขุนนาง ชาวบ้าน หรือกลุ่มคนอื่นๆในอาณาจักร ไม่มีสิทธิ์ในการถวายที่ดิน ยกเว้นแต่ต้องขอพระบรมราชานุญาตจากกษัตริย์ และพระราชมารดาเมืองเชียงใหม่ก่อนทุกครั้ง นอกจากนั้นแล้วยังมีการทำบุญถวายคนให้ดูแลวัด ถวายทรัพย์สินเงินทอง รวมถึงการสร้าง บูรณปฏิสังขรณ์ วัด วิหาร พระธาตุ และพระพุทธรูป เป็นต้น ๒) วิถีชีวิตของสังคมพุทธจักร คือ การทำบุญของพระสงฆ์ ข้าราชการหรือข้าพระ คือคนหรือครอบครัวที่ถูกถวายให้ดูแลวัดและพระสงฆ์ โดยอาศัยอยู่ในวัด มีการแบ่งหน้าที่ต่างๆในการดูแลภายในวัดและได้รับสิทธิ์โดยไม่ต้องถูกเกณฑ์แรงงานให้แก่ราชการ ข้าราชการหรือข้าพระมีสาเหตุหลายประการที่มาเป็นคนของวัดเช่น การถูกซื้อตัว ถูกไล่ตัว หรือคนเหล่านั้นติดหนี้วัดแล้วไม่มีเงินมาใช้จึงมาเป็นข้าวัดหรือข้าพระ วัดยังเป็นสถานศึกษาถ่ายทอดวิชาความรู้ด้านการเรียน ภาษาบาลี การเรียนตัวอักษรฝักขาม อักษรธรรมล้านนา การเรียนวิธีการประพันธ์ร้อยแก้วและร้อยกรอง การเรียนวิธีการคัมภีร์ใบลาน และการช่างฝีมือ ให้แก่สังคมในอาณาจักรล้านนาความเชื่อของชาวล้านนาที่ปรากฏในจารึก พบว่าชาวล้านนาผูกพันกับพุทธศาสนาเป็นอย่างมากมีความศรัทธาและความเชื่อต่อพระพุทธศาสนา ส่งผลให้เกิดการทำบุญทำกุศล ซึ่งการทำบุญนี้เป็นผลมาจากความเชื่อในกฎแห่งกรรม นิพพาน อายุของพระพุทธศาสนา ๕,๐๐๐ ปี พุทธศาสนายุคพระศรีอาริย์เมตไตรย พระธาตุ เทวดาพุทธ และการอุทิศส่วนบุญส่วนกุศล ทั้งให้แก่คนที่เสียชีวิตไปแล้วและคนที่ยังมีชีวิตอยู่นอกจากนี้แล้ว ยังมีความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติต่างๆ ตลอดจนความเชื่อเรื่อง โหราศาสตร์ อีกด้วย^{๓๐}

กรณีการ วิมลเกษม ได้ศึกษา “อักษรฝักขามที่พบในศิลาจารึกภาคเหนือ” พบว่าอักษรฝักขามปรากฏใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๑๙๕๔-๒๑๕๘ แล้วพบใช้อีกในปี พ.ศ. ๒๓๓๙-๒๓๗๐ อักษรฝักขามวิวัฒนาการมาจากอักษรไทยสุโขทัยสมัยพระมหาธรรมราชาที่ ๑ และอักษรธรรมล้านนา อักษรฝักขามประกอบด้วยพยัญชนะ ๔๑ รูป สระ ๒๒ รูป เลข ๑๐ รูป และรูปเครื่องหมายอีก ๖ ประเภท การประกอบรูปคำในอักษรฝักขามมีพยัญชนะต้นเป็นตัวประกอบที่สำคัญ ส่วนรูปพยัญชนะตัวสะกด รูปสระ และรูปเครื่องหมายต่างๆ จะใช้เฉพาะส่วนใดส่วนหนึ่งหรือทั้ง ๓ ส่วนในการประกอบคำร่วมกับรูปพยัญชนะต้น อักษรฝักขามมีวิวัฒนาการน้อยและมีรูปแบบและอักษรวิธีที่คล้ายคลึงกับอักษรไทยในปัจจุบัน^{๓๑}

^{๓๐} ธนพร แต่งขาว, “การศึกษาวิถีชีวิตและความเชื่อของชาวล้านนาจากจารึกล้านนา”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจารึกภาษาไทย**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๘), หน้า ๓-๔.

^{๓๑} กรณีการ วิมลเกษม, “อักษรฝักขามที่พบในศิลาจารึกภาคเหนือ”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจารึกภาษาไทย**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๒๔), หน้า ๓-๕.

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพอสรุปได้ว่า มนุษย์ผูกพันอยู่กับความเชื่อโดยมีอาจหาความเชื่อได้ ชีวิตมนุษย์มีทั้งสิ่งที่มองเห็นได้ เข้าใจได้ และพิสูจน์ได้ ความเชื่อทำให้มนุษย์เกิดความมั่นใจทำให้เกิดความสบายใจ และความเชื่อทำให้มนุษย์บรรลุถึงความสำเร็จได้

ความเชื่อแบ่งเป็น ๒ ประเภทคือ ๑) ความเชื่อทั่วไปหรือความเชื่อธรรมดา เช่น กรรม นรก สวรรค์ ความฝัน ๒) ความเชื่อที่แฝงไว้ด้วยความกลัว หรือ ความเชื่อทางไสยศาสตร์ ผลของความเชื่อ ความเชื่อนับเป็นพื้นฐานแห่งการนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ประโยชน์ของความเชื่อ ทำให้มีลักษณะต่างๆ ดังนี้ คือ ความเชื่อทำให้เกิดความมั่นใจ ความเชื่อทำให้เกิดพลัง ความเชื่อทำให้เกิดการสร้างสรรค์ ความเชื่อทำให้เกิดความสามัคคี ความเชื่อทำให้เกิดรูปธรรม ความเชื่อเป็นพื้นฐานให้เกิดปัญญา

ความเชื่อทำให้การนับถือศาสนาเป็นไปอย่างมั่นคง ความเชื่อทำให้เกิดฤทธิ์ทางใจ ในทางตรงกันข้าม หากความเชื่อนั้นเป็นความงมงายไม่ใช่วิจารณ์ญาณ กล่าวคือ เชื่อตามคำบอกเล่าของบรรพบุรุษ โดยมีได้พิจารณาไตร่ตรองหาเหตุผล ก็ทำให้เกิดผลเสียแก่ชุมชน ความเชื่อเหล่านี้จึงให้เกิดประเพณีและวัฒนธรรมต่างๆ เกิดขึ้นมาในสังคม ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นสมควรว่าควรมีการศึกษาอิทธิพลความเชื่อเกี่ยวกับจารีกหลายเงินของพระนางวิสุทธิเทวีมาศึกษา

๑.๗ วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบด้วยการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indept interview) ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสาร หนังสือ ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สื่อบันทึกออนไลน์ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตวิจัยดังนี้

๑.๗.๑ ศึกษาค้นคว้าเอกสาร หนังสือ ตำรา สื่อบันทึกออนไลน์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพระนางวิสุทธิเทวีและจารีกล้านนา

๑.๗.๒ สร้างแบบสัมภาษณ์ที่มีเนื้อหาครอบคลุมเกี่ยวกับอิทธิพลความเชื่อจารีกพระนางวิสุทธิเทวี

๑.๗.๓ นำข้อมูลเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิไปปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ได้แบบสัมภาษณ์ที่มีความสมบูรณ์

๑.๗.๔ นำแบบสัมภาษณ์ไปเก็บข้อมูล ในประเด็นอิทธิพลความเชื่อเกี่ยวกับจารีกพระนางวิสุทธิเทวี และบทสัมภาษณ์ที่ได้มารวบรวมไว้นำมาประกอบการศึกษา อิทธิพลความเชื่อเกี่ยวกับจารีกพระนางวิสุทธิเทวีที่มีต่อชุมชนบ้านแปะ ตำบลบ้านแปะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

จำนวน ๑๐ ท่านประกอบด้วย

(๑) พระครูสุจิตปัญญารัตน์	เจ้าอาวาสวัดบ้านแปะ
(๒) นายไพวรรณ สมใจ	ผู้ใหญ่บ้านบ้านแปะ
(๓) นายวิชาญ ไชยวรรณ	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่๑๓
(๔) นายอรรถพล กันทาคำ	รองนายกเทศมนตรีตำบลบ้านแปะ
(๕) นายศรียุทธ อุปแพง	ข้าราชการบำนาญ

(๖) นายกองแก้ว ตาบุญใจ	ผู้ดูแลจารึกหลาบเงิน (ตั้งข้าว)
(๗) นายศรีเลา เกษพรหม	ปราชญ์ชาวบ้าน
(๘) นางสาวอภิรดี เตชะศิริวรรณ	ผู้ทรงคุณวุฒิ
(๙) ดร.สราวุธ รูปิน	ผู้ทรงคุณวุฒิ
(๑๐) ศ.ดร.สร้อยดี อ่องสกุล	ผู้ทรงคุณวุฒิ

๑.๗.๕ นำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่ แล้วเรียบเรียงอย่างเป็นระบบด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบทสัมภาษณ์ เมื่อเรียบเรียงเสร็จแล้วนำผลการศึกษามาเรียบเรียงในแต่ละประเด็น นำผลการศึกษาไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความสมบูรณ์ของเนื้อหา และปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้เกิดความถูกต้องสมบูรณ์

๑.๗.๖ สรุปและนำเสนอผลการวิจัย

๑.๘ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๘.๑ ทำให้ทราบประวัติความเป็นมาของจารึกหลาบเงินของพระนางวิสุทธีเทวี

๑.๘.๒ ทำให้ทราบอิทธิพลความเชื่อเกี่ยวกับจารึกหลาบเงิน ของพระนางวิสุทธีเทวี ที่มีต่อ ชุมชนบ้านแปะ ตำบลบ้านแปะ อำเภोजอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

๑.๘.๓ ทำให้ทราบคุณค่าจารึกหลาบเงิน ของพระนางวิสุทธีเทวี ที่มีต่อชุมชนบ้านแปะ ตำบลบ้านแปะ อำเภोजอมทอง จังหวัดเชียงใหม่.

บทที่ ๒

ประวัติความเป็นมาของจารึกหลาเงิน พระนางวิสุทธีเทวี

ในการศึกษาอิทธิพลความเชื่อเกี่ยวกับจารึกหลาเงินพระนางวิสุทธีเทวี ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับจารึกหลาเงินพระนางวิสุทธีเทวี กล่าวถึงที่มาของพระนางวิสุทธีเทวี ว่ามีความเกี่ยวข้องกับราชวงศ์มั่งราย ตามลำดับดังนี้

๒.๑ ความเป็นมาของอาณาจักรล้านนา สมัยราชวงศ์มั่งราย

๒.๒ ประวัติพระนางวิสุทธีเทวี

๒.๓ ความเป็นมาจารึกหลาเงิน ของพระนางวิสุทธีเทวี

๒.๑ ความเป็นมาของอาณาจักรล้านนา สมัยราชวงศ์มั่งราย

พญามังรายผู้ก่อตั้งอาณาจักรล้านนา เมื่อ พ.ศ.๑๘๓๙ มีนครเชียงใหม่เป็นศูนย์กลางของอาณาจักร ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและศิลปวัฒนธรรม อาณาจักรล้านนามีอายุ ๒๖๒ ปี นับตั้งแต่เริ่มก่อตั้งอาณาจักรใน พ.ศ.๑๘๓๙ จนถึง พ.ศ.๒๑๐๑ ที่อาณาจักรล้านนาตกอยู่ภายใต้การปกครองของพม่า ประวัติศาสตร์ของอาณาจักรล้านนาแบ่งเป็น ๓ สมัย คือ

๒.๑.๑ สมัยการสร้างอาณาจักรล้านนา (พ.ศ. ๑๘๓๙-๑๘๙๘)^๑

เป็นช่วงสร้างความเข้มแข็งให้อาณาจักร ซึ่งตรงกับราชวงศ์มั่งรายตอนต้นโดยเริ่มจากพญามังรายจนกระทั่งถึงสมัยพญาผายู รวมเวลา ๕๙ ปี สมัยสร้างอาณาจักรมีกษัตริย์ราชวงศ์มั่งราย ๕ พระองค์ ได้แก่

(๑) พระพญามังราย (พ.ศ ๑๘๓๙-๑๘๕๕) ทรงวางรากฐานความเจริญรุ่งเรืองให้แก่ล้านนา หลายประการ ดังจะเห็นได้จากพระราชกรณียกิจต่าง ๆ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

ด้านการขยายอาณาเขต พญามังรายทรงสร้างอาณาจักรล้านนา โดยผนวกแคว้นโยนกับแคว้นเวียงพิงค์เข้าด้วยกัน จากนั้นขยายอาณาเขตต่อออกไปโดยการรบชนะเมืองเชลียง (ลำปาง)

^๑ ธนพร แดงขาว, “การศึกษาวิถีชีวิตและความเชื่อของชาวล้านนาจากจารึกล้านนา”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจารึกภาษาไทย, (บัณฑิตมหาวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๘), หน้า ๑๗.

อาณาจักรล้านนาในขณะนั้น ประกอบด้วยเมืองเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง เชียงราย นอกจากนั้นในสมัยนี้ยังได้สร้างเครือข่ายทางการเมือง โดยส่งเครือญาติออกไปสร้างเมืองนายซึ่งเป็นหัวเมืองไทใหญ่ ทั้งเมืองนายและเมืองเชียงตุงมีความสัมพันธ์กับเชียงใหม่ในฐานะบ้านพี่เมืองน้องที่เป็นพันธมิตรทางการเมือง และสร้างความผูกพันทางความเชื่อทางพระพุทธศาสนาร่วมกัน

ด้านการปกครอง เชียงใหม่มีฐานะเป็นศูนย์กลางของอาณาจักร พญามังรายทรงบริหารราชการบ้านเมืองที่เชียงใหม่ตลอดพระชนม์ชีพ ส่วนเมืองลำพูนทรงแต่งตั้งอ้ายฟ้าปกครองโดยอยู่ในฐานะเป็นเมืองบริวารของเชียงใหม่ระยะนี้ลำพูนเป็นศูนย์กลางทางศาสนาขณะที่เชียงใหม่เป็นศูนย์กลางการเมืองการปกครอง ส่วนเมืองเชียงรามีความสำคัญอันรับรองจากเชียงใหม่พญามังรายจึงส่งขุนครามไอรสไปปกครอง ส่วนพญามังรายพบว่าดินแดนล้านนาแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ ตอนบน (แคว้นโยน) มีเชียงรายเป็นศูนย์กลาง ส่วนตอนล่างมีเชียงใหม่เป็นศูนย์กลางลักษณะเช่นนี้จะสืบมาอีกหลายรัชกาล นอกจากนั้นเมืองอื่นๆ จะส่งไอรสหรือญาติตลอดจนขุนนางที่ไว้วางใจไปปกครองตามลำดับความสำคัญของเมือง นับเป็นรูปแบบการปกครองที่ขึ้นกับความสัมพันธ์แบบเครือญาติ ความเข้มแข็งของอาณาจักรจึงขึ้นกับกษัตริย์ที่ศูนย์กลาง

ด้านกฎหมาย พญามังรายปกครองโดยใช้กฎหมายที่เรียกว่า “มังรายศาสตร์” เข้าใจกันว่ามังรายศาสตร์อาจจะได้รับอิทธิพลมาจากกฎหมายของมอญที่หริภุญไชย มังรายศาสตร์คงใช้สืบทอดกันมาตลอดสมัยราชวงศ์มังราย

ด้านทำนุบำรุงศาสนา พญามังรายได้รับอิทธิพลพระพุทธศาสนาจากหริภุญไชย พระองค์โปรดให้สร้างเจดีย์กู่คำ เลียนแบบเจดีย์กู่กุด สร้างวัดกานโถม (ช้างค้ำ) พร้อมกับสร้างเจดีย์สร้างพระพุทธรูป และกัลปนาที่ดินและข้าพระด้วย

ด้านความสัมพันธ์กับอาณาจักรใกล้เคียง พญามังรายมีความสัมพันธ์อันดีต่อพ่อขุนรามคำแหง และพญาเมือง กษัตริย์ทั้งสามพระองค์อยู่ในฐานะพระสหายร่วมน้ำสาบานการเป็นไมตรีที่ดีต่อกันนั้นก็เพื่อร่วมมือกันต่อต้านภัยจากมองโกลซึ่งกำลังขยายอำนาจในเวลานั้น^๒

(๒) พระญาไชยสงคราม (พ.ศ. ๑๘๕๔-๑๘๖๘) ครองนครเชียงใหม่ได้ ๔ เดือน แล้วมอบราชสมบัติให้พระเจ้าแสนสุราชไอรส แล้วไปครองแคว้นโยนก เนื่องจากอาณาจักรล้านนาในสมัยพญาไชยสงคราม ได้เริ่มประสบปัญหาการแย่งชิงราชสมบัติจากขุนเครือพระอนุชา ซึ่งสามารถยึดเมืองเชียงใหม่สำเร็จ แต่ก็ถูกจำกัดไปได้โดยพ่อขุนน้ำท่วมไอรสของพญาไชยสงคราม อำนาจของกษัตริย์จึงเริ่มถูกท้าทายจากพระบรมวงศานุวงศ์ พญาไชยสงครามสิ้นพระชนม์ที่เมืองเชียงรายน^๓

^๒ สรัสวดี อ๋องสกุล, *กษัตริย์ล้านนาเชียงใหม่*, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (เชียงใหม่: วนดาการพิมพ์, ๒๕๖๐), หน้า ๓๘.

^๓ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๒.

(๓) พระญาแสนพู (พ.ศ. ๑๘๖๘-๑๘๗๗) ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๑๘๕๕-๑๘๕๖ พระเจ้าแสนภูครองเชียงใหม่ได้ ๔ เดือน เกิดศึกขุนเครื่องยึดนครหริภุญชัย พระเจ้าแสนภูจึงยกทัพไป แคว้นโยนก ขุนเครื่องยึดนครหริภุญชัยได้ เมื่อ พ.ศ. ๑๘๕๖ ครองนครหริภุญชัยอยู่ ๙ ปี บุตรชายขุนเครื่องชื่อเจ้าโครน ครองนครหริภุญชัยต่อมาอีก ๒ เดือน เมื่อ พ.ศ. ๑๘๖๕ เจ้าชั้คคะ พี่ชายเจ้าโครน ครองนครหริภุญชัยต่อมาอีก ๓ เดือน พ่อขุนน้ำท่วมราชบุตรพระเจ้าครามยกทัพมาจากเมืองตากมายึดนครหริภุญชัย เจ้าชั้คคะกลัวหนีไปนครเขลางค์นครพระเจ้าแสนภูยกพลมาจากแคว้นโยนก เข้าครองเชียงใหม่รบกับพ่อขุนน้ำท่วม และจับพ่อขุนน้ำท่วมไปถวายพระราชบิดา พ่อขุนน้ำท่วมครองเชียงใหม่ได้ ๗ เดือน ในช่วง พ.ศ. ๑๘๖๕-๑๘๖๖

ครั้งที่ ๒ พ.ศ. ๑๘๖๖-๑๘๗๘ พระเจ้าแสนภูกลับมาครองเชียงใหม่อีกครั้ง เมื่อ พ.ศ. ๑๘๖๖ แต่ครองอยู่ไม่นานจึงมอบให้ พระเจ้าคำฟู ครองเชียงใหม่ต่อมา ส่วนพระองค์ไปดูแล พระเจ้าครามที่แคว้นโยนก(เชียงใหม่) จนกระทั่งพระเจ้าครามสวรรคต เมื่อ พ.ศ. ๑๘๖๙ ต่อมา พ.ศ. ๑๘๗๑ จึงได้สร้างเมืองเชียงแสน สวรรคตเมื่อ พ.ศ. ๑๘๗๘^๔

(๔) พระญาคำฟู (พ.ศ. ๑๘๗๗-๑๘๗๙) เป็นกษัตริย์ล้านนาสืบต่อจากพระเจ้าแสนพู พระเจ้าคำฟูประทับที่เมืองเชียงแสน ส่วนเมืองเชียงใหม่ ทรงแต่งตั้งให้ท้าวผายุกครอง อาณาจักรล้านนาในสมัยพระญาคำฟูมีความเข้มแข็ง พระเจ้าคำฟูสามารถยึดเมืองพะเยาไว้ได้ การย้ายที่ประทับของกษัตริย์มายังเขตแคว้นตอนบนถึง ๓ รัชกาลติดต่อกันตามที่กล่าวมา ก็เป็นเหตุผลด้านยุทธศาสตร์ พระเจ้าคำฟูสิ้นพระชนม์ที่เมืองเชียงคำ^๕

(๕) พระญาผายู (พ.ศ. ๑๘๗๙-๑๘๙๘) เสนาอำมาตย์ทั้งหลายอภิเษกท้าวผายูเป็นกษัตริย์ล้านนา พระญาผายูไม่เสด็จไปประทับที่เมืองเชียงแสน ดังเช่น พระเจ้าคำฟู พระองค์ประทับที่เชียงใหม่ เหตุที่พระเจ้าผายูย้ายที่ประทับลงมาที่เชียงใหม่ อาจเป็นเพราะเขตทางตอนบนมีความมั่นคง โดยสามารถสร้างเมืองเชียงแสนเป็นปราการป้องกันศึกฮ่อได้อย่างเข้มแข็ง และสามารถผนวกพะเยาได้ ในขณะที่เดียวกันพระเจ้าผายูทรงสร้างความสัมพันธ์ทางเครือญาติกับเมืองเชียงของในเขตลุ่มแม่น้ำกก โดยการอภิเษกกับพระนางจิตราเทวีราชธิดาของเจ้าเมืองเชียงของ

พระเจ้าผายูครองเมือง “ชอบด้วยทศพิธราชธรรม ยินดีในวรพุทธศาสนา” ตลอดรัชสมัยทรงส่งเสริมพระพุทธศาสนา ทรงสร้างวัดลีเชียงพระ (วัดพระสิงห์) ให้เป็นพระอารามสำคัญในเมืองเชียงใหม่ การส่งเสริมพุทธศาสนาของพระเจ้าผายูจะเป็นพื้นฐานในการขยายตัวของพุทธศาสนา ซึ่งเจริญรุ่งเรืองอย่างเด่นชัดในสมัยพระเจ้ายอดฟ้า^๖

^๔ สรัสวดี อ๋องสกุล, กษัตริย์ล้านนาเชียงใหม่, หน้า ๔๗.

^๕ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๐.

^๖ อ่างแก้ว, หน้า ๕๒.

๒.๑.๒ สมัยอาณาจักรล้านนารุ่งเรือง (พ.ศ. ๑๘๙๘-๒๐๖๘)

ความเจริญรุ่งเรืองของอาณาจักรล้านนา เริ่มพัฒนาการขึ้นอย่างเด่นชัด นับตั้งแต่สมัยพระเจ้ากือนา และสืบต่อมาจนถึงสมัยพระเมืองแก้ว สมัยรุ่งเรืองเป็นเวลา ๑๗๐ ปี ความเจริญสูงสุดจะอยู่ในสมัยพระเจ้าติโลกราช ซึ่งเป็นยุคทองของล้านนา ในสมัยนี้อาณาจักรล้านนาแผ่อิทธิพลครอบคลุมไปกว้างขวาง โดยได้เมืองปัว เมืองน่านไว้ในอำนาจและแผ่อิทธิพลไปถึงเมืองต่างๆ ในเขตรัฐฉาน เชียงตุง เมืองน่าย เมืองสีป้อ เมืองยองและเชียงรุ่งในเขตสิบสองปันนา มีกษัตริย์ราชวงศ์มังราย ๖ พระองค์ ได้แก่^๗

(๑) พระญาเกือนา (พ.ศ. ๑๘๙๔-๑๙๒๙) ทรงปกครองด้วยทศพิธราชธรรม เลื่อมใสในพุทธศาสนาและทรงปรีชาสามารถในวิชาศิลปศาสตร์ทุกแขนง สถาปนาเมืองมีความสุขสมบูรณ์ทั่วไป เหตุการณ์สำคัญในรัชสมัยพระเจ้าเกือนาคือการรับพุทธศาสนานิกายลังกาวงศ์จากสุโขทัย โดยที่ก่อนหน้านั้นพุทธศาสนาในล้านนา สมัยพญามังรายถึงสมัยพญาผายูเป็นศาสนาที่สืบทอดมาจากทริภุชไชย และยังได้รับอิทธิพลของพุทธศาสนาจากหงสาวดีและอังวะ ผสมผสานกับความเชื่อดั้งเดิม พระเจ้าเกือนาทรงอาราธนาพระสุมนเถระจากสุโขทัย ใน พ.ศ. ๑๙๑๒ พระเจ้าเกือนา ทรงเลื่อมใสศรัทธาในพระสุมนเถระมาก เนื่องจากมีความเชื่อว่าพระภิกษุอรุณวุฒาสิ เป็นพระภิกษุที่มีความรู้ซึ่งในพระพุทธรูปและถือกันว่าพุทธรูปนิกายลังกาวงศ์เป็นพระพุทธรูปที่บริสุทธิ์ เพราะทำการสังฆกรรมถูกต้องมาแต่สมัยโบราณ ดังนั้นพระเจ้าเกือนาจึงอาราธนาพระนิกายเดิม อันนับถือสืบเนื่องมาจากสมัยพระนางจามเทวีให้บวชใหม่ถึง ๘,๔๐๐ รูปใน พ.ศ. ๑๙๑๔ พระเจ้าเกือนาทรงสร้างวัดบุปผาราม (วัดสวนดอก) ในอุทยานป่าไม้พยอมเพื่อเป็นที่จำพรรษาของพระสุมนเถระ และได้สร้างเวียงสวนดอกให้เป็นเวียงพระธาตุเมื่อประมาณ พ.ศ. ๑๙๑๖^๘

(๒) พระญาแสนเมืองมา (พ.ศ. ๑๙๒๘-๑๙๔๕) เมื่อพระเจ้าเกือนาสิ้นพระชนม์พระเจ้าแสนเมืองมา โอรสของพระองค์ได้เสวยราชสมบัติสืบมา ในทันทีที่พระเจ้าเกือนาสิ้นพระชนม์ ท้าวมหาพรหม อนุชาของพระเจ้าเกือนาซึ่งครองเมืองเชียงรายได้ยกทัพมาแย่งชิงเมืองเชียงใหม่ แต่ประสบความล้มเหลวท้าวมหาพรหมจึงไปขอความช่วยเหลือจากสมเด็จพระบรมราชาที่ ๑ (ขุนหลวงพัว) กษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยา ใน พ.ศ. ๑๙๒๙ กองทัพอยุธยาจึงยกมาตีล้านนา โดยเข้าปล้นเมืองลำปาง ซึ่งไม่สำเร็จกองทัพอยุธยาเป็นฝ่ายล่าถอยกลับไป คราวนี้นับเป็นครั้งแรกที่อยุธยายกทัพขึ้นมาทำสงครามกับล้านนา^๙

^๗ ธนพร แดงขาว, “การศึกษาวิถีชีวิตและความเชื่อของชาวล้านนาจากจารึกล้านนา”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจารึกภาษาไทย, หน้า ๑๙.

^๘ สรัสวดี อ๋องสกุล, กษัตริย์ล้านนาเชียงใหม่, หน้า ๔๕.

^๙ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๘.

(๓) พระญาสามฝั่งแกน (พ.ศ. ๑๙๔๕-๑๙๘๔) เป็นโอรสของพญาแสนเมืองมา ขึ้นครองราชย์ใน พ.ศ.๑๙๔๕ ขณะที่พระชนมายุ ๑๒ พรรษา การขึ้นครองราชย์ของพระองค์ได้รับความสนับสนุนจากอา ซึ่งภายหลังพระองค์ปูนบำเหน็จให้ โดยแต่งตั้งให้เป็นเจ้าสีหิ้นครองเมืองพะเยา

ในต้นรัชสมัยของพระเจ้าสามฝั่งแกน จึงมีสงครามทั้งจากด้านใต้และด้านเหนือแต่หลังจากยุติสงครามกับฮ่อบ้านเมืองก็มีความสงบสุขตลอดมา พระเจ้าสามฝั่งแกนได้รับการยกย่องว่ามีพระปรีชาสามารถองอาจกล้าหาญ จัดการรักษากันเมืองในยามศึกสงครามดีมากเข้าใจว่าพระองค์มีบุคลิกภาพเป็นผู้นำทางทหารที่เข้มแข็ง นอกจากนั้นพระเจ้าสามฝั่งแกนพยายามจัดการปรับปรุงการปกครองให้เป็นระเบียบแบบแผนมากขึ้น ดังจะเห็นได้ว่าทรงแต่งตั้งโอรสองค์ใหญ่ดำรงตำแหน่งอุปราชอยู่ใกล้ชิดกับพระองค์ที่เชียงใหม่ ซึ่งเท่ากับลดความสำคัญของเชียงใหม่ให้มีสภาพเป็นเมืองอุปราช^{๑๐}

(๔) พระเจ้าติโลกราช (พ.ศ. ๑๙๘๔-๒๐๓๐) เป็นโอรสลำดับที่ ๖ ในจำนวนโอรส ๑๐ พระองค์ของพระเจ้าสามฝั่งแกน พระเจ้าติโลกราชได้รับการยกย่องให้มีฐานะเป็นพระเจ้าเท่ากับกษัตริย์อยุธยา ในตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่จะยกย่อง พระเจ้าติโลกราชยิ่งกว่ากษัตริย์พระองค์อื่น จึงเรียกว่า “พระเป็นเจ้าติโลกราช” “เจ้าพระญาติโลกราช” จึงใช้ พระเจ้าติโลกราชเพื่อชี้ให้เห็นถึงฐานะอันยิ่งใหญ่เหนือกว่ากษัตริย์องค์อื่น ตามปกติคำว่า “พระเจ้า” ในล้านนาจะใช้กับพระพุทธรูป เช่น พระเจ้าแก้วตื้อ พระเจ้าล้านทอง พระเจ้าติโลกราช เดิมชื่อท้าวลก ครองเมืองพร้าว พระเจ้าติโลกราชทรงสร้างความมั่นคงภายในอาณาจักรล้านนา โดยใช้เวลาประมาณ ๑๐ ปี (พ.ศ.๑๙๘๕-๑๙๙๕) อาณาจักรล้านนาก็มีความเข้มแข็งดังจะเห็นได้ว่าพระเจ้าติโลกราชสามารถยึดเมืองน่าน เมืองแพร่ สำเร็จ นอกจากจะขยายไปด้านใต้และด้านตะวันออก โดยยึดเมืองน่านและเมืองแพร่ได้แล้ว ยังได้ปกป้องล้านช้างหลวงพระบาง ให้รอดพ้นจากการคุกคามของไตเวียดด้านตะวันตกยังขยายออกไปถึงรัฐชานใต้เมืองไลคา เมืองนาย เมืองสีป้อ เมืองยองห้วย เป็นต้น พระเจ้าติโลกราชได้กวาดครัวเงี้ยวเข้ามาไว้ในบ้านเมืองล้านนาถึง ๑๒,๓๒๘ คน ด้านเหนือได้เมืองเชียงรุ่ง เมืองยองตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่กล่าวถึงการกวาดต้อนชาวลื้อบ้านปุงเมืองยองมาไว้ที่ลำพูน

ในสมัยพระเจ้าติโลกราชพุทธศาสนามีความเจริญรุ่งเรืองยิ่ง พระองค์ทรงเลื่อมใสและทำนุบำรุงพุทธศาสนา ทรงสนับสนุนคณะสงฆ์นิกายสีหฬ โดยพระองค์ทรงอาราธนาพระมหาเมธังกรพระภิกษุนิกายสีหฬจากเมืองลำพูนมาจำพรรษาที่วัดราชมณเฑียร และทรงสถาปนาให้พระมหาเมธังกรเป็นพระมหาสวามี และพระองค์ทรงผนวชชั่วคราว ณ วัดป่าแดงมหาวิหารอีกด้วยการสนับสนุนคณะสงฆ์นิกายสีหฬทำให้พุทธศาสนาลังกาวงศ์ใหม่เจริญรุ่งเรืองอย่างมาก

^{๑๐} สรัสวดี อ๋องสกุล, กษัตริย์ล้านนาเชียงใหม่, หน้า ๖๑.

เป็นที่เลื่อมใสของผู้คนนิกายสีหฬเน้นการศึกษาภาษาบาลี และการปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัยที่ถูกต้อง ทำให้การศึกษาเล่าเรียนด้านปริยัติธรรมเจริญก้าวหน้าอย่างสูง

จากการที่พระภิกษุล้านนามีความเชี่ยวชาญในภาษาบาลี และพระไตรปิฎกอย่างสูง และการศึกษาปริยัติธรรมอย่างละเอียดลึกซึ้ง จึงเกิดการสังคายนาพระไตรปิฎกขึ้นใน พ.ศ. ๒๐๒๐ ที่วัดมหาโพธารามใช้เวลา ๑ ปีจึงสำเร็จ ซึ่งนับเป็นการสังคายนาครั้งที่ ๘ ของโลกพระไตรปิฎกฉบับที่ชำระในสมัยพระเจ้าติโลกราชถือเป็นหลักปฏิบัติของพระสงฆ์นิกายต่าง ๆ ในล้านนาสืบมา

พระเจ้าติโลกราชทรงสร้างวัดหลายวัด เช่น วัดมหาโพธาราม (วัดเจ็ดยอด) วัดราชมนเฑียร วัดป่าตาล วัดป่าแดงมหาวิหาร เป็นต้น ได้ทรงสร้างต่อเติมเจดีย์หลวง และทรงอัญเชิญพระแก้วมรกตจากวัดพระธาตุลำปางหลวงมาประดิษฐานไว้ที่หลวง ในสมัยนี้ยังได้สถาปนาความเชื่อเรื่องพระธาตุตามเมืองต่าง ๆ ที่อยู่ในอาณาจักร โดยอาศัยความสัมพันธ์ทางพระพุทธศาสนา เป็นสิ่งเชื่อมโยงความผูกพันของคนในรัฐ และการเขียนตำนานเมือง ตำนานพระธาตุก็มีส่วนสร้างสำนึกร่วมกัน ที่เห็นความเชื่อมโยงระหว่างเชียงใหม่กับเมืองในอาณาจักร

พระเจ้าติโลกราชสิ้นพระชนม์ใน พ.ศ. ๒๐๓๑ ในช่วงเวลา ๔๕ ปี แห่งรัชสมัยของพระองค์อาณาจักรล้านนามีความเจริญรุ่งเรืองทุกด้านและความเจริญรุ่งเรืองนั้น สืบต่อมาจนถึงพระเมืองแก้ว (พ.ศ.๒๐๓๙-๒๐๖๙) พระราชนัดดาของพระองค์^{๑๑}

(๕) พระญายอดเชียงราย (พ.ศ. ๒๐๓๐-๒๐๓๘) หรือ ท้าวยอดเมือง ไอรสของท้าวบุญเรืองไอรสองค์เดียวของพระเจ้าติโลกราช พระยอดเชียงรายปกครองบ้านเมือง ๘ ปีไม่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก พระยอดเชียงรายทรงมอบราชสมบัติให้ไอรส^{๑๒}

(๖) พระญาแก้วภูตาทิปติราชเจ้า หรือ พระเมืองแก้ว (พ.ศ. ๒๐๓๘-๒๐๖๘) ทรงเป็นไอรสของพระยอดเชียงรายและนางโป่งน้อย ตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ระบุพระนามว่า “เจ้ารัตนราชบุตร” หรือ “พญาแก้วภูตาทิปติราชเจ้า” คงเรียกสั้น ๆ ว่า พระเมืองแก้ว พระราชกรณียกิจด้านทำนุบำรุงบ้านเมือง พระเมืองแก้วทรงก่อกำแพงเมืองลำพูน ด้วยอิฐใน พ.ศ.๒๐๕๙ หลังจากที่ถูกกองทัพอยุธยาตีเมืองลำปางแตกใน พ.ศ.๒๐๕๘ เมื่อกำแพงเมืองลำพูนเสร็จสมบูรณ์แล้ว ต่อมาจึงก่อกำแพงเมืองเชียงใหม่ (ก่อด้วยอิฐเป็นกำแพงสี่เหลี่ยมชั้นใน) การก่อกำแพงเมืองเชียงใหม่ครั้งนี้ พญาแก้วโปรดให้หรือปราสาทที่พระเจ้าติโลกราชทรงสร้างทับคูเมืองที่แจ้งศรีภูมิ เหตุที่ต้องระดมกำลังก่อกำแพงอิฐ เพราะในระยะหลังกองทัพจากกรุงศรีอยุธยาใช้ปืนใหญ่เข้าโจมตีจึงต้องปรับปรุงกำแพงเมืองให้แข็งแรง พระเมืองแก้วทรงอุปถัมภ์พุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรือง ในหนังสือชินกาลมาลีปกรณ์กล่าวถึงพระราชกรณียกิจด้านทำนุบำรุงพุทธศาสนาของพระเมืองแก้วไว้เป็นอันมาก และยังพบแผ่นศิลาจารึก

^{๑๑} สรัสวดี อ๋องสกุล, กษัตริย์ล้านนาเชียงใหม่, หน้า ๖๕.

^{๑๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๑

ในภาคเหนือก็ระบุว่าทรงสร้างและซ่อมแซมวัด

ตลอดจนกลัปนาที่ดิน และข้าพระท้าวอาณาจักร ตัวอย่างเช่น ในหนังสือชินกาลมาลีปกรณ์ได้กล่าวว่าพระเมืองแก้วทรงสร้างวัดบุพพาราม (วัดเม็ง) พ.ศ.๒๐๓๙ และทรงหล่อพระพุทธรูปขนาดใหญ่ “พระเจ้าแก้วตื้อ” (พ.ศ.๒๐๕๙) หรือในจารึกวัดศรีสุพรรณ จ.ศ. ๘๖๒ ได้กล่าวว่าทรงสร้างวัดศรีสุพรรณ

พระเมืองแก้วทรงสนับสนุนนิกลิงหล เช่น ทรงแต่งตั้งพระนิกลิงหลเป็นสังฆราชา และทรงอุปสมบทพาคหลวงในนิกลิงหล พระภิกษุในสมัยพญาแก้วได้รับการส่งเสริมให้ศึกษาภาษาบาลี และพระไตรปิฎกเช่นเดียวกับสมัยพระเจ้าติโลกราชและผลของการสังคายนาพระไตรปิฎกในสมัยพระเจ้าติโลกราชคงมีส่วนทำให้พระภิกษุสมัยพระเมืองแก้วมีความรู้สูงยิ่งพระภิกษุ จึงเขียนวรรณกรรมพุทธศาสนาเป็นภาษาบาลีจำนวนมาก และมีชื่อเสียงแพร่หลายไปสู่อาณาจักรใกล้เคียง เช่น ล้านช้าง พม่า พญาแก้วสิ้นพระชนม์ใน พ.ศ.๒๐๖๘ มีพระชนมายุ ๔๔ พรรษา^{๑๓}

๒.๑.๓ สมัยอาณาจักรล้านนาล่มสลาย (พ.ศ. ๒๐๖๘-๒๑๒๑)

ความเสื่อมของอาณาจักรล้านนาเกิดปลายสมัยราชวงศ์มังราย นับตั้งแต่สมัยพระญาเกสเชษฐราช(พระเมืองเกษเกล้า) จนกระทั่งตกเป็นเมืองขึ้นของพม่า ใน พ.ศ.๒๑๐๑ สมัยเสื่อมและสลายตัวเป็นช่วงเวลา ๓๓ ปี สภาพบ้านเมืองแตกแยกกันวุ่นวายอย่างหนัก ในช่วงระยะหนึ่งมีการว่างเว้นไม่มีกษัตริย์ปกครอง ๔ ปี ช่วง พ.ศ. ๒๐๙๑-๒๑๒๑ เพราะขุนนางขัดแย้งกันตกลงกันไม่ได้ว่าจะให้ใครเป็นกษัตริย์ สมัยอาณาจักรล้านนาเสื่อมและล่มสลายมีกษัตริย์ราชวงศ์มังราย ๗ พระองค์ได้แก่^{๑๔}

(๑) พระญาเกสเชษฐราช(พระเมืองเกษเกล้า) (ครั้งแรก พ.ศ. ๒๐๖๙-๒๐๘๑) พญาเกสหรือพระเมืองเกษเกล้า หรือพญาอ้าย หลังจากพระเมืองแก้วสิ้นพระชนม์ขุนนางจึงไปเชิญพญาเกสอนุชาขึ้นครองราชย์ ก่อนหน้าจะครองราชย์ พญาเกสครองเมืองน้อยพระองค์จึงไม่มีฐานอำนาจในเมืองเชียงใหม่ ในการบริหารราชการพระองค์มีอุปสรรค เพราะถูกต่อต้านจากกลุ่มขุนนางต่อมา พ.ศ. ๒๐๗๘ เกิดกบฏขุนนาง โดยหมื่นส่วยสามล้าน เจ้าเมืองลำปางก่อการกบฏ พญาเกสจึงได้ประหารชีวิต แต่ในที่สุด พ.ศ.๒๐๘๑ ขุนนางปลดพระองค์จากตำแหน่งโดยส่งให้ไปครองเมืองน้อยตามเดิม ขุนนางเชิญท้าวชายโอรสพญาเกสขึ้นครองราชย์ (พ.ศ.๒๐๘๑-๒๐๘๖) แต่ก็ครองได้เพียง ๕ ปี ก็ถูกปลงพระชนม์^{๑๕}

(๒) ท้าวชาย (พ.ศ. ๒๐๘๑-๒๐๘๖) เป็นโอรสพระญาเกสและมหาเทวีจิริปภา ท้าวชายครองราชย์ พ.ศ. ๒๐๘๑ ขณะนั้นอายุ ๒๔ ปี ในฐานะเจ้าราชบุตรได้รับการสนับสนุนจากขุนนาง

^{๑๓} สรัสวดี อ๋องสกุล, กษัตริย์ล้านนาเชียงใหม่, หน้า ๗๓.

^{๑๔} ธนพร แดงขาว, “การศึกษาวิถีชีวิตและความเชื่อของชาวล้านนาจากจารึกล้านนา”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจารึกภาษาไทย, หน้า ๒๓.

^{๑๕} สรัสวดี อ๋องสกุล, กษัตริย์ล้านนาเชียงใหม่, หน้า ๗๗.

ให้ขึ้นครองราชย์แทนพระราชบิดา ได้ครองราชสมบัติอยู่ราว ๖ ปี ตามตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่เรียก ท้าวชาย ส่วนพงศาวดารโยนกเรียก ท้าวชายคำ สันนิษฐานอาจไม่ได้ทำพิธีราชาภิเษก จึงไม่ได้มีตำแหน่งเป็น “พระญา”^{๑๖}

(๓) พระญาเกสเชษฐราช(พระเมืองเกษเกล้า) (ครั้งที่สอง พ.ศ. ๒๐๘๖-๒๐๘๘) หลังจากสิ้นรัชกาล ท้าวชาย ขุนนางกลับไปเชิญพระญาเกสให้ครองราชย์ เป็นครั้งที่ ๒ (พ.ศ.๒๐๘๖-๒๐๘๘) ซึ่งครองได้เพียง ๒ ปี ก็ถูกปลงพระชนม์^{๑๗}

(๔) พระมหาเทวีจิริภา (พ.ศ. ๒๐๘๘-๒๐๘๙) ทรงเป็นมเหสีของพระญาเกส เป็นพระมารดาของท้าวชายและพระนางยอคำทิพย์ พระอัยยิกาของสมเด็จพระไชยเชษฐาธิราชเจ้า กษัตริย์แห่งล้านนาและล้านช้าง เมื่อพระญาเกสสิ้นพระชนม์ อาณาจักรล้านนาแตกแยกวุ่นวายเกิดสงครามกลางเมืองเชียงใหม่ ซึ่งในที่สุดขุนนางฝ่ายที่สนับสนุนพระนางจิริภาปราบปรามฝ่ายตรงข้ามสำเร็จ ได้อัญเชิญพระนางขึ้นครองราชย์ เพราะพระนางมีความพร้อม เนื่องจากมีบทบาททางการเมือง ในฐานะเคยเป็นพระมเหสีของพระญาเกส และเป็นพระมารดาของท้าวชาย เป็นเวลา ๑๙ ปี ย่อมสั่งสมประสบการณ์ทางการเมืองไว้มาก ดังนั้น เป็นไปได้ว่ามหาเทวีอาจอยู่เบื้องหลังการเมืองในนครเชียงใหม่มานานแล้วนอกจากนั้น เมื่อพิจารณาพระชนมายุแล้วนับได้ว่าเหมาะสม เพราะในช่วงนั้นมหาเทวีเสวยราชย์ สันนิษฐานมีอายุราว ๔๕-๔๖ ปี ด้วยประสบการณ์และความพร้อมดังกล่าว ทำให้มหาเทวีสามารถแก้ไขสภาวะบ้านเมืองคับขันให้คล่องไปได้^{๑๘}

(๕) พระญาไชยเชษฐาธิราช (พ.ศ. ๒๐๘๙-๒๐๙๐) เป็นราชบุตร ของพระเจ้าโพธิสารราชกษัตริย์ล้านช้าง (พ.ศ.๒๐๖๓-๒๐๙๑) และนางยอคำทิพย์ธิดาของพระเมืองเกษเกล้า พระไชยเชษฐาจึงมีสิทธิธรรมในฐานะเชื้อสายราชวงศ์มังรายทางพระมารดา พระเจ้าไชยเชษฐาธิราช ได้รับการสนับสนุนจากขุนนางเชียงใหม่ให้มาครองอาณาจักรล้านนา พระเจ้าไชยเชษฐาธิราช ครองอาณาจักรล้านนา ๒ ปี หลังจากพระราชบิดาสิ้นพระชนม์จึงเสด็จกลับไปครองเมืองล้านช้าง หลังจากนั้นล้านนาว่างกษัตริย์ถึง ๔ ปี คือ ระหว่าง พ.ศ.๒๐๙๑-๒๐๙๕ ช่วงนั้นเกิดสงครามกลางเมืองบ้านเมืองแตกแยกอ่อนแอยิ่ง ตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ว่า “เกิดเป็นกสิกรรมมาก”^{๑๙}

(๖) พระญาเมกุสิสุทิวังษ์ (พ.ศ. ๒๐๙๔-๒๑๐๗) พระญาเมกุสิสุทิวังษ์ หรือเจ้าขานนแม่กษัตริย์ล้านนาลำดับที่ ๑๗ องค์สุดท้ายแห่งราชวงศ์มังราย ท้าวแม่กุเป็นเจ้ามาจากเมืองนาย ได้รับเชิญให้มาครองอาณาจักรล้านนา ท้าวแม่กุแก้ไขการขาดฐานอำนาจในเมืองเชียงใหม่ โดยมาพร้อมกับขุนนางเมืองนายที่ใกล้ชิด ขุนนางที่ติดตามมาคงสร้างความไม่พอใจแก่ขุนนางท้องถิ่น เพราะ

^{๑๖} สรัสวดี อ๋องสกุล, กษัตริย์ล้านนาเชียงใหม่, หน้า ๘๐.

^{๑๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘๑.

^{๑๘} อ้างแล้ว, หน้า ๘๒.

^{๑๙} อ้างแล้ว, หน้า ๘๗.

มีการอ้างว่าขุนนางเมืองนายใช้จารีตเจี้ยว ท้าวแม่กูเชื้อฟังคนของตนใช้จารีตเจี้ยว ทำให้บ้านเมืองเสื่อม ลักษณะเช่นนี้ทำให้ขุนนางขัดแย้งกันเป็นปัญหามานานเมืองไม่น้อย เมื่อล้านนาตกเป็นเมืองขึ้นพม่าแล้วท้าวแม่กูยครองเมืองต่อไปได้ภายใต้อำนาจพม่า ภายหลังท้าวแม่กูยถูกนำตัวไปพม่า ใน พ.ศ. ๒๑๐๗ เพราะไม่ให้ความร่วมมือในราชการสงคราม หลังจากนั้นบุเรงนองจึงทำให้พระนางวิสุทธิเทวีเชื้อสายราชวงศ์มังรายดูแลบ้านเมือง^{๒๐}

(๗) พระนางวิสุทธิเทวี(พระมหาเทวีวิสุทธิเทวี) (พ.ศ. ๒๑๐๗ – ๒๑๒๑) พระนางเป็นเชื้อสายราชวงศ์มังรายพระองค์สุดท้าย พม่าแต่งตั้งให้พระนางวิสุทธิเทวี เป็นกษัตริย์ครองเมือง โดยมีขุนนางพม่ากำกับดูแล^{๒๑}

๒.๒ ประวัติพระนางวิสุทธิเทวี

๒.๒.๑ สถานภาพของพระนางวิสุทธิเทวี

พระนางวิสุทธิเทวี กษัตริย์เมืองเชียงใหม่ ลำดับที่ ๑๘ พระนางเป็นเชื้อสายราชวงศ์มังรายพระองค์สุดท้าย ครองราชโดยดลอยู่ภายใต้อำนาจราชวงศ์ตองอู ราชอาณาจักรพม่า สันนิษฐานว่าพระนางวิสุทธิเป็นมารดาของพระญาเมกุฏิสุทิวังษ์ พระนางไม่ได้เป็นพระมารดาของนรธาเมงสอหรือมังนรธาซอ กษัตริย์ชาวพม่าที่ครองราชย์ล้านนาสืบต่อมา

จารึกที่ฐานพระพุทธรูปวัดชัยพระเกียรติ เรียก พระนางวิสุทธิเทวี ว่า “สมเด็จพระมหาเทวีเจ้าผู้ทรงเป็นใหญ่”

พงศาวดารเชียงใหม่ เรียกฐานันดร พระนางวิสุทธิเทวี ว่า “มหาอัครราชท้าวณาริ”

พงศาวดารเชียงใหม่ ฉบับภาษาพม่า เรียก พระนางวิสุทธิเทวี ว่า “พระนางมหาเทวี”

จารึกหลาเงิน พ.ศ. ๒๑๑๐ เรียกพระนางวิสุทธิเทวีว่า “สมเด็จพระมหาราชเทวีบรมบพิตร พระเป็นเจ้าอยู่หัว”

ตำนานเมืองลำพูน เรียก พระนางวิสุทธิเทวี ว่า “มหาเทวี” แสดงว่าเป็นมหาเทวีตำแหน่งมหาเทวี หมายถึงพระมารดาของกษัตริย์ ในล้านนาผู้ดำรงตำแหน่งมหาเทวีมีบทบาททางการเมืองสูงมาก

ตำนานเมืองลำพูนกล่าวถึง พระนางวิสุทธิเทวี ว่า มหาเทวีกินเมือง ๑๔ ปี ก็สิ้นพระชนม์ดังความว่า “ในปีร่วงไค้ ได้อารธณาราชภิเษก ๒ หน มหาเทวีรักษาเมืองเชียงใหม่ ๑๔ ปี สวรรคตในปีเปิกยี่” แสดงว่า มหาเทวีคงเสวยราชสมบัติในวัยชรา เนื่องจากครองราชย์ได้เพียง ๑๔ ปีก็สิ้นพระชนม์ เมื่อพิจารณาจากโคลงมังทรารบเชียงใหม่ ได้ระบุไว้ในโคลงบทที่ ๑๓ (อักษรวิธิปัจจุบัน) ยืนยันว่ามหาเทวีเสวยราชย์ในวัยชรา และทำบุญเป็นประจำ

^{๒๐} สรัสวดี อ๋องสกุล, กษัตริย์ล้านนาเชียงใหม่, หน้า ๘๘.

^{๒๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๙๑.

หลังบุเรงนองนำพระยาเมกุสิสุทิวังษ์ไปไว้หงสาวดี และสถาปนาพระนางวิสุททิเทวีซึ่งชราภาพแล้ว ครองล้านนา เป็นไปได้อย่างยิ่งว่า พระยาเมกุสิสุทิวังษ์ถูกนำไปในฐานะตัวประกันซึ่งตามหลักการของตัวประกันย่อมต้องมีสัมพันธ์กับกษัตริย์ที่กำลังครองเมืองอยู่อย่างแน่นแฟ้น เพื่อเป็นหลักประกันว่า กษัตริย์องค์ใหม่จะคิดแข็งเมืองด้วยเหตุผลนี้ สันนิษฐานว่ามหาเทวีเป็นพระมารดาของพระยาเมกุสิสุทิวังษ์^{๒๒}

๒.๒.๒ ความสัมพันธ์กษัตริย์ในราชวงศ์มังราย กับพระนางวิสุททิเทวี

พระนางวิสุททิเทวี สันนิษฐานว่าอาจจะเป็นพระมเหสีองค์หนึ่งของพระเมืองแก้ว กษัตริย์องค์ที่ ๑๑ แห่งราชวงศ์มังราย เพราะราชบุตรของพระนางได้ครองราชย์เป็นกษัตริย์ คือ พระเมกุสิสุทิวังษ์ หรือพระแม่กุ ตำนานกล่าวว่าพระแม่กุเป็นราชบุตรองค์หนึ่งของพระเมืองแก้ว ตำนานเมืองเชียงใหม่ปางเดิมกล่าวถึง ราชบุตรของพระเมืองแก้วถึง ๒ ครั้ง คือ ครั้งแรก กล่าวว่า พระเมืองแก้วมีราชบุตรองค์โตต่างมารดาชื่อ ท้าวอ้าย(พระเมืองเกษเกล้า กษัตริย์เมืองเชียงใหม่ องค์ที่ ๑๒ และ ๑๔) ได้ครองราชต่อจากพระบิดา และในชินกาลมาลีปกรณ์ กล่าวถึง ท้าวอ้าย(พระเมืองเกษเกล้า) เป็นราชบุตรองค์โต ดังปรากฏความว่า “พระยุพราชผู้เป็นราชบุตรองค์ใหญ่ของพระมหากษัตริย์(พระเมืองแก้ว)นั้น ได้ขึ้นครองราชย์ ณ วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๓ พระชนมายุได้ ๒๘ ปี” ครั้งที่ ๒ กล่าวว่า พระเมืองแก้ว มีราชบุตรอีกองค์หนึ่งชื่อ พระเมกุสิสุทิวังษ์ หรือพระแม่กุ ก่อนได้ครองราชย์ทรงผนวชอยู่ พระแม่กุอาจเป็นราชบุตรผู้น้อง ซึ่งขณะท้าวอ้าย(พระเมืองเกษเกล้า) ขึ้นครองราชย์นั้น พระแม่กุพระองค์ยังทรงดำรงตวยอยู่ในสมณเพศอยู่ ณ เมืองนาย^{๒๓}

๒.๒.๓ พระราชกรณียกิจของพระนางวิสุททิเทวี

ด้านการปกครอง พระนางวิสุททิเทวีให้การยอมรับอำนาจที่เหนือกว่าของพม่า และสนองนโยบายการขยายอำนาจจากล้านนาสู่อยุธยาและล้านช้าง โดยใช้ล้านนาเป็นฐานที่มั่น และส่งกองทัพจากเชียงใหม่เข้าร่วมรบกับพม่าในสงครามเสียกรุงศรีอยุธยา พ.ศ.๒๑๑๒ และพ.ศ.๒๑๑๗ เชียงใหม่ส่งกองทัพไปปราบล้านช้างเวียงจันทร์สองกองทัพ การยอมโอนอ่อนสะท้อนการหยั่งรู้ถึงสถานการณ์ทางการเมืองในขณะนั้นว่าอำนาจบุเรงนองมีมากมาย จนไม่มีกษัตริย์พระองค์ใดต่อสู้ได้ พระนางจึงดำเนินนโยบายประคับประคองให้บ้านเมืองอยู่รอด และในฐานะที่พระนางเป็นเจ้านายอาวุโส ในตำแหน่งพระมหาเทวี หรือกษัตริย์แห่งล้านนา ที่ให้ความร่วมมือกับพม่า พระนางได้รับการยอมรับจากขุนนางพม่าที่มาปกครองเชียงใหม่ ดังพบการได้รับเกียรติจากแม่ทัพพม่าและข้าหลวงอังวะและหงสาวดีที่มาประจำการที่เชียงใหม่ เมื่อมีการหล่อพระพุทธรูปเมืองรายเจ้า พ.ศ.๒๑๐๘ พระนางได้รับเกียรติเข้าร่วมทำบุญฐานะ “สมเด็จพระมหาเทวีเจ้า ผู้ทรงเป็นใหญ่ในนพบุรี”^{๒๔}

^{๒๒} สรัสวดี อ๋องสกุล, กษัตริย์ล้านนาเชียงใหม่, หน้า ๙๑-๙๒.

^{๒๓} เฉลิมวุฒิ ต๊ะคำมี, “สมเด็จพระเจ้าราชวิสุทธี”, วารสารเวียงท่ากาน, (๒๕๕๕): ๓-๕.

^{๒๔} สรัสวดี อ๋องสกุล, กษัตริย์ล้านนาเชียงใหม่, หน้า ๙๒-๙๓.

ด้านทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา พระนางวิสุทธิเทวีปฏิบัติพระองค์ในฐานะกษัตริย์ยังสามารถทำบุญ สร้างวัด และกลบนาผู้คนและที่ดินถวายให้เป็นสมบัติในพระพุทธศาสนา เช่นเดียวกับกษัตริย์พระองค์ก่อนๆ ดังพบ พระนางสร้างวัดราชวิสุทธิธาราม (วัดบ้านแปะ) ในเขตอำเภोजอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ.๒๑๑๐ และได้ทำจารึกหลายเงินไว้คุ้มครองชาวบ้าน รากราน กองกุน ปารวก อมกุด และบ้านแปะบก ทั้งคนลัวะและคนไทยให้เป็นข้าวัด เพื่อทำหน้าที่ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา จึงห้ามมิให้นำชาวบ้านพวกนี้มาใช้งานใดๆ เพราะพวกเขาทำหน้าที่ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา จึงห้ามมิให้นำพวกเขาเหล่านั้นมาใช้งานใดๆ เพราะพระราชทานให้วัดราชวิสุทธิธารามแล้ว กฎเกณฑ์ที่พระนางได้วางไว้กษัตริย์พม่ายอมรับ ดังพบ พ.ศ.๒๑๗๔ พระเจ้าตะลุมมิน หรือพระเจ้าสุทโธธรรมราชา ได้กวาดต้อนเชลยจากเชียงใหม่ พบว่ามีข้าวัดราชวิสุทธิธารามติดไปด้วย เมื่อพระองค์ทราบได้สั่งให้ปล่อยตัวกลับคืนมาทุกคน^{๒๕}

๒.๒.๔ พระนางวิสุทธิเทวีวัยชรา

พระนางวิสุทธิเทวี ขึ้นครองราชย์เมื่อยามชรา เป็นกษัตริย์ที่ทรงมักปฏิบัติธรรม อาจเป็นเพราะพระนางอยู่ในวัยที่ชราภาพแล้ว และพระญาณเมกุสิสุทธีวงษ์โอรสของพระนางถูกนำตัวไปหงสาเวดี จึงอาจทำให้พระนางเสียพระทัยด้วยห้วงอกของคนเป็นแม่ พระนางมักถือศีลปฏิบัติธรรม ทำบุญทุกเดือนป็อยู่ไม่ขาด^{๒๖}

เมื่อพระนางวิสุทธิเทวีสิ้นพระชนม์ พ.ศ.๒๑๒๑ ได้รับการถวายเกียรติยศโดยสร้างปราสาทเป็นที่ตั้งศพ ตั้งบนหลังนกหัสติลิงค์ แล้วใช้ลากปราสาทศพโดยเจาะกำแพงเมืองออกไป ฌาปนกิจที่ทุ่งวัดโลกโมฬี ถือกันว่าการทำพระศพครั้งนี้เป็นแบบอย่างการปลงศพเจ้านายสืบมา ดังนั้นแม้พระนางวิสุทธิเทวีอยู่ภายใต้การปกครองของพม่า แต่ก็ได้รับการปฏิบัติอย่างสมเกียรติ^{๒๗}

๒.๓ ประวัติความเป็นมาของจารึกหลายเงิน ของพระนางวิสุทธิเทวี

จากการวิจัยพบประวัติความเป็นมาของจารึกหลายเงิน ของพระนางวิสุทธิเทวี พบประวัติความเป็นมาจารึกหลายเงิน เนื้อหาจารึกหลายเงิน และผลกระทบการไม่ปฏิบัติตามประเพณี ดังนี้

๒.๓.๑ ประวัติความเป็นมาจารึกหลายเงิน ของพระนางวิสุทธิเทวี

เมื่อปี พ.ศ.๒๑๑๐ พระนางวิสุทธิเทวี ทรงโปรดเกล้าฯ ให้แสนหลวงดาบเรื่อน หมื่นหัวเชิง และหมื่นตองแต้ม ให้ทำจารึกหลายเงิน (ลักษณะแผ่นโลหะคล้ายใบลานทำด้วยเงินแล้วจารอักษรไทย นิเทศหรือขอมเมืองลงไป มีความยาว ๒๘.๕ ซม.) ขึ้นหนึ่งแผ่น พร้อมตราราชลัญจกร และตราสังฆราชลัญจกร (ทำด้วยครั้ง มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๕ ซม.) เพื่อจะใช้เป็นหลักฐานเอกสาร

^{๒๕} สรัสวดี อ๋องสกุล, กษัตริย์ล้านนาเชียงใหม่, หน้า ๙๓.

^{๒๖} เฉลิมาวุฒิ ต๊ะคำมี, “สมเด็จพระเจ้าราชวิสุทธิ”, บทความความเรียงทำทาน, (๒๕๕๕): ๕-๖.

^{๒๗} สรัสวดี อ๋องสกุล, กษัตริย์ล้านนาเชียงใหม่, หน้า ๙๓.

ไว้คุ้มครองชาวบ้าน ฮากฮาน, บ้านกองกุน, บ้านอมชุต, บ้านปารวก และบ้านแปะ ชาวบ้านทั้งหลายดังกล่าวมาแล้วนี้เป็นทั้งชนเผ่าลัวะ และชาวไทย เพื่อให้ให้เฝ้าคุ้มครองและรักษาปฏิสังขรณ์วัดราชวิสุทธาราม อันเป็นวัดที่พระนางวิสุทธีเทวีทรงสร้างขึ้น^{๒๘}

๒.๓.๒ เนื้อหาจารึกหลายเงิน ของพระนางวิสุทธีเทวี

คำอ่านจารึกหลายเงิน ปีเมืองเหม้า เดือน ๙ ออก ๑๕ ค่ำ มีอรวายสัน วันเบิกเสด็จ สมเด็จพระมหาเทวีราชวิสุทธี บรมบพิตร พระเป็นเจ้าอยู่หัว ตนเป็นพระมหากษัตริย์ สถิต (อยู่ใน) โรงจิงปลงพระราชอาญาใส่หัว แสนหลวงดาบเรื่อน (ชื่อ) ดวง หมิ่นหลวงเซา หมิ่นต๋องแต้ม (ชื่อ) ยี่ ว่า หื้อแบ่งตราหลายดวงนี้ ไว้รักษาชาวบ้าน รากราน กองกรุน ปารวก อมชุต แปะบก ใน ๓ ยางนี้ ทั้งลัวะทั้งไทย เขาหากเป็นข้าราชทานมาเฝ้าวัดราชวิสุทธาราม ปางมี ๗ คน ส่วยเบี้ย (ส่วย) คำขากี้ดี ฝูยฝอยอันเกิดมีในแผ่นดินราชทานทั้งหมด กี้ดี ค่านาบ้านแปะ ๕๐๐ เงิน จุปีกี้ดี เป็นราชทานอุปฐากในวัดราชวิสุทธาราม จุปี เจ้าแคว่น (เจ้า) ฟอน อย่างลัวะ อย่างกวน อย่างเอาส่งหาบ อยู่มี้อ ทือคร้ว อย่าใส่หญ้าข้าง หล้าม้า แก่เขา หื้อไว้ได้ตามพระราชอาญา อันใดบ่ใช่การวัด เป็นการศึก (การ) เวียก รังพา อย่าใส่ อย่าแต่งหื้อเขา เหตุเขาทั้งหลายหากเป็นข้าหน้าหยาดพระราชทาน^{๒๙}

แปลไทยปัจจุบัน ปีเถาะ ตรงกับ วันพุธ ที่ ๒๑ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. ๒๑๑๐ เดือน ๗ ขึ้น ๑๕ ค่ำ พระนางวิสุทธีเทวี ผู้เป็นมหากษัตริย์แห่งเมืองเชียงใหม่ ทรงโปรดเกล้าพระราชทาน ให้แสนหลวงดาบเรื่อน หมิ่นหลวงเซา หมิ่นต๋องแต้ม ให้ทำจารึกหลายเงินขึ้นแผ่นหนึ่ง เพื่อจะได้ให้ใช้เป็นหลักฐานเอกสารไว้คุ้มครองชาวบ้านรากราน บ้านกองกรุน บ้านปารวก บ้านอมชุต และบ้านแปะ ให้ชาวบ้านทั้งหลายดังกล่าวมาแล้วนี้ทั้งชาวลัวะ และชาวไทย ให้พวกเขาเหล่านั้นเป็นผู้ดูแลวัดที่พระนางวิสุทธีเทวี ได้ทรงหลั่งน้ำพระราชทานไว้แล้ว เพื่อให้เฝ้าคุ้มครองดูแลและให้ช่วยกันรักษาปฏิสังขรณ์วัดราชวิสุทธาราม อันเป็นวัดที่พระนางวิสุทธีเทวีทรงรับสั่งให้สร้างขึ้น รวมทั้งดอกผลอันเกิดจากที่ดินซึ่งได้พระราชทานไว้เป็นค่าเช่านาปีละ ๕๐๐ บาท ก็ให้นำไปบำรุงรักษาวัดราชวิสุทธาราม ฉะนั้นจึงมีพระราชโองการสั่งห้ามกำนัน-ผู้ใหญ่บ้าน ข้าราชการต่างๆ อย่าเข้าไปรบกว้นก่าว ก่ายแทรกแซงชาวบ้านทั้งหลายที่ได้รับความคุ้มครองจากจารึกหลายเงินนี้ อย่าเกณฑ์แรงงานเขาไปหาบหามสิ่งของ อย่าให้เขาต้องเข้าเวรอยู่ยาม และอย่าเกณฑ์เขาไปเกี่ยวหญ้าให้ข้างม้า ปล่อยให้เขาอยู่ปฏิบัติสนองพระเดชพระคุณตามอาชญา งานใดที่ไม่เกี่ยวข้องด้วยกับเขาห้ามให้สั่งให้เขาไปทำ ทั้งนี้เพราะเขาทั้งหลายเหล่านั้นได้รับการโปรดเกล้าพระราชทาน ให้ดูแลวัดราชวิสุทธารามไปแล้ว

^{๒๘} ประวิทย์ ตันตลานุกุล, *ตำนานวัดบ้านแปะ (วัดราชวิสุทธาราม)*, (เชียงใหม่ : หจก.เชียงใหม่โรงพิมพ์แสงศิลป์, ๒๕๕๒), หน้า ๘-๙.

^{๒๙} ยันส์ เพนธ์ และศรีเลา เกษพรหม และอภิรดี เตชะศิริวรรณ, *ประชุมจารึกล้านนา เล่ม ๑๒ จารึกในจังหวัดเชียงใหม่ ภาค ๔*, (เชียงใหม่ : สารการพิมพ์), หน้า ๑๕๔-๑๕๕.

๒.๓.๓ ผลกระทบการไม่กระทำพิธีบวงสรวงจาริกหลาเงิน ของพระนางวิสุทธีเทวี

ในอดีตการทำพิธีบวงสรวงพิธีกรรมต่อจาริกของพระนางวิสุทธีเทวี ไม่ได้กำหนดตายตัว และเวลาที่แน่ชัดในการทำพิธีบวงสรวงพิธีกรรม จึงทำให้บางครั้งบางปีเมื่อถึงวันและเวลาจัดพิธีบวงสรวง ทายาทก็ลืมทำพิธีจึงไม่ได้จัดพิธีบวงสรวงพิธีกรรม ทำให้เกิดภัยพิบัติต่างๆดังนี้

๑. ผลกระทบด้านวิถีชีวิต ในอดีตหลังจากกำหนดวันเวลาในการบวงสรวงวิญญานบรรพบุรุษที่รักษาจาริกพระนางวิสุทธีเทวีแล้ว เมื่อครบกำหนดก็ทำพิธีไปตามที่เคยทำอย่างเช่นเคย แต่ในปีนั้นคณะทายาทและชาวบ้านได้ปรึกษาหารือกันถึงความสะดวกสบายในการเก็บรักษาจาริกพระนางวิสุทธีเทวี เพื่อจรรโลงรักษาประเพณีในการบวงสรวงในครั้งต่อไป ได้สะดวกและไม่ลำบากในการปีนเขาขึ้นไปอัญเชิญหม้อดินที่บรรจุจาริกพระนางวิสุทธีเทวีลงมาเข้าพิธี และมีมติให้เก็บหม้อดินกับจาริกพระนางวิสุทธีเทวีไว้ในวัดบ้านแปะ เมื่อมีผู้สนใจใคร่จะศึกษาก็นำมาศึกษาได้ง่ายๆไม่ต้องรอให้ครบกำหนดทำพิธี ในครั้งนั้นหลังจากทำพิธีบวงสรวงในปีนั้นเสร็จเรียบร้อยแล้ว ทายาททั้ง ๓ คนก็นำเอาหม้อดินดังกล่าวไปเก็บไว้ในวิหารของวัดบ้านแปะ เพื่อความสะดวกตามที่ได้ประชุมตกลงกันไว้ เหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดมาก่อนก็เกิดขึ้นกับชาวบ้านในชุมชน ภายใน ๑ อาทิตย์หลังจากอัญเชิญจาริกพระนางวิสุทธีเทวีมาไว้ในวิหารวัดบ้านแปะ นั้นชาวบ้านตายโดยไม่ทราบสาเหตุถึง ๓ คน เหตุการณ์ที่ ๑ คือ หลับตาย เหตุการณ์ที่ ๒ นังทานข้าวตาย เหตุการณ์ที่ ๓ เกี่ยวข้าวตาย นอกจากนั้นวัวควายและสัตว์เลี้ยงต่างๆ ตายโดยไม่ทราบสาเหตุเป็นจำนวนมาก ผู้นำชุมชนและทายาทจึงปรึกษาหารือเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น จึงสันนิษฐานว่าน่าจะเกิดจากการนำหม้อดินกับจาริกของพระนางวิสุทธีเทวี มาไว้ในที่ที่ไม่เหมาะสมจึงมีมติให้ทายาทนำขึ้นไปไว้ในถ้ำตามเดิมจนถึงทุกวันนี้ หลังจากนั้นชาวบ้านก็อยู่กันอย่างปกติสุขตั้งแต่นั้นมา

๒. ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม เมื่อชาวบ้านนำวัวควายไปเลี้ยงบริเวณใกล้บริเวณนั้นวัวควายล้มตายโดยไม่รู้สาเหตุ บางครั้งชาวบ้านนำวัวควายไปเลี้ยงใกล้บริเวณนั้นวัวควายเกิดอาการล้มลงน้ำลายฟูปากเหมือนเป็นโรค เมื่อเจ้าของวัวควายเห็นอย่างนั้นก็รู้ได้ทันทีว่าสาเหตุเกิดจากวิญญานบรรพบุรุษที่รักษาจาริกพระนางวิสุทธีเทวี เจ้าของวัวควายจึงนำดอกไม้ธูปเทียนเท่าที่หาได้ไปบอกกล่าวและขอให้วัวควายฟื้นคืนแล้วจะนำเครื่องมาบวงสรวงแทน ถ้าขอไว้ไม่ทันวัวควายตัวนั้นก็ตาย แต่ถ้าขอทันวัวควายก็กลับฟื้นคืนเหมือนไม่ได้เกิดอะไรขึ้น หลังจากเจ้าของวัวควายขอแล้วจึงกลับไปนำเครื่องบวงสรวงพิธีกรรมมาถวายตามคำขอไว้ บางครั้งชาวบ้านต้องนำวัวควายจากบนดอยกลับเข้าคอกในหมู่บ้าน เมื่อตอนวัวควายผ่านเชิงเขาบริเวณนั้นบางครั้งวัวควายก็ล้มเกิดอาการแบบนั้นขึ้น ชาวบ้านเจ้าของวัวควายก็นำดอกไม้ธูปเทียนเท่าที่หาได้ไปบอกกล่าวและขอ แล้วก็ไปนำเครื่องไปบวงสรวงเหมือนที่เคยทำกันมา บางครั้งในฤดูทำนาเสร็จชาวบ้านจะต้อนวัวควายขึ้นไปเลี้ยงแบบปล่อยบนดอย เมื่อตอนขึ้นเขาไปแล้วก็ปล่อยให้หากินเองทำให้บางที่วัวควายก็เข้าไปกินหญ้าในเขตบริเวณใกล้บริเวณถ้ำที่นั่นทำให้วัวควายล้มตายโดยไม่ทราบสาเหตุ เป็นที่น่าแปลกใจเมื่อวัวควายล้มตายในบริเวณนั้นจะไม่มีสัตว์ใดมากินซากวัวควายที่ตายในบริเวณนั้นเลย ชาวบ้านจึงสันนิษฐานว่าอาจจะมาจากวิญญานบรรพบุรุษที่รักษาจาริกพระนางวิสุทธีเทวีแน่นอน เมื่อเหตุทั้งหลายเกิดขึ้นชาวบ้านและทายาทก็ปรึกษาหารือหาสาเหตุนั้น ทำให้รู้ว่าการไม่ทำพิธีบวงสรวงบรรพบุรุษที่รักษาจาริกพระนางวิสุทธีเทวีเป็นลักษณะไม่ได้กำหนดที่แน่นอนจึงทำให้เหตุนี้เกิดขึ้น ชาวบ้านและ

ทนายทจิกตกลงกันว่าจะทำพิธีบวงสรวงพลีกรรมบรรพบุรุษที่รักษาจารึกพระนางวิสุทธิเทวี ว่าตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป ๓ ปีจะทำพิธีบวงสรวง ๑ ครั้ง จึงนำดอกไม้ธูปเทียนไปบอกกล่าวต่อวิญญาณบรรพบุรุษที่รักษาจารึกพระนางวิสุทธิเทวี หลังจากนั้นชาวบ้านก็อยู่กันปกติสุขเป็นต้นมา

บทที่ ๓

อิทธิพลความเชื่อเกี่ยวกับจารีกหลาบเงิน พระนางวิสุทธีเทวี ที่มีต่อชุมชนบ้านแปะ ตำบลบ้านแปะ อำเภोजอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

ในการศึกษาอิทธิพลความเชื่อเกี่ยวกับจารีกหลาบเงินพระนางวิสุทธีเทวี ผู้วิจัยได้
ทำการศึกษาอิทธิพลความเชื่อเกี่ยวกับจารีกหลาบเงินพระนางวิสุทธีเทวี ที่มีต่อชุมชนบ้านแปะ
ตำบลบ้านแปะ อำเภोजอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ทำให้พบผลของการวิจัยตามดังนี้

๓.๑ สภาพทั่วไปของชุมชนบ้านแปะ

๓.๒ อิทธิพลความเชื่อเกี่ยวกับจารีกหลาบเงินพระนางวิสุทธีเทวี ที่มีต่อชุมชนบ้านแปะ
ตำบลบ้านแปะ อำเภोजอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

๓.๓ สรุป

๓.๑ สภาพทั่วไปของชุมชนบ้านแปะ

สภาพทั่วไปของชาวบ้านแปะ เป็นหมู่บ้านที่สืบเชื้อสายมาจากชนเผ่าลัวะ ซึ่งประกอบ
อาชีพหลักคือ การทำนา และอาชีพเสริม ไม่ว่าจะเป็นการหาอาหารป่าตามฤดูกาล ได้แก่ หน่อไม้ เห็ด
ผักป่า ฯลฯ มาจำหน่าย การปลูกพืชผักสวนครัว และเลี้ยงสัตว์ หากวันช่วงฤดูกาลทำนา ชาวบ้านก็
จะไปทำงานรับจ้างบ้าง ค้าขายบ้างตามความถนัดของแต่ละบุคคล

๓.๑.๑ ความเป็นมาของชุมชนบ้านแปะ

หมู่บ้านแปะ ตั้งอยู่ในเขตอำเภोजอมทอง ห่างจากตัวอำเภोजอมเมืองเชียงใหม่ ไปทางทิศใต้
ประมาณ ๘๔ กม. บนเส้นทางถนนสายเชียงใหม่ – ฮอด ระหว่างหลัก กม.ที่ ๘๒ – ๘๓ จะมีทางแยก
เข้าไปทางทิศตะวันตกอีกประมาณ ๒ กม. เป็นชายป่าเชิงดอยเทือกเขาอินทนนท์ ในอดีตเชิงเขาตั้งแต่
ดอยเชียงดาวล่องลงมาผ่านดอยสุเทพ ดอยคำ และดอยอินทนนท์ ลาดลงมาจนถึงพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำ
ปิง ล้วนแต่เป็นถิ่นที่อยู่ของชนเผ่าลัวะ ซึ่งมีเชิงดอยสุเทพเป็นศูนย์กลางการปกครองของชนเผ่าลัวะ
และเป็นการยอมรับโดยทั่วไปว่าชนเผ่าลัวะได้อาศัยบริเวณถิ่นนี้มาช้านานและก่อนชนเผ่าอื่นๆ บริเวณ
บ้านแปะแต่เดิมมีชื่อเรียกว่า “บ้านปูก่าหลวง” (ปูก่าหลวง เป็นภาษาพื้นบ้านโบราณมีความหมายว่า
พลูดำใหญ่) เพราะมีต้นพลูดำใบใหญ่ ขึ้นเต็มบริเวณพื้นที่แห่งนี้จึงเรียกว่า บ้านปูก่าหลวง มี ๗ หลังคา
เรือน ผู้ปกครองมี ๕ คน คือ ๑. แสนหาญ ๒. แสนคำ ๓. ท้าวองค์การ ๔. ท้าวไชยมงคล ๕. ท้าวสุข
เกษม เหตุที่ได้ชื่อว่า “บ้านแปะ” ชาวบ้านเล่าสืบต่อกันมาว่า ได้มีพญาช้างเผือกหลงมาอยู่บริเวณ
พื้นที่แห่งนี้ อยู่ทางทิศตะวันตกของหมู่บ้านเนื่องจากเป็นป่าที่อุดมสมบูรณ์มาก เมื่อเจ้าผู้ครองเมือง
ทราบว่ามีพญาช้างเผือกเข้ามาหากินบริเวณป่าแห่งนี้ ก็ทรงรับสั่งให้ชาวบ้านไปจับมาถวาย ชาวบ้าน
ต่างๆที่อยู่ใกล้เคียงกับหมู่บ้านปูก่าหลวง จึงพากันไปจับพญาช้างเผือกเชือกนั้นเพื่อจะนำไปถวายแก่

เจ้าผู้ครองเมืองสมัยนั้น ชาวบ้านทั้งหลายต่างพากันไปจับช้างเผือก ยกเว้นชาวบ้านปูก่ำหลงเท่านั้นที่ไม่ได้ไปร่วมจับพญาช้างเผือกเชือกนั้น ชาวบ้านทั้งหลายที่ไปจับพญาช้างเผือกนั้นต่างพูดว่า ชาวบ้านปูก่ำหลงนี้อยู่ไกลแท้ๆ ไม่มาร่วมจับพญาช้างเผือกด้วยกันก็ไม่ใช่ไร พวกเราจะถวายรายงานแก่เจ้าผู้ครองเมืองให้ทราบ เพื่อลงโทษแก่ชาวบ้านปูก่ำหลงฐานละเลยไม่ให้ความร่วมมือกับชาวบ้านอื่นๆ เมื่อชาวบ้านปูก่ำหลงได้ทราบข่าวเช่นนั้น จึงปรึกษาหารือกับผู้นำหมู่บ้าน แล้วชาวบ้านจึงนำเชือกไปเข้าร่วมกับชาวบ้านเหล่านั้นจับพญาช้างเผือก

ขณะที่ชาวบ้านทั้งหลายเหล่านั้นกำลังพยายามจับพญาช้างเผือกอยู่นั้น ชาวบ้านปูก่ำหลงก็ไปร่วมและได้ช่วยกันจับพญาช้างเผือกนี้จนสำเร็จ โดยชาวบ้านปูก่ำหลงได้นำเชือกไปคล้องที่เท้าของพญาช้างเผือกเส้นสุดท้าย แต่บังเอิญเชือกเส้นสุดท้ายที่ชาวบ้านปูก่ำหลงนำไปคล้องที่เท้าของพญาช้างเผือกนั้นอยู่นอกสุด ในขณะที่นำพญาช้างเผือกไปถวายเจ้าเมือง เจ้าเมืองได้จับเอาเชือกเส้นที่อยู่นอกสุดและทรงตรัสถามชาวบ้านว่า เชือกเส้นนี้เป็นเชือกของชาวบ้านหมู่ใด พวกชาวบ้านก็ตอบว่าเป็นเชือกของชาวบ้านปูก่ำหลง ชาวบ้านปูก่ำหลงก็เลยรอดพ้นจากการโดนทำโทษจากเจ้าเมืองด้วยเหตุนี้ทำให้ชาวบ้านปูก่ำหลงชนะชาวบ้านอื่นๆ ที่ไปจับพญาช้างเผือกด้วยกันตั้งแต่นั้นมาจึงได้ชื่อบ้านว่า “บ้านแปะ” (แปะ เป็นภาษาพื้นบ้านแปลว่า ชนะ) ภายหลังได้ออกเสียงและเขียนเพี้ยนไปเป็น “บ้านแปะ” トラบทุกวันนี้^๑

ชื่อ “บ้านแปะ” จากอีกตำนานหนึ่ง ชาวบ้านเล่าสืบต่อกันมาว่า ในช่วงสมัยการกวาดต้อนผู้คนไปพม่าของพระเจ้าสุทโธ กษัตริย์ของพม่า(ซึ่งชาวพม่าจะเรียกว่า “พระเจ้าตูลุนมิน) โดยชาวบ้านเล่าต่อกันมาว่า พระเจ้าสุทโธธรรมราชา หลังจากกวาดต้อนผู้คนจากหมู่บ้านต่างๆ โดยระหว่างการเดินทางที่จะข้ามแม่น้ำคง (แม่น้ำสาละวิน) พระเจ้าสุทโธฯ ผู้มีอิทธิฤทธิ์มากได้ใช้ดาบศรีกัญชัย ตัดแม่น้ำคงขาดแยกออกจากกันแล้วกวาดต้อนชาวบ้านทั้งหลายข้ามแม่น้ำคงไปยังอีกฝั่งหนึ่ง เมื่อถึงคราวข้าทาสของวัดราขวิสุทธาราม (ชาวบ้านแปะ) จะข้ามไปอีกฝั่งหนึ่งแต่ปรากฏว่าแม่น้ำคงกลับไหลเป็นปกติเหมือนเดิม เหมือนกับว่าไม่อนุญาตให้คนบ้านแปะข้าม พระเจ้าสุทโธฯจึงใช้ดาบศรีกัญชัยตัดแม่น้ำคงอีกหลายครั้งน้ำก็ไม่ขาดจากกัน พระเจ้าสุทโธฯ จึงตรัสให้เรียกภิกษุที่มากับชาวบ้านทั้งหลาย ปรากฏว่าข้าทาสวัดราขวิสุทธาราม(ชาวบ้านแปะ) ถูกกวาดต้อนมาด้วยเป็นเหตุให้ฤทธิ์ของดาบศรีกัญชัยพระเจ้าสุทโธฯ มีอาจตัดน้ำให้ชาวบ้านแปะข้ามไปได้เพราะอาชญาของพระนางวิสุทธิเทวีที่มีให้กับข้าทาสวัดราขวิสุทธาราม(ชาวบ้านแปะ) ทำให้ชาวบ้านแปะ ถูกปล่อยตัวกลับมาดูแลรักษาวัดราขวิสุทธาราม (วัดบ้านแปะ ปัจจุบัน) อย่างเดิม เหตุนี้ทำให้แปะ (ชนะ) ฤทธิ์ดาบศรีกัญชัยของพระเจ้าสุทโธฯ จึงเรียกชื่อบ้านว่า “บ้านแปะ” ต่อมาภายหลังออกเสียงและเขียนเพี้ยนเป็น “บ้านแปะ” トラบเท่าทุกวันนี้^๒

^๑ ประวิทย์ ตันตลานุกุล, ตำนานวัดบ้านแปะ (วัดราขวิสุทธาราม), (เชียงใหม่: หจก.เชียงใหม่โรงพิมพ์แสงศิลป์, ๒๕๕๒), หน้า ๕ – ๖.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖ – ๗.

๓.๑.๒ การสร้างบ้านแปงเมืองของชุมชนบ้านแปะ

เดิมชาวบ้านอาศัยอยู่ติดกับลำห้วยและเชิงเขา ใกล้กับถ้ำแห่งหนึ่ง ลำห้วยนั้นชาวบ้านเรียกว่า ลำห้วยแม่แปะ ชื่อลำห้วยพูดตามภาษาถิ่นมีจะออกเสียงเป็น “แป๊ะ” หมายถึง “ชนะ” โดยมีความเชื่อว่าลำห้วยแห่งนี้มีอาถรรพ์ หากข้ามลำห้วยนี้แล้วไม่ว่าจะมีคาถาอาคมกล้าแกร่งมากแค่ไหน คาถาอาคมเหล่านั้นก็จะเสื่อมไป และน้ำไหลมาจากภูเขาคือชื่อว่า “ดอยขุนแปะ” ไหลผ่านถ้ำ และถ้ำแห่งนี้ชื่อว่า “ถ้ำตอง” โดยชาติพันธุ์ดั้งเดิมเป็นชนเผ่าลัวะ ชาวบ้านเลี้ยงชีพด้วยการทำสิกรรมและหาของป่า ตามประวัติศาสตร์เมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๑๑๐ พระนางวิสุทธิเทวี กษัตริย์องค์สุดท้ายแห่งราชวงศ์มังราย ได้เสด็จมาสร้างวัดราชวิสุทธิธาราม (วัดบ้านแปะ ในปัจจุบัน) และทรงสร้างพลับพลาชั่วคราวก่อสร้างด้วยกำแพงหินล้อมรอบ ปัจจุบันชาวบ้านเรียกว่า “เวียงหิน” พระนางฯได้กลับไปหาที่ดินและข้าววัดโดยให้สร้างจารึกหลาเงิน โดยใจความว่า ได้มอบที่ดินและผู้คนไว้บำรุงรักษาวัดราชวิสุทธิธาราม ห้ามไม่ให้อพยพโยกย้ายโดยวิธีการใดๆก็ตาม ปรากฏเป็นหลักฐานสืบทอดมาถึงปัจจุบัน เมื่อประชากรเริ่มมีความหนาแน่น จึงขยายออกไปตั้งบ้านเรือนกระจายอยู่ตามริมฝั่งแม่น้ำปิง และที่ราบระหว่างลำน้ำปิงและลำน้ำแจ่ม ซึ่งเหมาะสมยิ่งสำหรับการทำเกษตรกรรม ต่อมาได้ขยายชุมชนใหญ่ขึ้น ทางราชการได้จัดตั้งเป็นหมู่บ้านและตำบล โดยเรียกตามชื่อเดิมของหมู่บ้านว่า “ตำบลบ้านแปะ” มาจนถึงปัจจุบัน

ตำบลบ้านแปะ เดิมมีฐานะเป็นสภาตำบลบ้านแปะตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๙ มีหมู่บ้านในพื้นที่รับผิดชอบจำนวน ๑๒ หมู่บ้าน ต่อมากระทรวงมหาดไทยได้ประกาศยกฐานะสภาตำบลบ้านแปะขึ้นเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแปะ ขนาดเล็ก เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๐ มีหมู่บ้านรับผิดชอบจำนวน ๑๖ หมู่บ้าน ต่อมาปี พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้ปรับขนาดองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็กเป็นขนาดกลาง และได้ยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลตำบลบ้านแปะ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๒ มีหมู่บ้านรับผิดชอบจำนวน ๒๐ หมู่บ้าน

๓.๑.๓ สภาพชุมชนบ้านแปะในปัจจุบัน

ชุมชนบ้านแปะ ในปัจจุบันได้ยกฐานะเป็นเทศบาลตำบลบ้านแปะ ชุมชนบ้านแปะ เป็นชุมชนเก่าแก่มีผู้คนอาศัยอยู่มากปัจจุบัน แยกเป็น ๒ หมู่บ้าน คือ ๑. บ้านแปะ ๒. บ้านทุ่งพัฒนา ชุมชนบ้านแปะ ปัจจุบันมีประชากรจำนวนทั้งหมด ๑๗๑ ครอบครัว ชาย ๖๕๐ คน หญิง ๖๗๐ คน

รายชื่อผู้ใหญ่บ้าน ชุมชนบ้านแปะ

- (๑) แสนหาญ
- (๒) แสนคำ
- (๓) ท้าวองค์การ
- (๔) ท้าวสุขเกษม
- (๕) ท้าวไชยมงคล
- (๖) ปู่พญาเทพ
- (๗) นายจันดี๊ะ วิสุทโธ

(๘) นายเฮื่อง	กันทาคำ	พ.ศ. ๒๔๕๒ - ๒๔๘๑
(๙) นายมูล	สมคำดี	พ.ศ. ๒๔๘๒ - ๒๔๘๔
(๑๐) นายสม	สุกายอง	พ.ศ. ๒๔๘๕ - ๒๔๘๗
(๑๑) นายแก้ว	สุภาหาญ	พ.ศ. ๒๔๘๘ - ๒๔๙๗
(๑๒) นายห้าง	ใจวัน	พ.ศ. ๒๔๙๘ - ๒๔๙๙
(๑๓) นายมี	แสนสุข	พ.ศ. ๒๕๐๐
(๑๔) นายทองม้วน	คำมูล	พ.ศ. ๒๕๐๑ - ๒๕๐๗
(๑๕) นายอินเหลา	จำปาทอง	พ.ศ. ๒๕๐๘ - ๒๕๑๙
(๑๖) นายเสย	เผือกผ่อง	พ.ศ. ๒๕๒๐ - ๒๕๓๔
(๑๗) นายวิโรจน์	ไชยศรีมา	พ.ศ. ๒๕๓๕ - ๒๕๔๐
(๑๘) นายซอน	กันทายวง	พ.ศ. ๒๕๔๑ - ๒๕๕๓
(๑๙) นายพิศุจน์	พรมปัญญา	พ.ศ. ๒๕๕๔ - ๒๕๖๐
(๒๐) นายไพบรรณ	สมใจ	พ.ศ. ๒๕๖๑ - ปัจจุบัน

ในปี พ.ศ. ๒๕๓๖ ประชากรชุมชนบ้านแปะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น จึงแยกหมู่บ้านออกเป็นอีก ๑ หมู่บ้าน มีชื่อว่า “บ้านทุ่งพัฒนา” ชุมชนบ้านทุ่งพัฒนา

ปัจจุบันมีประชากรทั้งหมด ๗๕ หลังคาเรือน ชาย ๑๒๗ คน หญิง ๑๒๑ คน

โดยมีผู้ใหญ่บ้านดังนี้

(๑) นายคำปุย	แสนสุข	พ.ศ. ๒๕๓๖ - ๒๕๔๑
(๒) นายจันทร์	ตาปันจ้อม	พ.ศ. ๒๕๔๑ - ๒๕๔๕
(๓) นายอุ้นเรือน	กิติ	พ.ศ. ๒๕๔๕ - ๒๕๕๕
(๔) นายวิชาญ	ไชยวรรณ	พ.ศ. ๒๕๕๕ - ปัจจุบัน

๓.๑.๔ ความเป็นมาวัดบ้านแปะ (ราชวิสุทธาราม) วัดประจำชุมชนบ้านแปะ

วัดบ้านแปะ ตั้งอยู่เลขที่ ๘๓ บ้านแปะ หมู่ที่ ๔ ตำบลบ้านแปะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินตั้งวัดมีเนื้อที่ ๔ ไร่ ๓๘ ตารางวา อาณาเขต ทิศเหนือประมาณ ๘๐ เมตร จดลำเหมืองสาธารณะ ทิศใต้ประมาณ ๘๐ เมตร จดถนนสาธารณะ ทิศตะวันออกประมาณ ๔๐ เมตร จดลำเหมืองสาธารณะ ทิศตะวันตกประมาณ ๔๐ เมตร จดหมู่บ้าน มีที่ธรณีสงฆ์จำนวน ๒ แปลง เนื้อที่ ๕ ไร่ ๑ งาน ๑๓ ตารางวา อาคารเสนาสนะประกอบด้วย อุโบสถ วิหาร ศาลาการเปรียญ และกุฏิสงฆ์ ปูชนียวัตถุมี พระพุทธรูป พระบรมสารีริกธาตุ และของมีค่าที่บรรจุในเจดีย์^๓

^๓ กรมการศาสนากระทรวงศึกษาธิการ, ประวัติวัด ท้าวราชอาณาจักร เล่ม ๙, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา), หน้า ๒๕๗.

วัดบ้านแปะ ตั้งอยู่ในเขตอำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ บนเส้นทางเดินทัพของพม่า ไกล่กับเวียงหิน ซึ่งเป็นพลับพลาที่ประทับพักผ่อนของพระนางวิสุทธิเทวี ทุกคราเมื่อพระนางฯ เสด็จไปหรือกลับจากกรุงหงสาวดี พระนางฯจะต้องหยุดพักผ่อนที่พลับพลาแห่งนี้ บริเวณแห่งนี้เป็นเชิงเขา เป็นที่อยู่ของชนเผ่าลัวะ พระนางฯจึงทรงสั่งให้สร้างวัดไว้ประจำหมู่บ้านแล้วพระราชทานนามวัดนี้ว่า “วัดราชวิสุทธิธาราม” ซึ่งเป็นพระนามของพระองค์ ต่อมาได้เปลี่ยนเป็น “วัดบ้านแปะ” เพราะให้เรียกง่ายตามชื่อหมู่บ้าน เมื่อปี พ.ศ. ๒๑๑๐ โดยให้ชาวลัวะที่อาศัยอยู่บริเวณรอบๆ วัดแห่งนี้ทุกคนเป็นข้าทาสของวัด โดยให้อยู่เฝ้าดูแลวัดให้เจริญรุ่งเรืองมั่นคงสืบต่อไป และโปรดให้ข้าราชการบริพาร ๓ คน ประกอบด้วย ๑) แสนหลวงดาบเรื่อน ๒) หมื่นต้องแถม ๓) หมื่นหัวเชิง ให้สร้างจารึกหลาบเงิน ตราราชลัญจกร ตราสังฆราชลัญจกร เพื่อให้พระราชทานแก่ชาวบ้าน เพื่อไม่ให้เดือดร้อนและเป็นข้าทาสวัดได้อย่างสมบูรณ์ วัดราชวิสุทธิธาราม (วัดบ้านแปะ ในปัจจุบัน) ในอดีตมีความเจริญรุ่งเรือง เป็นวัดประจำพระนางวิสุทธิเทวีกษัตริย์องค์สุดท้ายราชวงศ์มังราย ต่อมาก็ทรุดโทรมไปในสมัยพม่าครองเมืองเชียงใหม่และได้รับการซ่อมแซมบูรณะ เมื่อปี พ.ศ. ๒๑๔๙^๔

รายนามเจ้าอาวาสวัดบ้านแปะ

รายนามเจ้าอาวาสวัดบ้านแปะ ไม่ได้บันทึกไว้เป็นหลักฐานมาตั้งแต่ต้น แต่เท่าที่ทราบมีดังต่อไปนี้

๑. พระไช	๒. พระครูบากันทา
๓. พระแก้วละ	๔. พระตัสสนะ
๕. พระตะนะ	๖. พระไชยมงคล
๗. พระไชยมงคล	๘. พระมหาวรรณ
๙. พระคัมภีระ	๑๐. พระเตปิน
๑๑. พระไฉย	๑๒. พระอุตตมะ
๑๓. พระไฉย	๑๔. พระเสาร์
๑๕. พระทองคำ	๑๖. พระอินตายุศ
๑๗. พระแก้ว	๑๘. พระเป้ง
๑๙. พระจันทร์	๒๐. พระญาวิไชย
๒๑. พระกันทะวัง	๒๒. พระจันทร์
๒๓. พระตีบ	๒๔. พระตำ
๒๕. พระตัน	๒๖. พระบุญเป้ง ญาณมงคล
๒๗. พระจอม ขนติโก	๒๘. พระดวงตา ฐานิสสร
๒๙. พระชุมพล โชติโก	๓๐. พระณรงค์ สุวโจ

^๔ ประวิทย์ ตันตลานกุล, ดำเนินวัดบ้านแปะ (วัดราชวิสุทธิธาราม), หน้า ๘-๙.

๓๑. พระนพดล สุนตจิตโต	พ.ศ. ๒๕๑๙ – ๒๕๒๒
๓๒. พระสุรินทร์ วชิรญาณโณ	พ.ศ. ๒๕๒๒ – ๒๕๒๘
๓๓. พระสุธรรม สุธมโม	พ.ศ. ๒๕๒๘ – ๒๕๓๐
๓๔. พระครูสุจิตปัญญารัตน์	พ.ศ. ๒๕๓๐ – ปัจจุบัน ^๕

๓.๑.๕ ความเป็นมาของพิธีบวงสรวงพิธีกรรมต่อจาริกหลาเงินพระนางวิสุทธิเทวี

สมัยพระเจ้าสุทโธธรรมราชา ได้กวาดต้อนชาวบ้านในเมืองเชียงใหม่นำไปเป็นเชลยในเมืองพม่า ในหมู่เชลยนั้นยังมีข้าทาสวัดราชวิสุทธารามติดไปด้วย ยังมีขุนนางผู้หนึ่งอยากจะขอเข้าวัดราชวิสุทธารามคืน จากพระเจ้าสุทโธฯ จึงตามขบวนเชลยที่พระเจ้าสุทโธฯ ที่ได้กวาดต้อนไป เมื่อไปถึงที่พักเชลยแล้วก็เข้าเฝ้าพระเจ้าสุทโธฯไม่ได้ จึงเสียใจอย่างมากจึงกลับมาเอาจาริกหลาเงินที่พระนางวิสุทธิเทวีทรงพระราชทานไว้ให้แก่ชาวบ้านทั้ง ๕ หมู่บ้าน แล้วก็กลับไปยังขบวนเชลยของพระเจ้าสุทโธฯ เมื่อไปถึงทหารของเจ้าฟ้าสุทโธฯจึงถามขุนนางผู้นั้นว่า “ขุนนางผู้ที่มีความสงสัยอะไรมา” ขุนนางจึงบอกประวัติและข่าวสารทั้งหมดตั้งแต่ต้นถึงปลายแก่ทหารของเจ้าฟ้าสุทโธฯ “ทำอย่างไรจะได้ข้าวัดราชวิสุทธารามคืนกลับไป” ทหารของเจ้าฟ้าสุทโธฯจึงบอกแก่ขุนนางผู้นั้นว่า “ขุนนางท่านมาดื้อยาหม่นหมองใจไปเลย เราจะไม่ทิ้งท่าน เหตุอาชญาของพระนางวิสุทธิเทวีศักดิ์สิทธิ์อยู่เหนือหัวแก่เราทั้งหลาย เราก็จักตกแต่งเครื่องพิธีกรรมตามจารีตก่อน เหตุอาชญาของพระมหากษัตริย์หนักยิ่งกว่าแผ่นดิน ๒ แสน ๔ หมื่นโยชน์” จึงแต่งเครื่องพิธีกรรมบูชาเทพยดาอารักษ์เมืองตามจารีต ให้มีเหล่า ๑ ไห เครื่องแกล้ม ๑ ตัว ผ้าขาว ๑ รำ ผ้าแดง ๑ รำ เงิน ๑๐๐ บาท หมากพลู ข้าวต้มขมนกัวยอ้อย น้ำข้าวหมั้นส้มป่อย เมื่อทราบเช่นนั้นแล้ว ขุนนางผู้นั้นจึงเตรียมเครื่องพิธีกรรมแล้ว และทำพิธีพิธีกรรมบูชาเทพยดาอารักษ์เสร็จแล้ว จึงตามพระเจ้าสุทโธฯ เมื่อไปถึงแล้ว จึงนำพานข้าวตอกดอกไม้พร้อมกับจาริกหลาเงินแล้วทูลไว้เหนือหัวแล้วเดินเข้าหา พระเจ้าสุทโธฯ เมื่อพระเจ้าสุทโธฯ เห็นจึงทักว่า “พวกเจ้าเป็นใครมาจากไหน เจ้าเป็นคนที่ไหนทำไมมีพานข้าวตอกดอกไม้ทูลไว้บนหัวมาที่นี่ เป็นผู้วิเศษมาจากไหน มีวัตถุอะไร มีข้าวของอันใด มีใจกล้ำมาที่นี่” ขุนนางจึงไหว้แล้วกล่าวว่า “ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลาย ไม่มีข้าวของเงินทองอันใด มีแต่จาริกหลาเงินเป็นคำอาชญาของพระมหากษัตริย์ที่ล่วงไปแล้ว ที่ได้พระราชทานแก่ข้าวัดราชวิสุทธาราม ไว้เป็นยอดแห่งทาน” เมื่อพระเจ้าสุทโธฯ ทราบอย่างนั้น ก็ให้นายหนังสือมาอ่านดูก็รู้แจ้งว่าเป็นข้าวัดราชวิสุทธารามจริง พระเจ้าสุทโธฯ ก็จึงปลงอาชญาให้ทหารได้ไปคัดเอาข้าวัดราชวิสุทธารามออกจากหมู่เชลย แม้แต่เด็กน้อยอย่างให้ค่างไว้สักคน เรานี้เป็นกษัตริย์ใหญ่ก็จริงแต่เราไม่ลืงเกินคำอาชญาของพระมหากษัตริย์ที่ล่วงไปแล้ว ที่ได้ปลงอาชญาถวายทาน และหยาดน้ำไว้แล้ว เหตุนี้เราก็จะไม่ลืงคำอาชญาของพระมหากษัตริย์ที่ล่วงไปแล้ว และเราก็จะถวายข้าวัดราชวิสุทธารามให้เป็นครั้งที่ ๒ ตามอาชญาของพระมหากษัตริย์ที่ล่วงแล้ว ให้พวกเขากลับไปปฏิบัติตามจารีตประเพณีของเขาดังเดิมเมื่อข้า

^๕ ประวิทย์ ตันตลานุกูล, ดำเนินวัดบ้านแปะ (วัดราชวิสุทธาราม), หน้า ๑๖-๑๗.

วัดราชวิสุทธาราม กลับมาถึงหมู่บ้านได้ดูแลเป็นข้าวัดดังเดิมแล้ว จึงมีการทำพิธีบวงสรวงพลีกรรม ตั้งแต่บัดนั้นมาจนถึงทุกวันนี้^๖

สถานที่ทำพิธีพลีกรรม ชาวบ้านเลือกทำพิธีแนวป่าทิศตะวันตกของหมู่บ้านใกล้กับถ้ำที่เป็นสถานที่เก็บรักษาจารึกหลายเงิน ชาวบ้านสร้างหอในป่าแห่งนั้น เมื่อครบ ๓ ปี จะมีพิธีพลีกรรมต่อจารึกหลายเงิน เพื่อให้เกิดความสงบสุขแก่ชุมชน เพื่อให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ดูแลรักษาชาวบ้าน และตั้งคนดูแลจารึกหลายเงินและทำพิธีบวงสรวงพลีกรรม เรียกว่า “ตั้งข้าว”

ตั้งข้าว เป็นทายาทที่ตั้งสืบกันมาตั้งแต่อดีต จะมีด้วยกัน ๓ คน มีหน้าที่อัญเชิญจารึกหลายเงิน ทำพิธีบวงสรวงพลีกรรม และดูแลรักษาสถานที่ทำพิธีบวงสรวงพลีกรรม

ตั้งข้าว ๓ คนประกอบด้วย

- ๑) นายกองแก้ว ตาบุญใจ
- ๒) นายสิงโต ปะตะนะ
- ๓) นายโถมตี แสนสุข

๓.๑.๖ พิธีกรรมการบวงสรวงพลีกรรมจารึกหลายเงินพระนางวิสุทธีเทวี

พิธีกรรมการบวงสรวงพลีกรรมจารึกหลายเงินพระนางวิสุทธีเทวี กำหนดจัดพิธี ๓ ปีจะจัดขึ้น ๑ ครั้ง ซึ่งก่อนจะมีพิธีบวงสรวงพลีกรรม ๑ วัน ตั้งข้าวก็จะเตรียมเครื่องบวงสรวงพลีกรรมทำความสะอาดสถานที่ที่จะทำพิธีบวงสรวงพลีกรรมจารึกหลายเงิน เมื่อถึงวันทำพิธีชาวบ้านจะไปพร้อมกันสถานที่ทำพิธี ตั้งข้าวก็จะประกอบพิธีบวงสรวงพลีกรรมต่อจารึกหลายเงิน

๑. เครื่องบวงสรวงพลีกรรม

ในพิธีบวงสรวงพลีกรรมจารึกหลายเงิน จะต้องจัดเตรียมเครื่องพลีกรรม โดยชาวบ้านจะนำเครื่องต่างมารวบรวมที่บ้านของตั้งข้าว ตั้งข้าวจะเป็นผู้จัดเตรียม สิ่งที่จะต้องเตรียมมีดังนี้

- (๑) หมูดำ ๑ ตัว ขาเท่า ๑ กำมือ
- (๒) มะพร้าว ๒ ลูก
- (๓) ผ้าขาว ยาว ๑ ศอก ๑ ผืน
- (๔) ผ้าแดง ยาว ๑ ศอก ๑ ผืน
- (๕) เทียนเล่มเล็ก ๑ ห่อ
- (๖) เทียนเล่มใหญ่ ๑ ห่อ
- (๗) น้ำมันส้มป่อย
- (๘) เหล้า ๒ ขวด
- (๙) สวดยดอกไม้ ๕ คู่

^๖ ฮันส์ เพนธ์ และศรีเลา เกษพรหม และอภิรดี เตชะศิริวรรณ, ประชุมจารึกล้านนา เล่ม ๑๒ จารึกในจังหวัดเชียงใหม่ ภาค ๔, (เชียงใหม่: สารการพิมพ์), หน้า ๑๕๖-๑๕๗.

๒. ขั้นตอนพิธีการพลีกรรม

ลำดับแรก ตั้งข้าวทำความสะอาดสถานที่ทำพิธี เมื่อทำความสะอาดเสร็จแล้ว ตั้งข้าวก็ขึ้นไปอัญเชิญจาริกหาลาเงินจากถ้ำลงมาสู่สถานที่ทำพิธี เมื่อมาถึงแล้วก็อัญเชิญจาริกหาลาเงินให้มาเสวยมะพร้าวที่เตรียมไว้ จากนั้นตั้งข้าวก็จะนำสวดดอกไม้พร้อมกับผ้าขาวผ้าแดงเทียนเล่มเล็กเทียนเล่มใหญ่มาบอกกล่าววิญญานบรรพบุรุษ หลังจากบอกกล่าววิญญานบรรพบุรุษแล้วก็นำจาริกหาลาเงินลงแช่เลือดหมูสด ระหว่างรอเวลาชาวบ้านก็จะปรุงอาหารจากเนื้อหมูดำที่เตรียมไว้ เมื่อปรุงอาหารเสร็จแล้วก็นำไปวางไว้ที่จะทำพิธี เมื่อทุกอย่างพร้อมแล้ว ตั้งข้าวก็จะโอกาสเชิญวิญญานบรรพบุรุษ ให้มาเสวยเครื่องบวงสรวง พร้อมทั้งขอพรวิญญานบรรพบุรุษ ให้ชาวบ้านอยู่สงบสุข เมื่อตั้งข้าวโอกาสเสร็จแล้วได้เวลาพอสมควรก็นำจาริกหาลาเงินมาทำความสะอาดด้วยน้ำขมิ้นส้มป่อยล้าง เมื่อทำความสะอาดจาริกหาลาเงินเสร็จแล้ว ตั้งข้าวก็จะเก็บจาริกหาลาเงินไว้ในภาชนะหม้อดินเผาปิดฝาด้วยถ้วยสังคโลกยาแนวด้วยขี้ผึ้ง เพื่อไม่ให้ความชื้นเข้าไปทำลายจาริกหาลาเงิน เมื่อเก็บจาริกหาลาเงินใส่ในหม้อดินเผาแล้ว ตั้งข้าวก็จะลาเครื่องบวงสรวงแล้วนำมาเลี้ยงชาวบ้านที่มาร่วมในพิธี ได้เวลาพอสมควรตั้งข้าวก็จะอัญเชิญจาริกหาลาเงินขึ้นไปเก็บรักษาไว้ในถ้ำที่เก็บรักษาไว้ดั้งเดิม หลังจากตั้งข้าวอัญเชิญจาริกหาลาเงินไปไว้ในถ้ำแล้ว ชาวบ้านก็จะช่วยกันเก็บกวาดทำความสะอาดบริเวณที่ทำพิธีบวงสรวงพลีกรรม เศษอาหารหรือสิ่งของที่เหลือจากการทานเหลือชาวบ้านก็จะทิ้งให้หมดไม่นำออกจากบริเวณสถานที่แห่งนั้นโดยเด็ดขาด^๗

๓. ผู้ทำหน้าที่ประกอบพิธี

“ตั้งข้าว” เป็นบุคคลที่เป็นทายาทสืบทอดมารุ่นต่อรุ่น มีภาระหน้าที่ในด้านพิธีกรรมดูแลความเรียบร้อยบริเวณหอพิธี

นอกจาก ตั้งข้าว จะมีภาระหน้าที่ดังกล่าวมาแล้ว ตั้งข้าวยังต้องเอาใจใส่ดูแลป้องกันรักษาพื้นที่บริเวณป่า ต้นไม้ สัตว์ รวมไปถึงทรัพยากรที่เป็นผลผลิตจากธรรมชาติบริเวณถ้ำที่เก็บรักษาจาริกหาลาเงิน เช่น เห็ด ผักพื้นบ้าน ไม้พินแห้ง และสมุนไพรต่างๆ เป็นต้น หากชาวบ้านจะเข้าไปเก็บของบริเวณนั้น ต้องขออนุญาตบอกกล่าวสิ่งศักดิ์สิทธิ์ส่วนตัวหรือผ่านตั้งข้าวเสมอ มิฉะนั้นจะถูกละเมิดสิ่งศักดิ์สิทธิ์ลงโทษให้ผู้นั้นได้รับภัยพิบัติต่างๆ จนอาจจะเจ็บไข้ได้ป่วย ถึงแก่ชีวิตได้

๓.๑.๗ การเก็บรักษาจาริกหาลาเงินพระนางวิสุทธีเทวี

จาริกพระนางวิสุทธีเทวี ที่ทรงพระราชทานแก่ชาวลัวะ และชาวไทยทั้งหลายในสมัยนั้น จะถูกเก็บรักษาไว้ในถ้ำบนภูเขา ห่างจากหมู่บ้านแปะประมาณ ๒ กิโลเมตร ถ้ำที่เก็บรักษาจาริกพระนางวิสุทธีเทวี ดังกล่าวเป็นโพรงอยู่บนภูเขา ซึ่งคนที่จะนำขึ้นไปเก็บรักษาไว้ในถ้ำนั้นจะต้องเป็นคนเชื้อสายทายาทโดยตรงของชาวลัวะที่ได้รับพระราชทานมาจากพระนางวิสุทธีเทวี และขึ้นไปได้ไม่เกิน

^๗ สัมภาษณ์ นายกองแก้ว ตาบุญใจ, ผู้ดูแลจาริกหาลาเงิน (ตั้งข้าว), ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.

๓ คน^๘ ปัจจุบัน ๓ คนดังกล่าวประกอบด้วย

(๑) นายกองแก้ว ตาบุญใจ

(๒) นายสิงห์โต ปะตะนะ

(๓) นายโถมตี แสนสุข

ทุก ๓ ปี ทายาท ๓ คนดังกล่าว จะขึ้นไปอัญเชิญจารึกพระนางวิสุทธีเทวี ลงมาจากถ้ำเพื่อทำพิธีบวงสรวงพิธีกรรมบรรพบุรุษที่รักษาจารึกพระนางวิสุทธีเทวีนั้นตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ระหว่างที่ทายาทขึ้นไปอัญเชิญจารึกพระนางวิสุทธีเทวีในถ้ำ ชาวบ้านที่ไปร่วมพิธีก็จะเตรียมสิ่งของเครื่องสักการะต่างๆ ประกอบด้วยมะพร้าวผลไม้ต่างๆตามฤดูกาลและหมูดำ ๑ ตัว เมื่อทายาทอัญเชิญจารึกพระนางวิสุทธีเทวีมาถึงที่ทำพิธีแล้ว ก็จะนำไปตั้งไว้ที่อันสมควรที่ได้เตรียมไว้แล้วนำเลือดหมูที่เตรียมไว้ในภาชนะที่เตรียมไว้แล้วนำจารึกลงแช่ไว้ จากนั้นตัวแทนทายาทก็จะไปโอกาสบอกกล่าววิญญาณบรรพบุรุษที่รักษาจารึกพระนางวิสุทธีเทวีตั้งแต่อดีตเป็นต้นมาพร้อมกับดอกไม้ธูปเทียนและมะพร้าวที่เตรียมไว้ ระหว่างตัวแทนทายาทกล่าวคำโอกาสบอกกล่าวนั้นชาวบ้านก็จะประกอบปรุงอาหารจากเนื้อหมูที่เตรียมไว้เมื่อปรุงอาหารเสร็จแล้ว ตัวแทนทายาทอัญเชิญจารึกพระนางวิสุทธีเทวีมาทำความสะอาดเรียบร้อยแล้วอัญเชิญไปตั้งไว้ที่จัดไว้ จากนั้นก็นำเครื่องบวงสรวงพิธีกรรมตั้งไว้ใกล้กับจารึกนั้นแล้ว ตัวแทนทายาทกล่าวคำโอกาสบวงสรวงจารึกนั้นอีกครั้งหนึ่ง เมื่อตัวแทนโอกาสบอกกล่าวเสร็จแล้วเมื่อได้เวลาพอสมควรก็นำเครื่องบวงสรวงพิธีกรรมนำมาแบ่งปันกันรับประทานในบริเวณนั้น เมื่อเสร็จพิธีได้เวลาพอสมควรทายาทก็ทำความสะอาดจารึกพระนางวิสุทธีเทวีอีกครั้ง แล้วนำมาเก็บไว้ในหม้อดินดั้งเดิม ปิดปากหม้อด้วยถ้วยดินเผาเคลือบแล้วยาแนวด้วยขี้ผึ้งและดินน้ำมัน เพื่อไม่ให้ความชื้นและแมลงเข้าไปทำลายจารึกพระนางวิสุทธีเทวี แล้วนำขึ้นไปเก็บรักษาในถ้ำที่เดิมภายในวันนั้นก่อนพระอาทิตย์ตกดิน^๙

๓.๒ อิทธิพลความเชื่อที่เกี่ยวกับจารึกหลาบเงิน ของพระนางวิสุทธีเทวี ที่มีต่อชุมชนบ้านแปะ ตำบลบ้านแปะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

จากการทบทวนเอกสารและรวบรวมข้อมูลสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญด้านหลาบเงินและผู้รู้ในพื้นที่พบว่า จารึกหลาบเงินของพระนางวิสุทธีเทวี มีอิทธิพลที่สำคัญต่อชุมชนบ้านแปะหลากหลายด้าน ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปการศึกษาเพื่อให้เห็นภาพอิทธิพลความเชื่อของจารึกหลาบเงิน ดังนี้

๓.๒.๑ อิทธิพลความเชื่อจารึกหลาบเงินต่อจารีตประเพณี

อิทธิพลจารึกหลาบเงินของพระนางวิสุทธีเทวี ที่มีต่อจารีตประเพณีในชุมชน พบว่าความสัมพันธ์ทางความเชื่อระหว่างชุมชนกับจารีตประเพณีมีความสัมพันธ์มาแต่อดีต โดยเฉพาะจารีต

^๘ ประวิทย์ ตันตลานุกุล, ดำเนินวัดบ้านแปะ (วัดราชวิสุทธาราม), หน้า ๑๒.

^๙ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๒-๑๓.

พระพุทธศาสนาเกิดประเพณีในรอบปีทั้ง ๑๒ เดือนที่ยึดโยงชุมชนให้อยู่ในครรลองของความเชื่อ โดยมีประเพณีเป็นศูนย์กลาง นอกจากประเพณีในรอบปี ยังพบว่ามีประเพณีในรอบ ๓ ปี คือ ประเพณีอัญเชิญ จาริกหลาเงิน ของพระนางวิสุทธิเทวี ออกมาให้ชุมชนให้สักการะ และเกิดสำนึกใน รากเหง้าของตนเสมอ ซึ่งเป็นจารีตประเพณีที่ชุมชนต้องพึงทำเสมอเมื่อครบรอบ ๓ ปี อย่างไรก็ตาม พระครูสุจิตปัญญารัตน์^{๑๑} กล่าวถึงการผสมผสานระหว่างความเชื่อดังกล่าวนี้ว่า เป็นการผสมผสาน ระหว่างความเชื่อดั้งเดิมกับพระพุทธศาสนา ซึ่งได้สะท้อนให้เห็นว่า ชุมชนบ้านแปะและบ้านทุ่งพัฒนา นับถือพระพุทธศาสนามาตั้งแต่สร้างบ้านแปงเมือง แต่ยังคงรักษาสืบทอดความเชื่อของชนเผ่าลัวะ ที่เกี่ยวกับการบูชาพลีกรรมบรรพบุรุษ ไว้อย่างต่อเนื่อง ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวต่ออีกว่า นอกจากนี้ ชาวบ้านยังเชื่อในเรื่องลี้ลับ โชคลางความเชื่อแบบพราหมณ์ ทั้งนี้ พระพุทธศาสนา ผี และพราหมณ์ จึงผสมผสานกัน เกิดเป็นความเชื่อของชุมชน ซึ่งถือเป็นภูมิปัญญาอันชาญฉลาดของบรรพบุรุษของชน เผ่าลัวะ ที่ได้ถ่ายทอดคติความเชื่อเหล่านี้มาจนถึงรุ่นต่อรุ่นจนถึงรุ่นลูกหลาน ประเพณีพิธีกรรม ต่างๆ ของชุมชนจึงมีความเกี่ยวพันกับพระพุทธศาสนา ผี พราหมณ์ มาโดยตลอด จะเห็นได้จาก ประเพณี ๑๒ เดือน โดยเฉพาะพิธีพลีกรรมต่อจาริกหลาเงิน ที่ชาวบ้านร่วมกันสานต่อมาจนถึงทุก วันนี้ ซึ่งพิธีพลีกรรมต่อจาริกหลาเงิน ผู้คนในชุมชนบ้านแปะและบ้านทุ่งพัฒนา ให้ความสำคัญ และ ให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก ทุกครัวเรือนจะรวบรวมปัจจัย และข้าวตอกดอกไม้ อาหารหวานคาว ผลไม้มาร่วมพิธีพลีกรรมอย่างพร้อมเพรียงกัน โดยมี “ตั้งข้าว” เป็นผู้ทำหน้าที่ประกอบพิธีพลีกรรม จาริกหลาเงินจึงถือเป็นสถาบันที่มีความสำคัญต่อชุมชน เช่นเดียวกับพระพุทธศาสนา

ความเชื่อที่มีมาแต่บรรพชน ได้มีอิทธิพลและความสำคัญต่อชุมชนอย่างมาก ก่อให้ทุกๆ ๓ ปี จะประกอบพิธีพลีกรรมบวงสรวงขึ้นมา ๑ ครั้ง หากเวียนมาครบกำหนดไม่ประกอบพิธีพลีกรรม บวงสรวงหรือประกอบพิธีเข้าไป จะทำให้ชุมชนบ้านแปะและชุมชนบ้านทุ่งพัฒนาเกิดภัยพิบัติต่างๆ ขึ้น ในชุมชน ทว่าชาวบ้านยังมีความเชื่ออีกว่า เมื่อมีงานบุญหรืองานทำบุญใหญ่ที่เกิดขึ้นในวัด และใน ชุมชนจะต้องให้ตั้งข้าวไปบอกกล่าวเทวดาอารักษ์และวิญญาณบรรพบุรุษที่รักษาจาริกหลาเงินทุก ครั้ง หากไม่ได้บอกกล่าวในงานบุญครั้งนั้นๆ ก็จะมีเหตุการณ์ต่างๆ ที่จะทำให้งานบุญเป็นไปไม่เรียบร้อย ดิ๊งาม และชาวบ้านก็เชื่อในการทำบุญทำนุบำรุงวัดบ้านแปะตามที่จาริกหลาเงินได้กล่าวไว้ เชื่อว่า หากใครได้ทำนุบำรุงวัดก็จะมีความเจริญรุ่งเรืองมาก

ดังนั้นพอที่จะสรุปได้ว่าชาวบ้านมีธรรมเนียมจารีต ประเพณีที่ปฏิบัติกันมาสืบรุ่นต่อรุ่น อิทธิพลของจาริกหลาเงินส่งผลให้ชุมชนมีการกำหนดกฎเกณฑ์ต่างๆ เช่น ผู้ที่จะเป็นตั้งข้าวต้องมีเชื้อสาย ที่ถูกแต่งตั้งมาตั้งแต่อดีต เป็นต้น เป็นภาพสะท้อนการถือปฏิบัติที่เคร่งครัดมาจนถึงทุกวันนี้

๓.๒.๒ อิทธิพลความเชื่อจาริกหลาเงินต่อการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา

จุดเด่นของจาริกหลาเงิน ของพระนางวิสุทธิเทวี คือการกลั่นนาผู้คน ให้เป็นข้าวัด

^{๑๑} สัมภาษณ์ พระครูสุจิตปัญญารัตน์, เจ้าอาวาสวัดบ้านแปะ, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.

และทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา ดังความในจารึกกล่าวว่

“หื้อแบ่งตราหลายดวงนี้ ไว้รักษาชาวบ้าน รากราน กองขรูน ปารวก อมขรุด แปะบก ใน ๓ ยางนี้ ทั้งลัวะทั้งไทย เขาหากเป็นข้าราชทานมาเฝ้าวัดราชวิสุทธาราม ปางมี ๗ คน ส่วยเบี้ย(ส่วย)ค่าซากี้ดี ฝุ่ยฝอยอันเกิดมีในแผ่นดินราชทานทั้งมลง กี้ดี ค่านาบ้านแปะ ๕๐๐ เงิน จุปีกี้ดี เป็นราชทานอุปฐาก ในวัดราชวิสุทธาราม จุปี เจ้าแคว่น (เจ้า)ฟอน อย่างลัวะ อย่างกวน อย่างเอาส่งหาบ อยู่มี้อ ทือครัว อย่างใส่หญ้าช้าง หญ้าม้า แก่เขา หื้อไว้ได้ตามพระราชอาชญา อันใดบ่ใช้การวัด เป็นการศึก (การ)เวียก รังพา อย่างใส่ อย่างแต่งหื้อเขา เหตุเขาทั้งหลายหากเป็นข้าหน้าหยาดพระราชทาน”^{๑๑}

เมื่อถอดความพบว่า พระนางวิสุทธีเทวี ทรงมีพระราชอำนาจให้แสนหลวงดาบเรื่อน หมื่นหลวงเขา หมื่นต้องแถม ให้ทำตราหลวงหลายเงินจารึกขึ้น ให้ชาวบ้านเป็นข้าทาสรับใช้ทำนุบำรุงวัดที่พระองค์ได้สร้างขึ้น ทั้งนี้พระองค์ยังกำชับสั่งห้ามกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ข้าราชการต่างๆ นำชาวบ้านไปรับใช้งานอื่นหรือเกณฑ์เป็นไพร่พลทหารรบ

อิทธิพลจากจารึกดังกล่าวก่อให้เกิดชาวบ้านแปะและชาวบ้านทุ่งพัฒนาช่วยกันทำนุบำรุงวัดราชวิสุทธารามมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ วิชาญ ไชยวรรณ^{๑๒} ว่า “ชุมชนจะให้ความอุปถัมภ์บำรุงพระพุทธศาสนาเป็นอย่างดี เมื่อมีการงานอะไรเกิดขึ้นเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาก็จะช่วยกันอย่างเต็มที่ เพราะเชื่อว่าหากได้ปฏิบัติตามจารึกหลายเงิน ที่พระนางวิสุทธีเทวีไปปลงอาชญาไว้จะทำให้เจริญยิ่งขึ้น” อย่างไรก็ตาม ไพรวรรณ สมใจ^{๑๓} กล่าวถึงอิทธิพลของพระราชอำนาจว่า “คนในชุมชนมีความเชื่อว่า เมื่อได้ทำนุบำรุงวัดตามอาชญาที่กล่าวไว้ในจารึกหลายเงิน จะทำให้อยู่เย็นเป็นสุข จึงทำให้วัดเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจให้คนในชุมชนรู้จักผิด ชอบ ชั่ว ดี เหมือนดังคำสอนของพระพุทธศาสนา ดังที่พระนางวิสุทธีเทวีได้โปรดเกล้าให้ชาวบ้านแปะช่วยทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา สืบต่อกันไปให้เจริญรุ่งเรือง”

ดังนั้น แม้จารึกหลายเงิน พระนางวิสุทธีเทวี จะมีความเก่าแก่และต่างยุคสมัย ทว่าชุมชนบ้านแปะและบ้านทุ่งพัฒนาต่างยอมรับและปฏิบัติตามศาสนสถาน ที่พระนางวิสุทธีเทวีสร้างขึ้นมาถึงปัจจุบัน นอกจากชุมชนยอมรับพระราชโองการที่มีมาแต่อดีต แต่ความเชื่อทางพระพุทธศาสนา ก่อให้ชุมชนมีความร้อยรัดและเป็นปึกแผ่น รู้จักผิดชอบชั่วดีและดำเนินชีวิตโดยยึดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

^{๑๑} อันส์ เพนซ์ และศรีเลา เกษพรหม และอภิรดี เตชะศิริวรรณ, ประชุมจารึกล้านนา เล่ม ๑๒ จารึกในจังหวัดเชียงใหม่ ภาค ๔, หน้า ๑๕๔-๑๕๕.

^{๑๒} สัมภาษณ์ นายวิชาญ ไชยวรรณ, ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๑๓, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๓} สัมภาษณ์ นายไพรวรรณ สมใจ, ผู้ใหญ่บ้านบ้านแปะ, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.

๓.๒.๓ อิทธิพลความเชื่อจารีกหลายเงินต่อชุมชน

ความสำคัญจารีกหลายเงิน ทำให้ชุมชนมีความเกี่ยวโยง ร้อยรัดกันมากขึ้นด้วยพิธีกรรม พิธีกรรม หนึ่งใจความสำคัญของจารีกหลายเงิน ก่อให้สำนึกในราชโองการและรากเหง้าทางวัฒนธรรมของตน จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล พบว่า อิทธิพลของจารีกหลายเงินของพระวิสุทธิเทวีมีส่วนหล่อหลอมให้ชุมชนเกิดความสามัคคี ทั้งนี้ผู้วิจัยได้หยิบยกทัศนะของผู้ให้ข้อมูลมาอธิบายเพื่อให้เห็นภาพความสำคัญดังนี้

สร้อยสวัสดิ อ่องสกุล^{๑๔} แสดงความคิดเห็นถึงความสำคัญของหลายเงินที่มีต่อชุมชนว่า “ชาวบ้านมีพระพุทธศาสนาและจารีกหลายเงิน เป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวบ้าน จึงทำให้สังคมชาวบ้าน มีความอบอุ่น เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกันตามหลักของพระพุทธศาสนา และสามัคคีกันตามจารีกหลายเงิน”

สรารุช รูปิน^{๑๕} กล่าวว่าจารีกหลายเงิน เป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจของลูกหลานบ้านแปะ ผีหลายและวิญญาณบรรพบุรุษ คือรากเหง้าของชุมชนเป็นทั้งจารีตทางสังคม และเป็นกฎระเบียบ “หน้าหมู่” ต้องการมาร่วมปฏิบัติอย่างต่อเนื่องสืบๆ กันมาจนถึงปัจจุบัน

ศรีเลา เกษพรหม^{๑๖} กล่าวถึงอิทธิพลจารีกหลายเงิน ก่อให้สังคมที่มีความสามัคคีเป็นอย่างดีเมื่อจะทำพิธีกรรมชาวบ้านก็จะ พร้อมใจช่วยเหลือในการทำพิธีเท่าที่ตนจะสามารถทำได้ จึงทำให้สังคมเกิดความสามัคคี

จากทัศนะของนักวิชาการ พบว่า ผลของอิทธิพลจารีกหลายเงินที่เห็นตรงกันคือ ๑.สร้างความสามัคคีภายในชุมชน ๒.เป็นศูนย์รวมยึดเหนี่ยวจิตใจ ๓.ชุมชนเกิดความแน่นแฟ้นอบอุ่น ๔. เกิดกฎเกณฑ์ ระเบียบภายในชุมชนขึ้น นอกจากนี้ผู้วิจัยเห็นว่าอิทธิพลจารีกหลายเงินดังกล่าวยังคงฝังรากลึกภายในจิตใจของผู้คน ทำให้ระบบทางสังคม เครือญาติมีความเคารพ กลมเกลียวกันและเป็นชุมชนที่ปลอดจากการข่มเหงจากสิ่งเร้าภายนอก เพราะพระราชอำนาจของพระนางวิสุทธิยั้งฝังรากลงอยู่ในความเชื่ออยู่

๓.๒.๔ อิทธิพลความเชื่อจารีกหลายเงินต่อการสร้างความสัมพันธ์ทางชาติพันธุ์ภายในชุมชน

ความหลากหลายของชาติพันธุ์ในพื้นที่ ในอดีตนอกจากชาติพันธุ์กลุ่มหลักคือไทยวน แล้วในจารีกหลายเงินของพระนางวิสุทธิเทวียังกล่าวถึงชนพื้นเมืองหรือชนดั้งเดิม คือกลุ่มลัวะและชนเผ่า

^{๑๔} สัมภาษณ์ ศ.ดร.สร้อยสวัสดิ อ่องสกุล, ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ประจำศูนย์ล้านนาศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๕} สัมภาษณ์ ดร.สรารุช รูปิน, อาจารย์คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๖} สัมภาษณ์ นายศรีเลา เกษพรหม, กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิสภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๒.

กะเหรี่ยง ปรากฏอยู่ในเนื้อหาซึ่งกล่าวถึงชนดั้งเดิมว่า “หื้อแบ่งตราหลาบดวงนี้ ไว้รักษาชาวบ้าน รากราน กองขรูน ป่ารวก อมขรุด แปะบก ใน ๓ อย่างนี้ ทั้งลัวะทั้งไทย”^{๑๗} เมื่อถอดความจะพบว่าพระนางวิสุทธีเทวีทรงเห็นถึงความสำคัญและการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชนในพื้นที่ ที่กล่าวว่าทรงสร้างหลาบเงินไว้ให้ชาวบ้านรักษา มีชาวกะเหรี่ยง(ยาง) ลัวะ ไทยวน(ไทย) ช่วยกันรักษา

แต่กระนั้นเมื่อประกอบพิธีพลีกรรมจารึกหลาบเงิน พบว่าพิธีกรรมดังกล่าวไม่สามารถประกอบได้ด้วยชนกลุ่มเดียวเท่านั้น ทุกชาติพันธุ์ต้องมีส่วนร่วมในการประกอบพิธีกรรม ซึ่งในพิธีกรรมดังกล่าวได้กำหนดว่า ตั้งข้าวหรือผู้อยู่เฉยต้องมีเชื้อสายจากบรรพบุรุษโดยตรงและเค้าบรรพบุรุษชุมชนบ้านแปะเดิมเป็นชาวลัวะ

อภिरตี เตชะศิริวรรณ^{๑๘} กล่าวว่า “ชาวลัวะ และชาวบ้าน ที่สืบเชื้อสายจากหมู่บ้านที่มีชื่อปรากฏในหลาบเงิน ยังคงสืบทอดพิธีกรรม บูชาเช่นสังเวตราหลาบเงิน จนกลายเป็นประเพณีสำคัญ และยังคงสืบทอดพิธีกรรม จนกลายเป็นประเพณีสำคัญของคนในชุมชนจนถึงปัจจุบัน” ทั้งนี้ กองแก้ว ตาบุญใจ^{๑๙} ผู้เป็นตั้งข้าว กล่าวว่า “พิธีกรรมดังกล่าวอยู่เฉยต้องมีเชื้อสายสกุลเดียวกับตั้งข้าวที่สืบมาตั้งแต่บรรพบุรุษเท่านั้น และชุมชนต้องให้การเคารพผู้เป็นตั้งข้าว ประกอบพิธีกรรมแทนไม่ได้ เพราะตั้งข้าวที่สืบต่อกันมา เป็นผู้ได้รับพระราชจากพระนางวิสุทธีเทวี” คำสัมภาษณ์ดังกล่าวเมื่อเทียบกับเนื้อหาของจารึกหลาบเงินจะพบว่าเนื้อสอดคล้องกัน

เมื่อเปรียบเทียบการประกอบพิธีกรรมในอดีตการเคารพชนดั้งเดิมเป็นปรากฏการณ์สำคัญต่อการสร้างมั่งคั่งชุมชนและแสดงท่าทีอ่อนน้อมต่อผู้มาก่อน อย่างไรก็ตามผู้วิจัยสันนิษฐานพิธีพลีกรรมจารึกหลาบเงินคงจะได้รับอิทธิพลจากการประกอบพิธีกรรมในอดีต ดังเช่น สมัยพญามังราย ปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์ล้านนา เมื่อก่อสร้างเมืองเสร็จ ได้ให้ชาวลัวะซึ่งเป็นชนดั้งเดิมจูงสุนัขเข้าในเขตเวียง(เมือง)ก่อน เป็นต้น นอกจากนี้เมื่อราชวงศ์มังรายได้แผ่ขยายปกครองเมืองเชียงตุง พบการมีปฏิสัมพันธ์กับชนกลุ่มลัวะโดยเจ้าฟ้าเชียงตุงได้มอบตำแหน่งทางการปกครองให้กับชาวลัวะ และในยุคสมัยพญามังรายตีเมืองทริภุญไชย พระองค์ได้ส่งอ้ายฟ้า ซึ่งเป็นขุนนางชาวลัวะเป็นจารบุรุษ(ไส้ศึก) ในสมัยพญาญีบา ผู้ปกครองนครทริภุญไชย ทั้งนี้กล่าวว่าชนพื้นถิ่นหรือลัวะ มีเรื่องราวเกี่ยวข้องกับความเป็นมาในสมัยราชวงศ์มังรายมาโดยตลอด ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าส่วนหนึ่งชนเผ่าลัวะ อาจมีนิสัยซื่อสัตย์ จงรักภักดี แม้กระทั่งปัจจุบันที่อำนาจเจ้าฟ้าหมดไปจากเมืองเชียงตุงแล้วก็ตาม กลุ่มคนลัวะหรือไทหลอย ยังได้รับหน้าที่เฝ้าบ้าน หรือสถานที่ ของเครือญาติเจ้าฟ้าเชียงตุงอยู่

ทั้งนี้ภาพสะท้อนจารึกหลาบคำของพระนางวิสุทธีเทวีอาจมีนัยยะสำคัญในการปกป้อง

^{๑๗} อันส์ เพนซ์ และศรีเลา เกษพรหม และอภिरตี เตชะศิริวรรณ, ประชุมจารึกล้านนา เล่ม ๑๒ จารึกในจังหวัดเชียงใหม่ ภาค ๔, หน้า ๑๕๔-๑๕๕.

^{๑๘} สัมภาษณ์ นางสาวอภिरตี เตชะศิริวรรณ, นักวิจัย, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๙} สัมภาษณ์ นายก้องแก้ว ตาบุญใจ, ผู้ดูแลจารึกหลาบเงิน (ตั้งข้าว), ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.

พื้นที่และรักษาชนพื้นถิ่นที่ประกอบด้วยลัวะ กะเหรี่ยง ไทยวน อาจเป็นไปได้ เพราะในจารึกมีคำสั่งห้ามเกณฑ์ผู้คนเป็นไพร่พลทหารหรือใช้ทำงานอย่างอื่น นอกเหนือการทำรุ่มบำรุงพระพุทธศาสนาและช่วยกันรักษาวัดวิสุทธาราม แม้ว่าจะหมดยุคสมัยของพระนางวิสุทธีเทวีพระราชอำนาจที่แปรเปลี่ยนเป็นอำนาจศักดิ์เหนือธรรมชาติ กลับสร้างขอบเขตพื้นที่ให้กับผู้คนเป็นชนที่ถูกคุ้มครองการทางการเมือง สืบไปได้จากเรื่องเล่าของ ก่องแก้ว ตาบุญใจใน^{๒๐} ว่า สมัยพระเจ้าสุทโธธรรมราชา ได้กวาดต้อนชาวบ้านในเมืองเชียงใหม่เพื่อจะนำไปเป็นเชลยในเมืองพม่า ในหมู่เชลยนั้นยังมีข้าทาสวัดราชวิสุทธารามติดไปด้วย เมื่อลุดถึงแม่น้ำคงกลับข้ามไม่ได้ด้วยประการทั้งปวง จึงใช้ขุนนางไปไถ่ถามและพบจารึกหลาบบเงิน ว่าด้วยการกัลปนาข้าทาสวัดวิสุทธาราม ซึ่งถูกกัลปนาด้วยพระนางวิสุทธีเทวี กษัตริย์พระองค์ก่อน จึงปล่อยตัวกับสู่พื้นที่ดั้งเดิม ดังนั้นความหลากหลายของชนในพื้นที่นั้น ด้วยพระราชอำนาจที่มองกาลไกลของพระนางวิสุทธีเทวี ได้ใช้จารึกหลาบบเงินเป็นสัญลักษณ์แห่งการร้อยรัดผู้คนหลากหลายพันธุ์อยู่ร่วมกันและสืบสานพระพุทธศาสนา และรักษาพื้นที่อาณาเขตมาจวบถึงปัจจุบัน

สรุปได้ว่า ชุมชนบ้านแปะและชุมชนบ้านทุ่งพัฒนา ประชาชนส่วนมากนับถือพระพุทธศาสนา แต่ก็ยังสืบทอดความเชื่อเชื่อสายชนเผ่าลัวะ ซึ่งนับถือวิญญาณบรรพบุรุษไว้อย่างต่อเนื่องมาจนถึงวันนี้ พระพุทธศาสนาดำรงผสมกลมกลืนกับความเชื่อดั้งเดิม ทำให้ความเชื่อในพระพุทธศาสนา ความเชื่อเรื่องวิญญาณบรรพบุรุษ จึงผสมผสานกัน เกิดเป็นความเชื่อของชุมชน ซึ่งถือเป็นภูมิปัญญาอันชาญฉลาดของบรรพบุรุษชนเผ่าลัวะที่ได้ถ่ายทอดความเชื่อเหล่านี้มาจนถึงรุ่นลูกหลาน ประเพณีพิธีกรรมต่างๆ ของชุมชนจึงมีความเกี่ยวพันกับพระพุทธศาสนา และความเชื่อเรื่องวิญญาณบรรพบุรุษ จะเห็นได้จากประเพณีทั้ง ๑๒ เดือนและการจักพิธีบวงสรวงจารึกหลาบบเงิน ที่ชาวบ้านร่วมกันสืบทอดสืบทอดมาจนถึงทุกวันนี้

^{๒๐} สัมภาษณ์ นายก่องแก้ว ตาบุญใจ, ผู้ดูแลจารึกหลาบบเงิน (ต้งข้าว), ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.

บทที่ ๔

วิเคราะห์คุณค่าจารึกหลาเงิน พระนางวิสุทธิเทวี ที่มีต่อชุมชนบ้านแปะ ตำบลบ้านแปะ อำเภोजอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

จากการศึกษาวิเคราะห์คุณค่าจารึกหลาเงิน พระนางวิสุทธิเทวี ที่มีต่อชุมชนบ้านแปะ ตำบลบ้านแปะ อำเภोजอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ทำให้สะท้อนภาพของวิถีชีวิตของชุมชนบ้านแปะ และชุมชนบ้านทุ่งพัฒนา ได้เห็นถึงพลังศรัทธาและความเชื่อในพระพุทธศาสนาเป็นสำคัญ ซึ่งความเชื่อนี้เองส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของชาวบ้านแปะ ทั้งในด้านพิธีกรรม ด้านพระพุทธศาสนา ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ด้านจิตใจ และด้านสิ่งแวดล้อม

ผู้วิจัยจึงแบ่งวิเคราะห์คุณค่าจารึกหลาเงิน ออกเป็นด้านต่างๆ ๕ ด้าน คือ

๔.๑. คุณค่าด้านพิธีกรรม

คุณค่าความเชื่อด้านพิธีกรรม การทำพิธีปลีกรรมบวงสรวงจารึกหลาเงิน ที่ชุมชนบ้านแปะและชุมชนบ้านทุ่งพัฒนาที่ได้กระทำสืบต่อกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษจวบจนปัจจุบัน มีคุณค่าต่อการดำเนินชีวิตของบุคคลให้ดำรงอยู่อย่างสอดคล้องกลมกลืนกับ ประเพณี ๑๒ เดือนและวัฒนธรรมของชุมชน ที่ได้ยึดถือให้ความเคารพในวิญญาณบรรพบุรุษ เชื่อว่าวิญญาณบรรพบุรุษคอยปกป้องรักษาให้คนในชุมชนอยู่ดีมีสุข คุณค่าของจารึกหลาเงินด้านพิธีกรรมผู้วิจัยสรุปเป็นประเด็นดังนี้

๑. คุณค่าด้านพิธีกรรมเป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจของชุมชน

พิธีกรรมปลีกรรมจารึกหลาเงินเกิดความเชื่อของผู้คนในท้องถิ่น นอกจากคุณค่าด้านพิธีกรรมจะเป็นการกระทำบูชาคุณของบรรพบุรุษ ขณะเดียวกันเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว เป็นพิธีกรรมแปรเปลี่ยนจากสัญลักษณ์หรือวัตถุสู่อำนาจในการปกป้องชุมชนสร้างความเป็นสิริมงคลในกับตน จารึกหลาเงินของพระนางวิสุทธิเทวีเสมือนเป็นเครื่องคุ้มครอง ไพรพรรณ สมใจ^๑และวิชาญไชยวรรณ^๒ ให้ความเห็นที่สอดคล้องเหมือนกันว่า เมื่อมีการบวงสรวงหรือปลีกรรมจารึกหลาเงินแล้วเสมือนเป็นเครื่องยืนยันว่า ชุมชนจะอยู่เย็นเป็นสุข เจริญรุ่งเรือง ไม่ปฏิบัติตามหรือลบหลู่ก็จะมีอันเป็นไป และทำให้ชุมชนเดือดร้อนไม่สงบสุข นอกจากความเชื่อของชุมชนจะมีเสาหลักบ้านเป็นหลัก

^๑ สัมภาษณ์ นายไพพรรณ สมใจ, ผู้ใหญ่บ้านบ้านแปะ, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.

^๒ สัมภาษณ์ นายวิชาญ ไชยวรรณ, ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๑๓, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.

ทางความเชื่อ ชุมชนบ้านแปะและบ้านทุ่งพัฒนาต่างให้ความสำคัญกับถือจารีกหลายเงินเช่นเดียวกันกับเสาหลักบ้าน ทั้งนั้น ก่องแก้ว ตาบุญใจ^๓ ผู้เป็นตั้งข่าว ได้ให้ความเห็นที่สำคัญว่า แม้พิธีพลีกรรมบวงสรวงหลายเงินจะดูเป็นเรื่องล้าสมัยสำหรับคนรุ่นใหม่ แต่ว่าเมื่อครบ ๓ ปี ชาวบ้านในชุมชนต่างพากันมาร่วมพิธีกรรมพลีกรรม โดยมีความเชื่อว่าจะทำให้ครอบครัวของตนอยู่เย็นเป็นสุข และเป็น การแสดงการระลึกถึงถึงบรรพบุรุษผู้ล่วงลับ ดังนั้นผู้วิจัยได้มองว่าคุณค่าด้านพิธีพลีกรรมเป็นพื้นที่ทางความเชื่ออย่างหนึ่ง que แสดงถึงหลักในการยึดเหนี่ยวจิตใจของชุมชน

๒. คุณค่าด้านพิธีกรรมในการเยียวยาปัญหาจากอำนาจเหนือธรรมชาติ

ด้วยชุมชนบ้านแปะและชุมชนบ้านทุ่งพัฒนาต่างมีความเชื่อในอำนาจสิ่งศักดิ์เป็นพื้นฐานที่ฝังรากลึกในจิตใจ เมื่อเกิดเหตุการณ์ทางธรรมชาติสร้างความเสียหายเกิดขึ้นกับชุมชนแล้ว ต่างเชื่อว่าเกิดจากอำนาจของผีบรรพบุรุษที่รักษาจารีกหลายเงิน แต่กระนั้นจากสัมภาษณ์ผู้รู้ชาวบ้านในชุมชน ผู้วิจัยกลับพบว่าอำนาจสิ่งเหนือธรรมชาติที่ก่อให้เกิดชุมชนเกิดความเดือนร้อนมีอยู่ ๒ ปัญหาหลัก คือ ๑. ไม่ได้ประกอบพิธีพลีกรรมจารีกหลายเงิน ๒. เกิดจากการลบหลู่สิ่งศักดิ์สิทธิ์ภายในชุมชน

ปัญหาดังกล่าวเมื่อมีการปล่อยปะละเลยในการประกอบพิธีกรรมและไม่เคารพบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ มักจะเกิดปรากฏการณ์ เช่น สัตว์ในหมู่บ้านล้มตาย ผู้เจ็บไข้ได้ป่วย ภัยธรรมชาติ เป็นต้น บทบาทพิธีพลีกรรมจารีกหลายเงินเป็นทางเลือกในการเยียวยาปัญหาทางความเชื่อดังกล่าว ก่อให้เกิดการประกอบพิธีกรรมเพื่อขอขมา บอกกล่าวผีบรรพบุรุษที่รักษาหลายเงินช่วยคุ้มครองปกป้องรักษาชุมชนจากอาเพศสิ่งชั่วร้ายที่รังควาน โดยมีตั้งข่าวหรือทายาทที่สืบเชื้อสายเป็นผู้ประกอบพิธีกรรม ดังจะเห็นว่าเมื่อเกิดเรื่องราวผิดปกติทางธรรมชาติแล้ว ชาวบ้านในชุมชนต่างมองว่าพิธีกรรมพลีกรรมเป็นการเยียวยาปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนได้ดีที่สุด

๓. คุณค่าด้านพิธีกรรมในการอนุรักษ์จารีตวัฒนธรรมในชุมชน

การที่พิธีพลีกรรมจารีกหลายเงินของพระนางวิสุทธีเทวียังคงมีการสืบทอดมาจวบจนปัจจุบัน เป็นเครื่องแสดงถึงความเชื่อมั่นในพิธีกรรมของชุมชน ชุมชนมีความหวงแหนและรู้สึกเป็นเจ้าของพิธีกรรม จึงเกิดจารีตวิถีปฏิบัติที่ต่อกำกับผู้คนในชุมชนเสมอว่า เมื่อถึงกาลกำหนดต้องร่วมกันแสดงถึงความรักและศรัทธาต่อจารีกหลายเงิน และรำลึกถึงบรรพบุรุษที่สืบทอดจารีตที่ดั่งามให้กับชุมชน เพื่อความเจริญรุ่งเรืองและอยู่เย็นเป็นสุข ภาพสะท้อนถึงการปฏิบัติต่อพิธีกรรมยังแสดงให้เห็นว่าชุมชนบ้านแปะและชุมชนบ้านทุ่งพัฒนาเลือกที่จะรักษาพิธีกรรมของตน และแสดงเจตนารมณ์ที่จะสืบทอดพิธีกรรมสิ่งนี้ไว้ อย่างไรก็ตามพิธีพลีกรรมจารีกหลายเงินมีพลวัตอยู่ตลอดเวลาจากการที่ผู้วิจัยสังเกตว่า เมื่อมีการประกอบพิธีกรรมแต่ละครั้งชุมชนจะเลือกสรร แต่งเติมพิธีกรรมให้มีความยิ่งใหญ่ขึ้นทุกครั้ง และปัจจุบันพบว่าพิธีกรรมพลีกรรมจารีกหลายเงินได้ขยายขอบเขตจาก

^๓ สัมภาษณ์ นายก่องแก้ว ตาบุญใจ, ผู้ดูแลจารีกหลายเงิน(ตั้งข่าว), ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.

พื้นที่ในระดับหมู่บ้านเป็นพิธีกรรมในระดับตำบล มีการประชาสัมพันธ์และเชิญผู้มีตำแหน่งทางการเมืองปกครอง และบุคคลสำคัญภายในชุมชนเข้าร่วม ดังนั้นพอที่จะสรุปว่าพิธีพิธีกรรมจารีตประเพณีเงินมีส่วนหล่อหลอมให้ผู้ในชุมชนทุกภาคส่วน มีส่วนร่วม รับรู้พิธีกรรมจารีตที่ตรงตามที่ต้องการอนุรักษ์และสืบสาน

ดังนั้น คุณค่าด้านพิธีกรรมมีความสำคัญต่อชุมชนที่เป็นรูปธรรมคือ ๑.ทำให้เกิดความสามัคคีในชุมชน ๒. การถ่ายทอดพิธีกรรมที่ตรงตาม ๓.เกิดศรัทธามั่นใจและเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจไว้ของชุมชน

๔.๒ คุณค่าด้านพระพุทธศาสนา

ระบบความเชื่อทางพระพุทธศาสนา ของชุมชนบ้านแปะและบ้านทุ่งพัฒนา นอกจากจะนับถือพระพุทธศาสนาเป็นหลักแล้ว ยังยึดจารีตประเพณีเงินเป็นศูนย์จิตใจในการดำเนินชีวิตของชาวบ้านด้วย พระครูสุจิตปัญญารัตน์^๕ กล่าวไว้ว่า “ความเชื่อด้านพระพุทธศาสนา เป็นความเชื่อที่บริสุทธิ์สืบทอดต่อกันมา ที่มีมาแต่โบราณกาล ก่อนที่จะทราบความหมายและความเป็นมาของหลายเงิน ครั้นเมื่อทราบแล้วก็ทำให้เกิดความเชื่อยิ่งๆ ขึ้นไป เพราะจารีตนั้นจะกล่าวถึงความเป็นมาของวัดวาอารามที่เจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดินได้สร้างและถวายไว้ในพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะชุมชนบ้านแปะมีการปฏิบัติสืบทอดกันมาตั้งแต่โบราณกาลจนถึงปัจจุบันคือ การทำบุญใส่บาตรทุกวันพระไม่มีเว้นตลอดทั้งปี” แต่กระนั้นเมื่อวิเคราะห์ความสำคัญของจารีตประเพณีเงินในทัศนะของผู้ให้ข้อมูล กลับพบว่ามีความเห็นที่ตรงกัน สอดคล้องและสรุปดังนี้

๑. อุปายการสร้างกุศลตามหลักพระพุทธศาสนา

การสร้างวัดวิสุทธิธารามของพระนางวิสุทธิเทวี การกล่าวนำเข้าวัดให้ดูแลศาสนสถานเป็นอุปายที่แยบยลให้ชุมชนแนบชิด ผูกพันกับพระพุทธศาสนา การชำระจิตใจตามแนวพระพุทธศาสนา ก่อให้ชุมชนมีความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ซึ่งกันและกันตามหลักของพระพุทธศาสนา^๕ ดังสังเกตว่าเมื่อมีงานบุญประเพณีเกิดขึ้นภายในวัดหรือวันพระใหญ่ ชาวบ้านในชุมชนพากันมาร่วมทำบุญและรำลึกถึงคุณูปการของพระนางวิสุทธิเทวีอยู่ตลอด เมื่อมีการเจริญสมาธิจิตภาวนาและแผ่เมตตา จากการสัมภาษณ์พบว่าทุกคนจะแผ่ผลบุญที่ตนได้ทำอุทิศถึงบรรพชนผู้รักษาจารีตประเพณีเงินและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่รักษาชุมชน อย่างไรก็ตามพฤติกรรมดังกล่าวต่างแสดงถึงท่าทีเคารพต่อบรรพชนผู้มีคุณประโยชน์ต่อชุมชน ในทางกลับกันแสดงถึงการขัดเกลาจิตใจของตนให้อ่อนน้อม กตัญญูต่อผู้มีพระคุณภายในชุมชน

^๕ สัมภาษณ์ พระครูสุจิตปัญญารัตน์, เจ้าอาวาสวัดบ้านแปะ, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.

^๕ สัมภาษณ์ นายศรีเลา เกษพรหม, กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิสภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๒.

๒. การอนุรักษ์ศาสนสถาน

ถ้อยความในจารึกหลายเงินของพระนางวิสุทธิเทวีได้กล่าวไว้ชัดเจน ถึงการกลัปนาข้าววัดให้ทำนุบำรุงรักษาวัดวิสุทธิธาราม สรัสวดี อ่องสกุล^๖ กล่าวว่าชาวบ้านให้ความสำคัญต่อการบำรุงวัดเป็นอย่างมาก เพราะเชื่อว่าหากได้ปฏิบัติตามจารึกหลายเงิน จะทำให้เจริญรุ่งเรืองมากขึ้น ทั้งนี้พระราชอำนาจจากจารึกหลายคำ ผู้วิจัยมองว่าได้สร้างความเกรงกลัวต่อข้าววัดที่กลัปนาขึ้น แม้พื้นเพเดิมชาวบ้านจะเป็นกลุ่มที่นับถึงศาสนาผีก็ตาม^๗ ด้วยความประสงค์ของพระนางวิสุทธิเทวีทำให้ข้าววัดที่ถูกกลัปนาขึ้นต่างช่วยกันทำนุบำรุง ซ่อมแซม สิ่งปลูกสร้างสำคัญที่พระนางวิสุทธิเทวีได้ก่อร่างสร้างขึ้น และด้วยสถาปัตยกรรมวัดที่กษัตริย์สร้างขึ้น ยิ่งต้องปราณีตในการดูแลรักษา และสืบทอดจารีตวิถีปฏิบัติอย่างละเอียดและเคร่งครัด ดังนั้นภูมิทัศน์และรูปแบบสถาปัตยกรรมของวัดวิสุทธิธารามที่ปรากฏในปัจจุบัน เกิดจากอิทธิพลของจารึกหลายเงินทำให้ศาสนสถานยังคงรูปแบบเดิมไว้ปรากฏให้เห็นในปัจจุบัน

๓. จรรโลงพระพุทธศาสนา

การนับพระพุทธศาสนาของราชวงศ์มังรายก่อให้เกิดกษัตริย์แต่ละพระองค์ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาด้วยหลากหลายรูปแบบทั้งแบบศาสนาวัตถุและศาสนธรรม ดังเห็นการสร้างวัด สร้างเสนาสนวัตถุ เป็นต้น การสร้างวัดวิสุทธิธารามของพระนางวิสุทธิเทวีเช่นเดียวกัน เป็นจารีตที่กษัตริย์ต่อพึงทำเพื่อทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา นอกจากการสร้างศาสนสถานการสืบทอดการบำรุงรักษาและการสร้างความศรัทธาของคนในพื้นที่เป็นเรื่องสำคัญ การกลัปนาข้าววัดเป็นรูปแบบทำนุบำรุงศาสนสถานที่เอื้อต่อการรักษาศาสนธรรม และการประกาศและเผยแผ่คำสอนของพระพุทธเจ้า สังเกตว่าผู้คนที่ถูกกลัปนาเป็นข้าววัด มีหน้าที่รักษาศาสนสถานขอบเขตทางพระพุทธศาสนาที่พระราชอำนาจกำหนดไว้เท่านั้น แม้จะมีการกวาดต้อนผู้คนไปรบหรือเป็นเชลยศึกก็จะได้รับการยกเว้น ดังสมัยพระเจ้าดลุมมิน กวาดต้อนเชลยจากเชียงใหม่ ภายหลังทราบว่ามีข้าววัดวิสุทธิธารามติดตามไปด้วยพระองค์ทรงสั่งให้ปล่อยตัวกลับคืนมา^๘ อิทธิพลของจารึกหลายเงินทำให้ข้าววัดมีหน้าที่ภาระงานเฉพาะงานพระพุทธศาสนาของบำรุงรักษาวัดวิสุทธิธารามเท่านั้น ดังนั้นการกลัปนาข้าววัดโดยมีจารึกหลายเงินเป็นหลักฐานเสมือนการค้าและการจรรโลงพระพุทธศาสนา

ดังนั้น คุณค่าด้านพระพุทธศาสนามีความสำคัญต่อชุมชนคือ ๑.ทำให้เกิดการทำบุญ

^๖ สัมภาษณ์ ศ.ดร.สรัสวดี อ่องสกุล, ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิตประจำศูนย์ล้านนาศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๒.

^๗ สัมภาษณ์ พระครูสุจิตปัญญารัตน์, เจ้าอาวาสวัดบ้านแปะ, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.

^๘ อันส เพนซ์ และศรีเลา เกษพรหม และอภิรดี เตชะศิริวรรณ, ประชุมจารึกล้านนา เล่ม ๑๒ จารึกในจังหวัดเชียงใหม่ ภาค ๔, (เชียงใหม่: สารกสิการพิมพ์), หน้า ๑๕๗.

ในพระพุทธศาสนา ๒.ทำให้พระพุทธศาสนามีความมั่นคง ๓.ทำให้พระพุทธศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในชุมชน

๔.๓ คุณค่าด้านขนบธรรมเนียมประเพณี

ความเชื่อในขนบธรรมเนียมประเพณี ชาวบ้านในชุมชนบ้านแปะและบ้านทุ่งพัฒนา ยังมีการสืบทอดขนบธรรมเนียมประเพณีตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ที่มีความเกี่ยวข้องกับจารีกหลาบเงิน และมีความสำคัญต่อการดำเนินวิถีชีวิต ทั้งนี้เมื่อทบทวนความเห็นของผู้ให้ข้อมูล กลับพบว่ามีความเห็นตรงกัน สอดคล้องของคุณค่าด้านขนบธรรมเนียมประเพณี และสามารถอธิบายดังนี้

๑. สร้างความสัมพันธ์ในชุมชนให้แน่นแฟ้น

พระครูสุจิตปัญญารัตน์^๙ กล่าวว่า พิธีพลีกรรมจารีกหลาบเงินเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีนั้น นับว่าเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งของชุมชน นอกจากนั้นชาวบ้านยังเชื่อตามจารีกหลาบเงินว่า วัดวิสุทธิารามที่สร้างขึ้นโดยพระนางวิสุทธิเทวี เมื่อได้อุปฐากดูแลเอาใจใส่ก่อให้เกิดความเป็นมงคล ดังนั้นเมื่อทางวัดมีกิจกรรมทางศาสนาขึ้น พบว่าชาวบ้านในชุมชนต่างร่วมกันจัดเตรียมสถานที่และร่วมงานทำบุญ ทั้งนี้ พระครูสุจิตปัญญารัตน์ยังกล่าวอีกว่ากิจกรรมที่จัดขึ้นภายในวัดทำให้ผู้คนมาทำบุญ พบปะพูดคุยและทำงานร่วมกัน เช่น การทำบุญใส่บาตรทุกวันพระ ตลอดทั้งปี การทำบุญถวายทานข้าวใหม่ หิงไฟพระเจ้า งานประเพณีสงกรานต์ปีใหม่เมือง งานทำบุญสงฆ์น้ำพระธาตุ เป็นต้น ทั้งนี้ดังจะเห็นว่าพื้นที่ทางประเพณีที่จัดขึ้นภายในวัดได้เปิดกว้างให้ชุมชนสร้างปฏิสัมพันธ์กัน ศรัทธา อุปถัมภ์^{๑๐} แสดงความเห็นว่าคุณค่าด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ชุมชนยึดมั่นเมื่อมีงาน เช่น สร้างบ้าน แต่งงาน งานศพ และทำนาทำสวน จะมีการช่วยเหลือกันลงแขก ชุมชนยึดมั่นในความสามัคคี ถือว่าเป็นงานส่วนรวมต้องช่วยกันเสียสละงานส่วนตัว ทำให้ชุมชนมีความเป็นอยู่สุขสบายเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันตลอดมา ดังนั้นแม้จารีกหลาบเงินมีการประกอบพิธีกรรมในรอบ ๓ ปี แต่ว่าอิทธิพลของจารีกหลาบเงินทำให้ชาวบ้านภายในชุมชนร่วมกิจกรรมทางศาสนางานบุญประเพณีที่จัดขึ้น

๒. ก่อเกิดธรรมเนียมปฏิบัติที่ดีงาม

พิธีพลีกรรมจารีกหลาบเงินของพระนางวิสุทธิเทวีถือเป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่ดีงาม ซึ่งเป็นการแสดงถึงการกระทำที่อ่อนน้อมเคารพระหว่างสามัญชนกับกษัตริย์ และบรรพชนผู้ล่วงลับ การประกอบพิธีกรรมต่อจารีกหลาบเงิน เป็นการแสดงท่าทีความจงรักภักดีของชุมชนบ้านแปะและบ้านทุ่งพัฒนาต่อพระนางวิสุทธิเทวี แม้จะผ่านกาลสมัยมาหลายช่วงคน ชาวบ้านภายในชุมชนยังคงประกอบพิธีกรรมอย่างเคร่งครัด จนกลายเป็นธรรมเนียมปฏิบัติสืบทอดต่อคนรุ่นต่อรุ่นต้องพึงปฏิบัติ ทั้งนี้

^๙ สัมภาษณ์ พระครูสุจิตปัญญารัตน์, เจ้าอาวาสวัดบ้านแปะ, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๐} สัมภาษณ์ นายศรียุทธ อุปถัมภ์, ข้าราชการบำนาญ, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.

ไพวรรณ สมใจ^{๑๑} และ อรรถพล กันทาคำ^{๑๒} ได้ยืนยันว่าปัจจุบันยังคงมีการจัดพิธีกรรมอย่างเคร่งครัดต่อจารีกหลาบเงิน และชาวบ้านเองต่างพร้อมใจกันจัดอย่างละเมียดละไมให้ความสำคัญมาก แต่ว่าการจัดพิธีกรรมนอกจากจะสร้างความมีส่วนร่วมของคนในชุมชนแล้ว แต่ยังเป็นภาพสะท้อนแก่เยาวชนคนรุ่นใหม่ให้ครุ่นคิด ตีความถึงความหมายที่ซ่อนเร้นในพิธีกรรม ไฉนถึงมีการสืบทอดจนกลายเป็นธรรมเนียมปฏิบัติ และผู้คนส่วนใหญ่เมื่อเข้าร่วมในพิธีกรรมต่างมีความสุข และสบายใจ และเตรียมความพร้อมร่วมจัดงานในครั้งต่อไปด้วยความเต็มใจ

๓. เกิดความหวงแหนและอนุรักษ์ประเพณี

ความรู้สึกเป็นเจ้าของของหวงแหนในประเพณีพิธีกรรม เกิดจากชุมชนมีส่วนร่วมและให้ความสำคัญกับพิธีกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต พิธีพลีกรรมจารีกหลาบเงินเช่นเดียวกัน ชุมชนบ้านแปะและบ้านทุ่งพัฒนาต่างให้ความสำคัญกับตัวจารีกหลาบเงิน เพราะเสมือนเป็นสมบัติชิ้นที่บรรพบุรุษทิ้งไว้ให้สืบทอด จนเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ด้วยสังคมเกษตรกรรมในอดีต เมื่อชุมชนต้องเผชิญกับภัยธรรมชาติ การเยียวยาการบนบานขออำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ จารีกหลาบเงินได้กลายเป็นภาพแทนในการเยียวยาชุมชนให้อุดมสมบูรณ์ ศรีเลา เกษพรหม^{๑๓} กล่าวว่าชาวบ้านจะเคร่งครัดในประเพณีเป็นอันมาก ในการทำพิธีกรรมทุกขั้นตอนจะให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก และให้ความสำคัญในการทำพิธีแต่ละขั้นตอน เพราะมีความสำคัญต่อสภาพสังคมที่ต้องพึ่งพาธรรมชาติ ทั้งนี้ผู้วิจัยมีความเห็นตรงกับศรีเลา เกษพรหม ว่า กลไกของพิธีกรรมเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้วิถีชีวิตมีหลักพึ่งพาเมื่อเกิดปัญหา ทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่าพิธีพลีกรรมหลาบเงินมีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตชุมชนบ้านแปะและบ้านทุ่งพัฒนาโดยตรง ซึ่งนำไปสู่การอนุรักษ์จารีตประเพณีดังจะเห็นว่าการจัดงานเริ่มมีการประชาสัมพันธ์และมีผู้เข้าร่วมมากขึ้นในแต่ละครั้งเมื่อจัดพิธีกรรม และภายในชุมชนเองให้ความสำคัญและเชิดชูสถาบันกษัตริย์ล้านนาในอดีต โดยเฉพาะพระนางวิสุทธิเทวี ภาพลักษณ์วัดวิสุทธิธารามได้กลายเป็นพื้นที่แสดงสัญลักษณ์ความรำลึก และต่อยอดถึงความสำคัญของจารีกหลาบเงิน ซึ่งเป็นมรดกสำคัญที่ตกทอดมาตั้งแต่บรรพชนที่ควรอนุรักษ์และสืบสานธรรมเนียมประเพณี

ดังนั้น คุณค่าด้านขนบธรรมเนียมประเพณีมีความสำคัญต่อชุมชนที่คือ ๑.เกิดความสามัคคีในชุมชน ๒.เกิดขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงาม ๓.เกิดศูนยรวมนจิตใจและเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจไว้ของชุมชน

๔.๔ คุณค่าด้านจิตใจและสังคม

ความเชื่อเป็นพื้นฐานสำคัญยิ่งของสังคมมนุษย์ ความเชื่อคือความยึดมั่นถือมั่นซึ่งเป็นส่วน

^{๑๑} สัมภาษณ์ นายไพวรรณ สมใจ, ผู้ใหญ่บ้านบ้านแปะ, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๒} สัมภาษณ์ นายอรรถพล กันทาคำ, รองนายกเทศมนตรีตำบลบ้านแปะ, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๓} สัมภาษณ์ นายศรีเลา เกษพรหม, กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิสภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.

สำคัญในการดำเนินชีวิตและความมั่นคงของสังคม พิธีพลีกรรมบวงสรวงจารึกหลาเงิน ทำให้เกิดความเชื่ออันเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตของบุคคลในชุมชน เกิดความเป็นระเบียบทางสังคมขึ้น เกิดความสามัคคี ทำให้สังคมเป็นกลุ่มเป็นก้อน ผู้วิจัยวิเคราะห์คุณค่าด้านจิตใจและสังคมบนฐานความเชื่อจารึกหลาเงินของชุมชนพบคุณค่าหลักใหญ่อยู่ ๒ ประเด็น

๑. เกิดสำนึกรักในรากเหง้าของตน

สภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การที่ผู้คนหลากหลายเผ่าพันธุ์เกาะกลุ่มมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ดังชุมชนบ้านแปะและบ้านทุ่งพัฒนา ปัจจุบันชุมชนเริ่มมีการขยายตัว ขอบเขตและประชากรมากเพิ่มขึ้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าระบบความเชื่อก่อให้เกิดการร้อยรัดผู้คนให้แน่นแฟ้นมากขึ้น ในทางกลับกันจารึกหลาเงินเสมือนเป็นเครื่องรับรองความเชื่อและเป็นหลักในการยึดเหนี่ยวจิตใจของชุมชน ดังพบข้อมูลสัมภาษณ์ว่า จารึกหลาเงิน ตราราชลัญจกร และตราสังฆราชลัญจกร ของพระนางวิสุทธิเทวี เป็นหลักศูนย์รวมจิตใจของชาวบ้าน^{๑๔} นอกจากนี้เมื่อชุมชนประกอบพิธีพลีกรรมจารึกหลาเงิน ได้แสดงถึงการเคารพ ฝึกลาและวิญญานบรรพบุรุษ^{๑๕} คือรากเหง้าของชุมชนเป็นทั้งจารีตทางสังคมที่หลอมรวมผู้คนเกิดความสามัคคีกัน

๒. เกิดกฎเกณฑ์ ระเบียบทางสังคม

จารึกหลาเงินเป็นระบบความเชื่อหนึ่ง ซึ่งก่อให้เกิดกฎเกณฑ์ ระเบียบและข้อปฏิบัติทางสังคมขึ้น นอกจากนี้ยังควบคุมพฤติกรรมของผู้คนอยู่ในร่องรอยของจารีต ดังเช่น การที่ชุมชนเลือกที่จะปฏิบัติต่อบุคคลผู้เป็นตั้งข้าว และผู้สืบเชื้อสายลัวะ เป็นต้น ลักษณะดังกล่าวแสดงถึงผู้คนในชุมชนยอมรับในบทบาทและสถานภาพทางความเชื่อด้วยเคารพ ทั้งนี้การกลั่นนาข้าววัดในจารึกหลาเงินได้แสดงกฎเกณฑ์ในอดีตนอกจากต้องเผ้าดูแลวัดวิสุทธิอารามแล้ว จะเห็นว่าชุมชนเหล่านี้ต่างได้รับการคุ้มครองและมีสถานภาพพิเศษต่างจากบุคคลทั่วไป ในฐานะผู้รับอาชญาในการรักษากิจกรรมพระพุทธศาสนาที่พระนางวิสุทธิเทวีได้กำหนดไว้ในหลาเงิน ทั้งนี้ยังพบว่าผู้คนในชุมชนต่างปฏิบัติต่อเขตพื้นที่วัดวิสุทธิอารามและบริเวณป่าถ้ำที่เก็บจารึกหลาเงินด้วยความเคารพ ดังเช่น บุคคลไม่กล้าตัดไม้ในบริเวณป่าถ้ำ และไม่กล้าประพฤติดิฉิธรรมในเขตพุทธาวาส เป็นต้น อย่างไรก็ตามอิทธิพลของจารึกหลาเงินส่งผลต่อความเชื่อทางด้านจิตใจและสังคมภายในชุมชน

ดังนั้น คุณค่าด้านจิตใจและสังคมมีความสำคัญต่อชุมชนก็คือ ๑. เกิดวิถีความเชื่อของชุมชน ๒. เกิดระเบียบทางสังคม ๓. เกิดความสามัคคีในชุมชน ๔. เกิดความพร้อมเพรียงกันเป็นหมู่คณะทำให้สังคมเป็นกลุ่มเป็นก้อน ๕. ช่วยลดปัญหาต่างๆ ในสังคม

^{๑๔} สัมภาษณ์ ศ.ดร.สร้อยดี อ่องสกุล, ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ประจำศูนย์ล้านนาศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๕} สัมภาษณ์ ดร.สราวุธ รูปิน, อาจารย์คณะจิตศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.

๔.๕ คุณค่าด้านสิ่งแวดล้อม

พิธีพลีกรรมบวงสรวงจารึกหลาบเงิน เป็นผลทางอ้อมที่เกิดขึ้นทางด้านสิ่งแวดล้อม เพราะพิธีพลีกรรมบวงสรวงจารึกหลาบเงิน เป็นการทำก่อนจะลงเพาะปลูกข้าวและเป็นกุศโลบายใน ด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชน อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้สังเคราะห์ปรากฏการณ์ความเชื่อจารึกหลาบเงินของ ชุมชนบ้านแปะและบ้านทุ่งพัฒนาดังนี้

๑. ก่อเกิดพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์

บริเวณพื้นที่ป่าถ้ำที่จัดเก็บรักษาจารึกหลาบเงิน แสดงถึงการสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ที่สำคัญ ของชุมชนซึ่งชาวบ้านต่างเชื่อว่า ป่าบริเวณดังกล่าวเป็นที่สถิตของผีบรรพชนผู้ล่วงลับและข้าววัดที่ ถูกกลบนา กอแก้ว ตาบุญใจ^{๑๖} ได้ยืนยันเขตแดนดังกล่าวเป็นพื้นที่หวงห้าม แม้บุคคลและสัตว์เมื่อ ล่วงเข้าเขตแดนจะมีอันเป็นไป ทั้งนี้ด้วยความเชื่อและเรื่องเล่ามุขปาฐะ ได้ต่อยอดความเป็นพื้นที่หวง ห้ามหรือศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งเชื่อว่าเป็นที่สถิตของผีบรรพชน ทั้งนี้เมื่อประกอบพิธีพลีกรรมจารึกหลาบเงิน และการฆ่าสัตว์บวงสรวงต้องกระทำในพื้นที่เขตป่าเท่านั้น เพื่อให้ผีหลาบหรือผีบรรพชนได้รับรู้ถึง เจตจำนงที่ประกอบขึ้น

๒. ตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อม

ด้วยพื้นที่ป่าบริเวณถ้ำเก็บรักษาจารึกหลาบเงินเป็นป่าอุดมสมบูรณ์ขนาดใหญ่ และมากมาย ด้วยพันธุ์ไม้หลากชนิด ดังจะเห็นว่าอิทธิพลความเชื่อที่แฝงด้วยอำนาจสิ่งศักดิ์ทำให้ชุมชน ไม่กล้า ล่วงล้ำตัดไม้ทำลายป่า ซึ่งพระครูสุจิตปัญญารัตน์^{๑๗} กล่าวว่า “ถ้าบุคคลใดได้ตัดไม้ทำลายป่า ซึ่งถือ ว่าเป็นต้นไม้ ที่อยู่ต้นน้ำลำธาร ก็จะมีอันเป็นไป” นอกจากนั้น ไพวรรณ สมใจ^{๑๘} กล่าวสอดคล้องว่า “อิทธิพลความเชื่อด้านสิ่งแวดล้อม ทำให้ชาวบ้านตระหนักและให้ความสำคัญต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ โดยเฉพาะจารึกหลาบเงินเป็นอย่างมากจึงไม่กล้าเข้าไปทำลายสิ่งแวดล้อมบริเวณที่เก็บรักษาจารึก หลาบเงิน” ทั้งนี้ผู้วิจัยกลับมองว่าความเชื่อพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ได้ถูกประกอบสร้างขึ้นจากความเชื่อ เพื่อเป็นกุศโลบายในการรักษาป่า อย่างไรก็ตามด้วยพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ต้นน้ำ ซึ่งหล่อเลี้ยงผู้คนใน ชุมชน การให้ความสำคัญกับความเชื่อเสมือนเป็นการตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะ พื้นที่ป่าต้นน้ำ เป็นปัจจัยสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของผู้คนในชุมชน

๓. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

ลักษณะเด่นของจารึกหลาบเงิน จะพบว่าจารึกหลาบเงินได้สร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เพื่อ

^{๑๖} สัมภาษณ์ นายกองแก้ว ตาบุญใจ, ผู้ดูแลจารึกหลาบเงิน(ตั้งข้าว), ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๗} สัมภาษณ์ พระครูสุจิตปัญญารัตน์, เจ้าอาวาสวัดบ้านแปะ, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๘} สัมภาษณ์ นายไพวรรณ สมใจ, ผู้ใหญ่บ้านบ้านแปะ, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.

อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ จากความเห็นของ ศรีเลา เกษพรม^{๑๙} กล่าวว่า “ชุมชนบ้านแปะ ได้นำจารึกหลาเงินมาเป็นกุศโลบาย ในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ เพราะชาวบ้านมีความเชื่อในการปฏิบัติต่อการดูแลบริเวณที่เก็บรักษา และบริเวณทำพิธีกรรมต่อจารึกหลาเงิน จึงทำให้เป็นการทำให้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเป็นอยู่อย่างอุดมสมบูรณ์ไม่ถูกทำลาย” และความเห็นของ สรัสวดี อ๋องสกุล^{๒๐} ว่า “ชาวบ้านเชื่อในการดูแลอนุรักษ์รักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชนเป็นอย่างมาก มีการกำหนดกำหนดกฎเกณฑ์ในการดำเนินวิถีชีวิตของคนในชุมชน โดยใช้ความเชื่อที่มีต่อจารึกหลาเงิน มาเป็นกฎข้อบังคับในการดูแลและอนุรักษ์รักษาสิ่งแวดล้อม” ทั้งนี้ความเห็นดังกล่าวได้สะท้อนถึงกฎเกณฑ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นจากความเชื่อ ทำให้ชุมชนปฏิบัติต่อธรรมชาติในพื้นที่อย่างเคร่งครัด ดังเช่น ไม่ตัดต้นไม้ใหญ่และทำลายป่า^{๒๑} เป็นต้น และช่วยกันสร้างพื้นที่ป่าบริเวณใกล้เคียงที่ประกอบพิธีกรรมเพิ่มเติม มีการประชุม กำหนดข้อห้ามและข้อปฏิบัติต่างๆที่ชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้พื้นที่ป่าจึงได้รับการรักษาจากผู้คนในชุมชน และแสดงถึงพลังทางสังคมต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ดังนั้น คุณค่าด้านสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญต่อชุมชนที่คือ ๑. สิ่งแวดล้อมในชุมชนดีขึ้น ๒.เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ๓.เกิดการตระหนักในการรักษาสิ่งแวดล้อม

จากการวิเคราะห์คุณค่าอิทธิพลความเชื่อเกี่ยวกับจารึกหลาเงิน พระนางวิสุทธีเทวี ที่มีต่อชุมชนบ้านแปะ สรุปได้ว่า คุณค่าจารึกหลาเงิน พระนางวิสุทธีเทวี ที่มีต่อชุมชนบ้านแปะ มี ๕ ด้านดังนี้

๑. คุณค่าด้านพิธีกรรม

- ๑) ทำให้เกิดความสามัคคีในชุมชน
- ๒) ทำให้เกิดการถ่ายทอดพิธีกรรม
- ๓) ทำให้เกิดศูนยรวมจิตใจและเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจไว้วของชุมชน

๒. คุณค่าด้านพระพุทธศาสนา

- ๑) ทำให้เกิดการทำบุญในพระพุทธศาสนา
- ๒) ทำให้พระพุทธศาสนามีความมั่นคง
- ๓) ทำให้พระพุทธศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในชุมชน

^{๑๙} สัมภาษณ์ นายศรีเลา เกษพรม, กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิสภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๒๐} สัมภาษณ์ ศ.ดร.สรัสวดี อ๋องสกุล, ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ประจำศูนย์ล้านนาศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๒๑} สัมภาษณ์ นายศรียุทธ อุปแพง, ข้าราชการบำนาญ, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.

๓. คุณค่าด้านขนบธรรมเนียมประเพณี

- ๑) ทำให้เกิดความสามัคคีในชุมชน
- ๒) ทำให้เกิดขนบธรรมเนียม ประเพณี ที่ดีงาม
- ๓) ทำให้เกิดศูนย์รวมจิตใจและเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจไว้ของชุมชน

๔. คุณค่าด้านจิตใจและสังคม

- ๑) ทำให้เกิดวิถีความเชื่อของชุมชน
- ๒) ทำให้เกิดระเบียบทางสังคม
- ๓) ทำให้เกิดความสามัคคีในชุมชน
- ๔) ทำให้พร้อมเพรียงกันเป็นหมู่คณะทำให้สังคมเป็นกลุ่มเป็นก้อน
- ๕) ทำให้ช่วยลดปัญหาต่างๆ ในสังคม

๕. คุณค่าด้านสิ่งแวดล้อม

- ๑) สิ่งแวดล้อมในชุมชนดีขึ้น
- ๒) เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
- ๓) เกิดการตระหนักในการรักษาสิ่งแวดล้อม

จารีกหลาบเงินเป็นศูนย์รวมจิตใจชาวบ้านเพราะมีอิทธิพลต่อจิตใจของชาวบ้านและเป็นแหล่งรวมการสร้างขวัญกำลังใจให้ดำเนินชีวิตอย่างสงบสุข นอกจากนี้พิธีพลีกรรมบวงสรวงจารีกหลาบเงินยังเป็นเครื่องเตือนสติให้ชาวบ้านตั้งมั่นอยู่บนความดีงามและถูกต้องของชุมชนที่บรรพบุรุษได้สั่งสอนไว้และทำให้ชาวบ้านเกิดการตระหนักในการดำเนินชีวิตตามจารีตประเพณีของชุมชนเพราะความเกรงกลัวอำนาจที่มองไม่เห็นของจารีกหลาบเงิน รวมทั้งวิถีชีวิตของชุมชน ที่ยึดหลักธรรมของพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องเตือนสติให้ตั้งอยู่บนความเชื่อและศรัทธาที่ถูกต้อง พื้นฐานของการบูชาเกิดจากมนุษย์เห็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เชื่อว่าเป็นอำนาจของสิ่งที่มองไม่เห็น จึงเกิดกลัวภัยหวังความปลอดภัยในชีวิตจึงทำพิธีกรรมขึ้นมา แต่คำว่าศรัทธา คือความเชื่อ ความเลื่อมใส เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดพิธีกรรมการบูชา

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Quality Research) โดยจะศึกษาวิจัยด้านเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indept Interview) ประกอบกัน มีวัตถุประสงค์การทำวิจัยคือ ๑) เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของจารึกหลาบาเงิน พระนางวิสุทธีเทวี ๒) เพื่อศึกษาอิทธิพลความเชื่อเกี่ยวกับจารึกหลาบาเงิน พระนางวิสุทธีเทวี ที่มีต่อชุมชนบ้านแปะ ตำบลบ้านแปะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ๓) เพื่อวิเคราะห์คุณค่าของจารึกหลาบาเงิน พระนางวิสุทธีเทวี ที่มีต่อชุมชนบ้านแปะ ตำบลบ้านแปะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยมีดังต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

ข้อ ๑ ผลศึกษาประวัติความเป็นมาของจารึกหลาบาเงิน พระนางวิสุทธีเทวี

พระนางวิสุทธีเทวี เป็นกษัตริย์ราชวงศ์มังรายองค์ที่ ๑๘ เป็นองค์สุดท้ายในราชวงศ์มังราย (พ.ศ. ๒๑๐๗ - ๒๑๒๑) เป็นยุคนสมัยอาณาจักรล้านนาราชวงศ์มังรายล่มสลาย อยู่ภายใต้การปกครองของพม่า ในรัชสมัยพระนางได้ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา และได้สร้างวัดราชวิสุทธาราม (วัดบ้านแปะ ในปัจจุบัน) ในปี พ.ศ. ๒๑๑๐ พระนางวิสุทธีเทวี ได้โปรดให้ แสนหลวงดาบเรื่อน หมื่นหลวงเซา และหมื่นต้องแต้ม สร้างจารึกหลาบาเงิน พร้อมทั้งตราราชลัญจกรและตราสังฆราชลัญจกร ขึ้นเพื่อพระราชทานแก่ชาวบ้านแปะ เนื้อหาจารึกหลาบาเงิน กล่าวถึงการกลาปนาข้าววัด คือการให้ชาวบ้านแปะและชุมชนใกล้เคียง ให้ดูแลรักษาปฏิสังขรณ์ วัดราชวิสุทธาราม เงินภาษีที่เกิดจากการเช่าที่นาพระราชทานให้นำมาบำรุงวัด และห้ามผู้มีอำนาจบ้านเมืองเข้ามารบกวนชาวบ้านแปะ ไม่ให้เกณฑ์แรงงานชาวบ้านแปะ ไปรับราชการ ให้ชาวบ้านแปะได้อยู่ดูแลรักษาวัดราชวิสุทธาราม

ข้อ ๒ ผลศึกษาอิทธิพลความเชื่อเกี่ยวกับจารึกหลาบาเงิน พระนางวิสุทธีเทวี ที่มีต่อชุมชนบ้านแปะ ตำบลบ้านแปะ อำเภอจอมทอง

อิทธิพลความเชื่อเกี่ยวกับจารึกหลาบาเงิน พระนางวิสุทธีเทวี มีดังนี้

(๑) อิทธิพลความเชื่อจารึกหลาบาเงินต่อจารีตประเพณี ชาวบ้านมีธรรมเนียมจารีตประเพณีที่ปฏิบัติกันมาสืบรุ่นต่อรุ่น อิทธิพลของจารึกหลาบาเงินส่งผลให้ชุมชนมีการกำหนดกฎเกณฑ์ต่างๆ เช่น ผู้ที่จะเป็นตั้งข้าวต้องมีเชื้อสายที่ถูกแต่งตั้งสืบทอดกันมาตั้งแต่อดีต เป็นต้น เป็นภาพสะท้อนการถือปฏิบัติที่เคร่งครัดมาจนถึงทุกวันนี้

(๒) อิทธิพลความเชื่อจารึกหลาบาเงินต่อการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา จารึกหลาบาเงินของพระนางวิสุทธีเทวีจะมีความเก่าแก่และต่างยุคสมัย ทว่าชุมชนบ้านแปะและบ้านทุ่งพัฒนาต่าง

ยอมรับและปฏิบัติต่อศาสนสถานที่พระนางวิสุทธิเทวีสร้างขึ้นมาถึงปัจจุบัน นอกจากชุมชนยอมรับพระราชโองการที่มีมาแต่อดีต แต่ความเชื่อทางพระพุทธศาสนา ก่อให้ชุมชนมีความร้อยรัดและเป็นปึกแผ่น รู้จักผิดชอบชั่วดีและดำเนินชีวิตโดยยึดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

(๓) อิทธิพลความเชื่อจาริกหาลาบเงินต่อชุมชน เป็นการสร้างความสามัคคีภายในชุมชน เป็นศูนย์รวมยึดเหนี่ยวจิตใจ ชุมชนเกิดความแน่นแฟ้นอบอุ่น เกิดกฎเกณฑ์ ระเบียบภายในชุมชนขึ้น อิทธิพลจาริกหาลาบเงินดังกล่าวยังคงฝังรากลึกภายในจิตใจของผู้คน ทำให้ระบบทางสังคม เครือญาติ มีความเคารพ กลมเกลียวกันและเป็นชุมชนที่ปลอดจากการข่มเหงจากสิ่งเร้าภายนอก เพราะพระราชอำนาจของพระนางวิสุทธิยั้งฝังรากลงในความเชื่ออยู่

(๔) อิทธิพลความเชื่อจาริกหาลาบเงินต่อการสร้างความสัมพันธ์ทางชาติพันธุ์ภายในชุมชน ความหลากหลายของชนในพื้นที่นี้ ด้วยพระราชอำนาจที่มองกาลไกลของพระนางวิสุทธิเทวี ได้ใช้จาริกหาลาบเงินเป็นสัญลักษณ์แห่งการร้อยรัดผู้คนหลากหลายเผ่าพันธุ์อยู่ร่วมกันและสืบสานพระพุทธศาสนา และรักษาพื้นที่อาณาเขตมาจนถึงปัจจุบัน

ข้อ ๓ ผลการศึกษาคุณค่าจาริกหาลาบเงิน พระนางวิสุทธิเทวี ที่มีต่อชุมชนบ้านแปะ ตำบลบ้านแปะ อำเภोजอมทอง

พบว่าคุณค่าอิทธิพลความเชื่อเกี่ยวกับจาริกหาลาบเงิน มี ๕ ด้าน คือ

๑. คุณค่าอิทธิพลความเชื่อเกี่ยวกับจาริกหาลาบเงิน ด้านพิธีกรรม

- (๑) ทำให้เกิดความสามัคคีในชุมชน
- (๒) ทำให้เกิดการถ่ายทอดพิธีกรรม
- (๓) ทำให้เกิดศูนย์รวมจิตใจและเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจไว้ของชุมชน

๒. คุณค่าอิทธิพลความเชื่อเกี่ยวกับจาริกหาลาบเงิน ด้านพระพุทธศาสนา

- (๑) ทำให้เกิดการทำบุญในพระพุทธศาสนา
- (๒) ทำให้พระพุทธศาสนามีความมั่นคง
- (๓) ทำให้พระพุทธศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในชุมชน

๓. คุณค่าอิทธิพลความเชื่อเกี่ยวกับจาริกหาลาบเงิน ด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี

- (๑) ทำให้เกิดความสามัคคีในชุมชน
- (๒) ทำให้เกิดขนบธรรมเนียม ประเพณี ที่ดีงาม
- (๓) ทำให้เกิดศูนย์รวมจิตใจและเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจไว้ของชุมชน

๔. คุณค่าอิทธิพลความเชื่อเกี่ยวกับจาริกหาลาบเงิน ด้านจิตใจ สังคม

- (๑) ทำให้เกิดวิถีความเชื่อของชุมชน
- (๒) ทำให้เกิดระเบียบทางสังคม
- (๓) ทำให้เกิดความสามัคคีในชุมชน
- (๔) ทำให้พร้อมเพรียงกันเป็นหมู่คณะทำให้สังคมเป็นกลุ่มเป็นก้อน
- (๕) ทำให้ช่วยลดปัญหาต่างๆ ในสังคม

๕. คุณค่าอิทธิพลความเชื่อเกี่ยวกับจารึกหลาบเงิน ด้านสิ่งแวดล้อม

- (๑) ทำให้สิ่งแวดล้อมดีขึ้น
- (๒) ทำให้เกิดความสามัคคี
- (๓) ทำให้เกิดกตัตระหนักในการรักษาสิ่งแวดล้อม

๕.๒ ข้อเสนอแนะในการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องศึกษาอิทธิพลความเชื่อเกี่ยวกับจารึกหลาบเงิน พระนางวิสุทธิเทวี ที่มีต่อชุมชนบ้านแปะ ทำให้มองเห็นปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อเป็นการแก้ไขปรับปรุงเพิ่มเติม ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

๕.๒.๑ ข้อเสนอแนะทั่วไป

สำหรับข้อเสนอแนะทั่วไปที่เกิดจากการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ มีประเด็นที่ผู้วิจัยเห็นว่าเป็น ประเด็นที่ชุมชนควรที่จะต้องมีการนำเรื่องอิทธิพลความเชื่อเกี่ยวกับจารึกหลาบเงิน พระนางวิสุทธิเทวี ไปเสนอแก่สังคมในหลายวิธีการดังต่อไปนี้

(๑) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรที่จะต้องนำเอาองค์ความรู้เรื่องอิทธิพลความเชื่อเกี่ยวกับจารึกหลาบเงิน พระนางวิสุทธิเทวี จัดพิมพ์เป็นเอกสารเผยแพร่ให้ประชาชนได้ทราบถึงอิทธิพลความเชื่อเกี่ยวกับจารึกหลาบเงิน พระนางวิสุทธิเทวี มีรายละเอียดและความสำคัญต่อสังคมท้องถิ่นอย่างไร

(๒) หน่วยงานของภาครัฐและเอกชน ควรเข้ามาให้การสนับสนุนในการเผยแพร่องค์ความรู้เรื่องอิทธิพลความเชื่อเกี่ยวกับจารึกหลาบเงิน พระนางวิสุทธิเทวี ในทุกมิติ เนื่องจากว่าพิธีกรรมเหล่านี้เป็นพิธีกรรมที่เกิดมาจากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่จะต้องมีการศึกษาและการอนุรักษ์ให้คงอยู่สืบไป

๕.๒.๒ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

๑. ศึกษาอิทธิพลความเชื่อที่มีต่อพิธีบวงสรวงจารึกหลาบเงิน
๒. ศึกษาประเพณีวัฒนธรรม: กรณีศึกษาชุมชนบ้านแปะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่
๓. ศึกษาอัตลักษณ์ชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนบ้านแปะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ:

กรมศิลปากร.พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม) กับพระจักรพรรดิพงศ
(จาด). พระนคร: สำนักพิมพ์คลังวิทยา, ๒๕๐๗.

จรัส พยัคฆราชศักดิ์. เอกสารการสอนไทยคดีศึกษา ศาสนา และลัทธิในท้องถิ่น .
กรุงเทพมหานคร: ปริดาการพิมพ์, ม.ป.ป.

จิราภรณ์ ภัทราภาณูภัทร. “สถานภาพการศึกษาเรื่องคติความเชื่อของไทย”. กรุงเทพมหานคร:
โครงการไทยศึกษา, ฝ่ายวิชาการ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๘.

บุปผา บุญทิพย์. คติความเชื่อชาวบ้าน. พิมพ์ครั้งที่ ๘, กรุงเทพมหานคร: บริษัท ประชาชนจำกัด,
๒๕๓๒.

ประวิทย์ ตันตลานุกูล. ด่านานวัดบ้านแปะ(วัดราชวิสุทธาราม). เชียงใหม่: หจกเชียงใหม่
โรงพิมพ์แสงศิลป์, ๒๕๕๒.

ผาสุก มุทธเมธา. คติชาวบ้านกับการพัฒนาชีวิต. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์. ๒๕๓๐.
พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ ๘ ,
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สุภาพใจ, ๒๕๓๑.

ดนัย ไชโยธยา. สังคมวัฒนธรรมและประเพณีไทย. พิมพ์ครั้งที่ ๒, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
โอ.เอส.พรินติ้ง เฮ้าส์. ๒๕๓๘.

ทัศนีย์ ทานตวนิช. คติชาวบ้าน. ชลบุรี: ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออกคณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน, ๒๕๒๓.

นันทา ชุนภักดี. การวิเคราะห์ความเชื่อของชาวไทยในสวัสดิการรักษ. พิมพ์ครั้งที่ ๒,
กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๓๐.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕.กรุงเทพมหานคร:
ราชบัณฑิตยสถาน.

วิทย์ พินคณเงิน. ความเป็นมาของมนุษยชาติ. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๑๕.

สร้อยดี อ่องสกุล.ประวัติศาสตร์ล้านนา. พิมพ์ครั้งที่ ๖, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อมรินทร์, ๒๕๕๒.

สร้อยดี อ่องสกุล. กษัตริย์ล้านนาเชียงใหม่. พิมพ์ครั้งที่ ๓, เชียงใหม่: วนิดาการพิมพ์, ๒๕๖๐.

สิงหะ วรรณวิสัย. **โคลงเรื่อง มังทรารบเชียงใหม่ ถอดความเป็นภาษาไทยปัจจุบัน**. เชียงใหม่: สำนักพิมพ์ศูนย์หนังสือเชียงใหม่, ๒๕๒๒.

แสง จันทรงาม. **ศาสนศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๔.

สมปราชญ์ อัมมะพันธ์. **ประเพณีและพิธีกรรมในวรรณคดีไทย**. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท., ๒๕๓๖.

อรศิริ ปาณินท์. **เรือนพื้นถิ่นไทยพุทธภาคใต้**, กรุงเทพมหานคร: คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๘.

ฮันส์ เพนธ์และคณะ. **ประชุมจารึกล้านนา เล่ม๑๒ จารึกเชียงใหม่ ภาค๔**. เชียงใหม่: สารการพิมพ์, ๒๕๕๐.

(๒) วิทยานิพนธ์:

กรรณิการ์ วัฒนเกษม. “อักษรฝักขามที่พบในศิลาจารึกภาคเหนือ”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจารึกไทย**, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัย ศิลปากร, ๒๕๒๔.

ชลอ บุญช่วย. “ความเชื่อที่ปรากฏในพิธีกรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนในอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย**, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยทักษิณ, ๒๕๓๒.

ชญานุตม์ จินดารักษ์. “การเชื่อมโยงความในจารึกล้านนา”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจารึกภาษาไทย**, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๖.

ธนพร แต่งขาว. “การศึกษาวิถีชีวิตและความเชื่อของชาวล้านนาจากจารึกล้านนา”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจารึกภาษาไทย**, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๘.

พระประพันธ์ สุทนต์จิตโต. “อิทธิพลความเชื่อเรื่องพระอุปคุตที่มีต่อพิธีกรรมชาวพุทธล้านนา”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘.

พระบุญช่วย โชติวิโส (อู๋วงศ์). “ศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในความเชื่อและพิธีกรรมการบายสีสู่ขวัญของชาวล้านนา”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

สถาพร ศรีสัจจ. “การประสมประสานทางสังคม-วัฒนธรรมไทยพุทธและมุสลิมที่ปรากฏในการละเล่นล้อแก้งของอำเภอกันตัง”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย**, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๓๓.

(๓) บทความ:

กรรณิการ์ วัฒนเกษม. ศักราช ศก ปี วัน เดือน ถกซ์ และยามในจารึกล้านนา. **วารสารดำรงวิชาการ**. ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑, ๒๕๔๕.

เฉลิมวุฒิ ต๊ะคำมี. “สมเด็จพระราชสุทธี”. **วารสารเวียงท่ากาน**. (๒๕๕๕).

(๔) สื่ออิเล็กทรอนิกส์:

จารึกเมืองเชียงใหม่.จารึกวัดชัยพระเกียรติ พ.ศ.๒๑๐๘. [ออนไลน์]. แหล่งอ้างอิง:
http://www.sri.cmu.ac.th/~elanna/elanna4_7/public_html/lang/lang6_1.html
 [๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๐].

ธวัช ปุณโณทก. ความเชื่อพื้นบ้านอันสัมพันธ์กับวิถีชีวิตในสังคมอีสาน. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:
<http://www.silpathai.net/ความเชื่อในสังคมอีสาน/> [๑๑ ม.ค. ๒๕๖๒].

(๕) บทสัมภาษณ์:

สัมภาษณ์ พระครูสุจิตปัญญารัตน์, เจ้าอาวาสวัดบ้านแปะ, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.

สัมภาษณ์ นายอรรถพล กันทาคำ, รองนายกเทศมนตรีตำบลบ้านแปะ, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.

สัมภาษณ์ นายไพวรรณ สมใจ, ผู้ใหญ่บ้านบ้านแปะ, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒

สัมภาษณ์ นายวิชาญ ไชยวรรณ, ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๑๓, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.

สัมภาษณ์ นายศรียุทธ อุปแปง, ข้าราชการบำนาญ, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.

สัมภาษณ์ นายกองแก้ว ตาบุญใจ, ผู้ดูแลจารึกหลาเงิน, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.

สัมภาษณ์ นายศรีเลา เกษพรหม, กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิสภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่,
 ๓๐ มกราคม ๒๕๖๒.

สัมภาษณ์ นางสาวอภิรดี เตชะศิริวรรณ, นักวิจัย, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.

สัมภาษณ์ ศ. ดร.สร้อยสวัสดิ์ อ่องสกุล, ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรศิลปศาสตร
 มหบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๓๐ มกราคม ๒๕๖๒.

สัมภาษณ์ ดร.สราวุธ รูปิน, อาจารย์คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก. แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง ศึกษาอิทธิพลความเชื่อเกี่ยวกับจารึกหลาบาเงิน พระนางวิสุทธิเทวี

แบบสัมภาษณ์นี้เป็นคำถามปลายเปิด ผู้ให้สัมภาษณ์สามารถตอบคำถามได้ตามความเข้าใจ

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ชื่อ-นามสกุลผู้ให้สัมภาษณ์.....อายุ.....ปี ตำแหน่ง.....

วันที่สัมภาษณ์.....เวลา.....สถานที่.....

วิธีการสัมภาษณ์ ☐ จดบันทึก ☐ บันทึกเสียง ☐ อื่นๆ (ระบุ).....

ส่วนที่ ๒ ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์

๑. ท่านทราบเกี่ยวกับ คำว่า จารึก อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๒. ท่านทราบเกี่ยวกับ คำว่า จารึกหลาบาเงิน อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๓. ท่านทราบผลกระทบอิทธิพล ความเชื่อ ที่มีต่อจารีก อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๔. จารีกหลายเงิน ของพระนางวิสุทธีเทวีมีอิทธิพลความเชื่อต่อชุมชนบ้านแปะ อย่างไร

๔.๑ ด้านความเชื่อพิธีกรรม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๔.๒ ด้านพระพุทธศาสนา

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๔.๓ ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๔.๔ ด้านจิตใจ สังคม

.....

.....

.....

.....

.....

๔.๕ ด้านสิ่งแวดล้อม

.....

.....

.....

.....

.....

๔. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ทางผู้ให้การสัมภาษณ์

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณทุกท่านในความกรุณาสำหรับการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

พระจักรี ปณณาสิริ (พรมปัญญา)

ภาคผนวก ข. ภาพผู้ให้สัมภาษณ์

ที่ ศธ ๖๑๒๕ / ๖๔๓๘

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน ๑๔๒ หมู่ ๒ ตำบลต้นธง
อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ๕๑๐๐๐
โทรศัพท์/โทรสาร ๐-๕๓๕๖-๓๑๖๓

๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน พระครูสุจิตปัญญารัตน์ เจ้าอาวาสวัดบ้านแปะ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระจักรี ฉายา ปณฺญาสิริ นามสกุล พรหมปัญญา รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๑๔๒๐๕๐๑๖
นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาอิทธิพลความเชื่อเกี่ยวกับจาริกพระนางวิสุทธิเทวี” เพื่อเป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่าน จึงขอความอนุเคราะห์พิจารณาอนุญาตให้นิสิต
ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการ ทางหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์
ลำพูน หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ
มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อทราบ และโปรดพิจารณาอนุญาตเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยต่อไป

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระครูสิริสุตานุยุต,ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ลำพูน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

(พระครูวิมลปัญญาคุณ, ผอ.)

๑ พ.ม. ๖๔๕๖

บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน

โทรศัพท์ ๐-๕๓๕๖-๓๑๖๓ ภายใน ๑๐๗, ๐๔-๕๗๒๘-๗๓๗๕

ที่ ศธ ๖๑๒๕/๑๔๓๘

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน ๓๙๒ หมู่ ๒ ตำบลบ้าน
อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ๕๑๐๐๐๐
โทรศัพท์/โทรสาร ๐-๕๓๕๖ ๓๑๖๓

๒๘ ธันวาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เจริญพร นายไพวรรณ สมใจ ผู้ใหญ่บ้าน ชุมชนบ้านแปะ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระจักรี ฉายา ปณฺญาสิริ นามสกุล พรหมปัญญ ราชสประจำตวนิสิต ๒๐๑๔๒๐๕๐๑๖
นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาอิทธิพลความเชื่อเกี่ยวกับจาริกพระนางวิสุทฺธิเทวี” เพื่อเป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่าน จึงขอความอนุเคราะห์พิจารณาอนุญาตให้
ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการ ทางหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์
ลำพูน หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ
มา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อทราบ และโปรดพิจารณาอนุญาตเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยต่อไป

ขอเจริญพร

(พระครูสุริยสุตานุยุต, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ลำพูน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ใจดี สันติภาพ

(นายไพวรรณ สมใจ)

บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน

โทรศัพท์ ๐-๕๓๕๖-๓๑๖๓ ภายใน ๑๐๗, ๐๕-๕๗๒๘-๗๓๗๕

18 ม.ค. 2562

ที่ ศธ ๖๑๒๕/ว ๔๓๘

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน ๑๙๒ หมู่ ๒ ตำบลหนอง
อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ๕๑๐๐๐๖
โทรศัพท์/โทรสาร ๐-๕๑๙๕๖ ๓๑๖๒๓

๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เจริญพร นายวิชาญ ไชยวรรณ ผู้ใหญ่บ้าน ชุมชนบ้านทุ่งพัฒนา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระจักรี ฉายา ปณฺญาสิริ นามสกุล พรหมปัญญารหัสประจำตัวนิสิต ๒๐๑๕๒๐๕๐๑๒
นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาอิทธิพลความเชื่อเกี่ยวกับจาริกพระนางวิสุทฺธิเทวี” เพื่อเป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่าน จึงขอความอนุเคราะห์พิจารณาอนุญาตให้สืบ
ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการ ทางหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์
ลำพูน หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ
มา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพราหมเพื่อทราบ และโปรดพิจารณาอนุญาตเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยต่อไป

ขอเจริญพร

(พระครูสิริสุตานุยุต, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ลำพูน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

(นายวิชาญ ไชยวรรณ)

18.๓.๑ 2562

บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน

โทรศัพท์ ๐-๕๓๕๖-๓๓๖๓ ภายใน ๑๐๗, ๐๕-๔๗๒๘-๗๓๗๕

ที่ ศธ ๖๑๒๕/ว๔๓๘

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน ๑๙๒ หมู่ ๒ ตำบลบ้าน
อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ๕๑๐๐๐๑
โทรศัพท์/โทรสาร ๐ ๕๑๙๖ ๓๑๖๓

๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เจริญพร นายอรรถพล กันทาคำ รองนายกเทศมนตรีตำบลบ้านแปะ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระจักรี ฉายา ปณฺญาสิริ นามสกุล พรหมปัญญา รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๑๔๒๐๕๐๑๖
นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาอิทธิพลความเชื่อเกี่ยวกับจาริกพระนางวิสุทธิเทวี” เพื่อเป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่าน จึงขอความอนุเคราะห์พิจารณาอนุญาตให้ใช้
ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการ ทางหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์
ลำพูน หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ
มา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพราหมเพื่อทราบ และโปรดพิจารณาอนุญาตเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยต่อไป

ขอเจริญพร

(พระครูสิริสุตานุยุต,ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ลำพูน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน

โทรศัพท์ ๐-๕๓๕๖-๓๑๖๓ ภายใน ๑๐๗, ๐๕-๔๗๒๐๘-๗๓๗๕

ที่ ศธ ๖๑๒๕/ว๔๓๘

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน ๑๑๒ หมู่ ๒ ตำบลวังแสง
อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ๕๑๐๐๐
โทรศัพท์/โทรสาร ๐ ๕๓๕๖ ๒๑๖๓

๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เจริญพร นายศรีบูร อุปแบ่ง ข้าราชการบำนาญ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระจักรี ฉายา ปณฺญาสิริ นามสกุล พรหมปัญญารหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๑๔๒๐๕๐๑๖
นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาอิทธิพลความเชื่อเกี่ยวกับจาริกพระนางวิสุทธิเทวี” เพื่อเป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่าน จึงขอความอนุเคราะห์พิจารณาอนุญาตให้
ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการ ทางหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์
ลำพูน หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ
มา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อทราบ และโปรดพิจารณาอนุญาตเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยต่อไป

ขอเจริญพร

(พระครูสิริสุตานุยุต,ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ลำพูน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑/๕ สัมภาษณ์
๕๑/๑๖
(นายศรีบูร อุปแบ่ง)
18๕๑.๐๕

บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน

โทรศัพท์ ๐-๕๓๕๖-๓๑๖๓ ภายใน ๑๐๗, ๐๕-๕๓๖๘-๗๓๗๕

ที่ ศธ ๖๑๒๕/ว๔๓๘

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน ๑๕๒ หมู่ ๒ ตำบลต้นธง
อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ๕๑๐๐๐
โทรศัพท์/โทรสาร ๐-๕๓๕๖ ๓๑๖๓

๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เจริญพร นายกองแก้ว คาบุญใจ ผู้ดูแลรักษาจริกหลาเงิน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระจักรี อายา ปณณาสิริ นามสกุล พรหมปัญญา รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๑๔๒๐๕๐๑๖
นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "ศึกษาอิทธิพลความเชื่อเกี่ยวกับจาริกพระนางวิสุทธิเทวี" เพื่อเป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่าน จึงขอความอนุเคราะห์พิจารณาอนุญาตให้
ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการ ทางหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์
ลำพูน หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ
มา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมหาเพื่อทราบ และโปรดพิจารณาอนุญาตเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยต่อไป

ขอเจริญพร

(พระครูสิริสุตานุยุต,ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ลำพูน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ก้องแก้ว คาบุญใจ
๒๗ ธ.ค. ๖๑

บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน

โทรศัพท์ ๐-๕๓๕๖-๓๑๖๓ ภายใน ๑๐๗, ๐๘-๔๗๒๘-๗๓๗๕

ที่ ศธ ๖๑๒๕ / ๖๔๓๗

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน ๓๕๒ หมู่ ๒ ตำบลต้นธง
อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ๕๑๐๐๐
โทรศัพท์/โทรสาร ๐-๕๓๕๖-๓๑๖๓

๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เจริญพร นายศรีเลา เกษพรหม

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระจักรี ฉายา ปณฺญาสิริ นามสกุล พรหมปัญญารหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๑๔๒๐๕๐๑๖
นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาอิทธิพลความเชื่อเกี่ยวกับจาริกพระนางวิสุทธิเทวี” เพื่อเป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่าน จึงขอความอนุเคราะห์พิจารณาอนุญาตให้นิสิต
ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการ ทางหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์
ลำพูน หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ
มา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพราหมเพื่อทราบ และโปรดพิจารณาอนุญาตเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยต่อไป

ขอเจริญพร

(พระครูสิริสุตานุยุต,พศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ลำพูน
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ทศพร/๑๙.๑๗๗๗๗

18 มกราคม 2562

บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน

โทรศัพท์ ๐-๕๓๕๖-๓๑๖๓ ภายใน ๑๐๗, ๐๙-๔๗๒๘-๗๓๗๕

ที่ ศธ ๖๑๒๕ / ๖๕ ศธ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน ๑๔๒ หมู่ ๒ ตำบลต้นธง
อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ๕๑๐๐๐
โทรศัพท์/โทรสาร ๐-๕๓๕๖-๓๑๖๓

๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เจริญพร นางสาวอริติ เดชะศิริวรรณ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระจักรี ฉายา ปณฺณาสิริ นามสกุล พรหมปัญญา รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๑๔๒๐๕๐๑๖
นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาอิทธิพลความเชื่อเกี่ยวกับจาริกพระนางวิสุทฺธิเทวี” เพื่อเป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่าน จึงขอความอนุเคราะห์พิจารณาอนุญาตให้นิสิต
ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการ ทางหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์
ลำพูน หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ
มา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมหาเพื่อทราบ และโปรดพิจารณาอนุญาตเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยต่อไป

ขอเจริญพร

(พระครูสุริยสุตานุยุต,มศ.ตร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ลำพูน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

นันทะภณ

อริติ / น.อ.อ.อ.

18 ธ.ค. 62

บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน

โทรศัพท์ ๐-๕๓๕๖-๓๑๖๓ ภายใน ๑๐๗, ๐๔-๕๗๐๘-๗๓๗๕

ที่ ศธ ๖๑๒๕/ว ๔๓๗

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน ๑๘๒ หมู่ ๒ ตำบลต้นธง
อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ๕๑๐๐๐
โทรศัพท์/โทรสาร ๐-๕๓๕๖-๓๑๖๓

๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เจริญพร ศ.ดร.สร้อยดี อ่องสกุล

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระจักรี ฉายา ปณฺญาสิริ นามสกุล พรหมปัญญา รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๑๔๒๐๕๐๑๖
นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาอิทธิพลความเชื่อเกี่ยวกับจาริกพระนางวิสุทฺธิเทวี” เพื่อเป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่าน จึงขอความอนุเคราะห์พิจารณาอนุญาตให้นิสิต
ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการ ทางหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์
ลำพูน หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ
มา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพราหมเพื่อทราบ และโปรดพิจารณาอนุญาตเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยต่อไป

ขอเจริญพร

(พระครูสิริสุตานุยุต,ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ลำพูน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน

โทรศัพท์ ๐-๕๓๕๖-๓๑๖๓ ภายใน ๑๐๗, ๐๙-๔๗๒๘-๗๓๗๕

ในใบสมัคร
กรณ. ๖๕๐๑
กรณ. ๖๕๐๑๖๒
30 มกราคม ๒๕๖๒

ที่ ศธ ๖๑๒๕/๔๔๓ส

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน ๑๓๒ หมู่ ๒ ตำบลต้นธง
อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ๕๑๐๐๐
โทรศัพท์/โทรสาร ๐-๕๓๕๖-๓๑๖๓๓

๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เจริญพร ดร.สราวุธ รุบิน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระจักรี ฉายา ปณฺญาสิริ นามสกุล พรหมปัญญา รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๑๔๒๐๕๐๑๖
นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "ศึกษาอิทธิพลความเชื่อเกี่ยวกับจาริกพระนางวิสุทธิเทวี" เพื่อเป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาดมหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่าน จึงขอความอนุเคราะห์พิจารณาอนุญาตให้
ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการ ทางหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์
ลำพูน หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ
มา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมหาเพื่อทราบ และโปรดพิจารณาอนุญาตเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยต่อไป

ขอเจริญพร

(พระครูสิริสุตานุยุต,มศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ลำพูน
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

- ๑๘/๑๒/๖๑
18/1/6

บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน

โทรศัพท์ ๐-๕๓๕๖-๓๑๖๓ ภายใน ๑๐๗, ๐๙-๔๗๒๐๔-๗๓๗๕

สัมภาษณ์ พระครูสุจิตปัญญารัตน์, เจ้าอาวาสวัดบ้านแปะ, วันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒

สัมภาษณ์ นายไพรรณ สมใจ, ผู้ใหญ่บ้าน บ้านแปะ, วันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒

สัมภาษณ์ นายวิชาญ ไชยวรรณ, ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๑๓, วันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒

สัมภาษณ์ นายอรรถพล กันทาคำ, รองนายกเทศมนตรีตำบลบ้านแปะ, วันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒

สัมภาษณ์ นายศรียุทธ อุบแปง, ข้าราชการบำนาญ, วันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒

สัมภาษณ์ นายกองแก้ว ตาบุญใจ, ผู้ดูแลจารึกหลาบเงิน, วันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒

สัมภาษณ์ นายศรีเลา เกษพรหม, กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิสภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่,
วันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๖๒

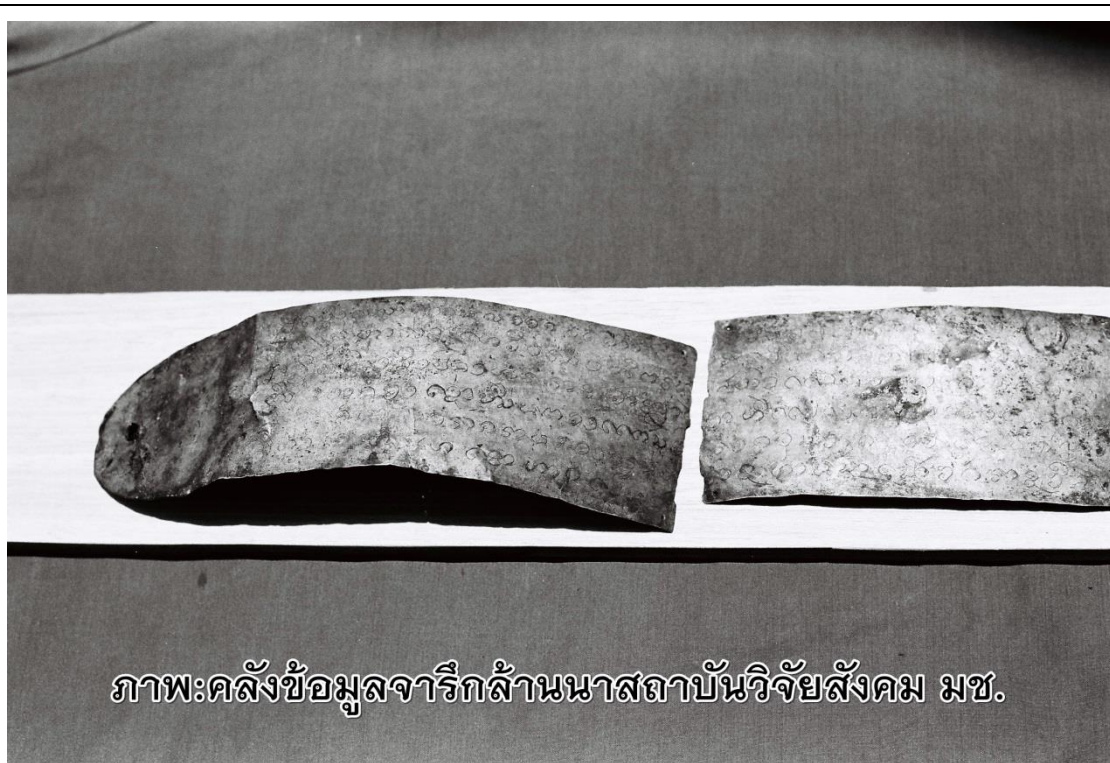
สัมภาษณ์ นางสาวอภิตี เตชะศิริวรรณ, นักวิจัย, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒

สัมภาษณ์ ศ.ดร.สร้อยดี อ่องสกุล, ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, วันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๖๒

สัมภาษณ์ ดร.สรารุณ รูปิน, อาจารย์คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, วันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒

จารึกหลาบเงิน พระนางวิสุทธิเทวี

จารึกหลาบเงิน พระนางวิสุทธิเทวี

จารึกหลาบเงิน พระนางวิสุทธิเทวี

จารึกหลาบเงิน พระนางวิสุทธิเทวี

ตราราชลัญจกร พระนางวิสุทธิเทวี

ตราราชลัญจกร พระนางวิสุทธิเทวี

ตราสัณหาราชัญจกร สมเด็จพระเจ้าเอกทัศ

ตราสัณหาราชัญจกร สมเด็จพระเจ้าเอกทัศ

พิธีพลีกรรมบวงสรวงจารึกหลาบเงิน

นายกองแก้ว ตาบุญใจ ผู้ดูแลจารึกหลาบเงิน(ตั้งข้าว)

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - นามสกุล	พระจักรี ปณฺณาสิริ (พรมปัญญา)
วัน เดือน ปี เกิด	๖ เมษายน ๒๕๓๘
การศึกษา	พ.ศ. ๒๕๕๔ สอบไล่ได้นักธรรมชั้นเอก สำนักเรียนคณะจังหวัดเชียงใหม่ วัดบ้านแปะอำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. ๒๕๕๖ จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแม่แตง วิทยา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. ๒๕๖๐ จบปริญญาพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ประสบการณ์ทำงาน	เลขานุการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลบ้านแปะ เขต๑ เลขานุการเจ้าคณะตำบลบ้านแปะ เขต๑
ที่อยู่ปัจจุบัน	วัดบ้านแปะ เลขที่ ๘๓ หมู่ ๔ ตำบลบ้านแปะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๒๔๐ โทร. ๐๘๕-๐๓๓๑๕๖๗